SYMBOLORUM & EMBLEMATUM EX VOLATILIBUS ET INSECTIS DESUMTORUM CENTURIA TERTIA COLLECTA

A

IOACHIMO CAMERARIO MEDICO NORIMBERG.

auctor damnatus, opus cum expurgatione permissum

IN QUA MULTÆ RARIORES PROPRIETATES AC HISTORIÆ ET SENTENTIÆ MEMORABILES EXPONUNTUR.

AN. SALUT. CIↃ.IↃ.XCVI.

ASPIRANTIBUS ZEPHYRIS

AMPLISSIMIS

VIRIS, GENERE, VIRTVTE, SAPIENTIA, AC DIGNITATE

Præſtantiſs. D. D. Conſulibus ac Senatoribus Inclytæ Reip. Norimbergenſis, Dominis ſuis obſervandiſs.

S. D.

CVM IN PRIORIBVS DVABVS jam editis Centuriis, pluribus verbis oſtenderim, ac diligenter declarare conatus ſim, quo conſilio ac inſtituto jampridem hæc mea ἠθικοφυσικὰ Symbola ac Emblemata, incipiendo à ſtirpibus & terra naſcentibus, & inde progrediendo ad animantia terreſtria, volatilia ac aquatilia, in manus ſumſerim, & ſubciſivis horis, quantum per alias interpellationes licuit, abſolvere ſtuduerim, ea omnia iterum hoc loco repetere & exponere, ſupervacaneum eſſe putavi. Quapropter tantum breviter ex illis nonnulla huc pertinentia, rurſum paucis attingere & delineare viſum fuit. Sunt autem tria potiſs. quæ tam liberalis delectationis quàm honeſtæ utilitatis cauſſa (præſertim propter ſtudioſam juventutem, quæ ex his, ut ſpero, tanquam ludendo, ſeria colligere & inde non parum proficere poterit) tractanda ſuſcepi, quæ ſingula quaſi aptiſſimo quodam vinculo connexa, profectò multo evidentius, quam unumquodq; per ſe conſideratum,

ratum, elucescunt & in oculos animosque legentum incurrunt. Quorum primum complectitur physicam contemplationem, professioni Medicæ affinem ac necessariam, quæ caussas & effectus rerum naturalium, atque occultas admirandasque proprietates earum inquirit & explicat, interdum quoque rarum & consideratione dignum individuum aliquod, antea non cognitum, in medium profert. Altera huic adjungitur & rite accommodatur ipsa doctrina Ethica, id est, cognitio de virtutibus ac vitiis, itemque de moribus ac universa vita, præcepta præclara, utiles sententias, & admonitiones salutares proponens. Cui denique tertio loco historica exempla adduntur varia, & rerum eventus memorabiles, quæ inprimis nos instruunt ad res bonas imitandas, & contrarias fugiendas. Atque ita ex his tribus temperamentum quoddam admodum conveniens, & harmonia jucunda conficitur. Docet autem Cicero quoque III. de oratore, quam magnæ sint efficacitatis similitudines, & exempla, de quibus etiam prolixe disputat autor Rhetoricorum ad Herennium. Sed non minus observare licet tum in sacris litteris, tum earum interpretibus eorum admodum crebrum usum. Cuius rei gratia tantum unam luculentam sententiam, quæ esse poterit instar multarum aliarũ, in mediũ afferre placuit ex pervetusto scriptore Ecclesiastico Tertulliano, qui in libro I. contra Marcionem ita inquit: Vnus opinor de sepibus flosculus, non dico de pratis, una cuiuslibet maris conchula, non dico de rubro, una tetraonis pennula, taceo de pavo, sordidum artificem pronuntiabit tibi creatorem? At cum & animalia irrides minutiora, quæ maximus artifex de industria ingeniis aut viribus ampliavit, sic magni-

magnitudinem in mediocritate probari docés, quemadmodum virtutem in infirmitate, secundum Apostolum, imitare si potes apis ædificia, formicæ stabula, araneæ retia, bombycis stamina, sustine, si potes, illas ipsas lectuli & tegetis tuæ bestias, cantharidis venena, muscæ spicula, culicis tubam & lanceam. Qualia erunt majora, cum tam modicis aut juvaris, aut læderis, ut nec in modicis despicias creatorem? Hæc ille. Ac quidem de exemplis ab hominum actionibus derivatis, multi sunt qui aliquid litteris prodiderunt, quemadmodum inprimis apud veteres fuit Valerius Maximus, inter recentiores vero Petrarcha, Sabellicus, Fulgosius, Egnatius, Ravisius & alii plures, sed qui de naturalibus rebus ea ad hominum mores adposite conati fuerint applicare, pauci sane extiterunt, nisi velimus fabularum expositores, qui profecto non sunt plane hic excludendi, aliquo modo inter illos referre. Vnus certe Ælianus in hoc argumento aliquid præstitit, sed quidem satis sparsim, & prout unumquodque se obtulit, vel breviter aliquid explicavit, vel usum omisit. Quod si verum fateri velimus, Italicis scriptoribus Symbolorum, quas illi sua lingua Impresas vocant, viris profecto doctissimis ac ingeniosissimis, hac in parte non minima laus est tribuenda, cum in hoc argumento magna dexteritate versati sint. Sed cum eorum libri externo idiomate conscripti, raro ad nos afferantur, & eam ob caussam in paucorum manibus versentur, operæ pretium me facturum esse putavi, si ex illis (facta quidem semper honorifica nominis ipsorum mentione) quædam interdum huc transferrem, ac pro mei ingenii captu exponerem, idque compendiose ac brevitate conveniente. Nam, se-

cundum Philonidis Comœdi antiqui, ut Athenæus refert, dictum

οὐκ ἄν τις εἴπῃ πολλὰ θαυμασθήσεται,
ὁ μικρὰ δ' εἰπὼν μᾶλλον ἂν ἦ χρήσιμα,

id est;

Non si quis multa dixerit, admiratione dignus erit,
Sed qui pauca pronuntiavit, si fuerint utilia.

Et certe in hac succincta brevitate symbolica, lumen mentis nostræ quasi in lucidissimo speculo melius se intueri, & radii intellectus uniti evidentius & majore cum facilitate, cogitationes nostras arripere & eas fidelius retinere possunt. Quod Horatius quoque in arte poëtica recte monuit,

Quicquid præcipies esto brevis, ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles,
Omne supervacuum pleno de pectore manat.

Quid vero hac in parte præstiterim, aliorum, ut confido, erit æquum ac benevolum judicium, cum profecto, si verum fateri velim, mihi in omnibus plene non satisfecerim, & sciam mea universa esse sic satis tenuia & nec adeò magni facienda. Attamen cum nihilominus amici mei plurimi ad prosequendum hunc laborem me incitarent, & editionem utriusque Centuriæ adhuc reliquæ non mediocriter urgerent, illis morem gerendum, atque ideo nunc hanc tertiam Centuriam cum aliis publice communicandam esse statui. Cum autem, Ampli. Viri, multis iisq; certissimis signis animadverterim, plures ex vestro ordine, non parum hoc elegantiss. studio oblectari, atque insuper etiam in illo feliciter versari, ac præterea meas priores huius generis lucubrationes Vest. Ampl. oblatas fuisse gratas

& ac-

& acceptas (taceo quod etiam Vest. Ampl. jussu EMBLEMATA ANNIVERSARIA Academiæ vestræ ALTORPHINAE studiorum juventutis excitandorum caussa proposita, & elegantibus orationibus explicata, propediem lucem videbunt) non dubitavi de consilio & suasu quorundam virorum ex Vestro Ampliss. ordine præcipuorum, hunc tertium Symbolicum & Emblematicum meum veluti partum, sub nomine ac patrocinio Vest. Amplit. publicare, atque eidem animo officioso ac submisso dedicare, majorem in modum petens, ut hoc exiguum literarium munusculum benignè suscipere, & me in posterum quoque, sicuti hucusque factum est, Vest. Ampl. favore ac propensa voluntate complecti pergatis: vicissim à me semper omnia officia ac studia cum singulari observantia conjuncta sibi pollicentes. Quod restat, DEUM OPT. MAX. oro, ut gubernationem Vest. Ampl. diu prosperam ac multis salutarem, ac inclytam vestram Rempubl. in multos annos salvam, incolumem & florentem conservare clementissime dignetur. Bene ac feliciter valeat Vest. Ampl. cui me & meos perofficiose commendo. Norimbergæ, Cal. Febr. Anno salutiferi partus, M. D. XCVII.

Vest. Amplitud.

deditissimus

Joachimus. J. F. Camerarius D.

[redacted]

Spiræ Nemetum,
Mense Octob. 1596.

CVIQVE

I.

CVIQVE SVVM.

Læva tenet fulmen, sed oliva dextera ramum.
Ut bello & pace sim memor officii.

CVM Aquila regina avium dicatur, & huic alitum, secundum Plinium, maximus honor, & max. vis insit, recte, ut opinor, huic centuriæ tertiæ ab ea exordium humere licet. Eius genera sex recenset Aristoteles lib. IX. cap. XXXII. quorum hæc sunt nomina. I. πυγάργος, id est, albicilla, ab albicante cauda, vel νεβροφόνος, id est, hinnularia. II. μόρφνος, Nævia, vel νηττοφόνος anataria, vel πλάγγος, id est, planga vel clanga, Homero πέρκνος. III. μελαναίετος fulva, λαγωφόνος leporaria. IIII. περκνόπτερος ab alarum notis, aut γυπαίετος, à vulturis specie, item ὀρειπέλαργος, id est, Ciconia montana, degenerans ab aliis. V. ἁλιαίετος ma[illegible]ina aquila. VI. γνήσιος ἀετός. Vera germanaque Aquila, quæ Æliano videtur esse χρυσαίετος sive stellaris. At paulo aliter Plinius lib. X. cap. III. hæc enumerat, de quibus hic disputandi locus non est. Constat autem tàm ex profanis quàm sacris litteris, Aquilam semper insigne fuisse alicuius Imperii, ut apparet quoque ex cap. XVII. Prophetæ Ezechielis, quo in loco per eam regnum Babylonicum & Ægyptium designatur. Xenophon lib. 7. de Cyri disciplina præcipuum signum exercitus Persici auream Aquilam fuisse scribit. Idemque Romani longa serie ab Hetruscis acceptum observarunt, secundum Dionys. Halicar. lib. III. & Dionem lib. XL. Atque nunc etiam Imperatores Romani felici auspicio eam gestant. Extant quoque antiqui aliquot nummi, in quibus aquila fulmini insidet, addito oleæ ramo conspicitur: tam pacem quam bellum repræsentans. Quod symbolum ab invictiss. & nunquam satis laudato Imperatore CAROLO V. multo rectius fuit usurpatum cum inscriptione, CVIQVE SVVM. Simul ita & potentiam & clementiam suam declarans. Opt. verò Imperator MAXIMILIANVS II. cum idem græco dicto usurpavit, ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΈΚΑΤΕΡΟΝ, id est, tempore opportuno utrumque, eadem significatione.

DOMI-

11.

DOMINVS PROVIDEBIT.

Et lætæ ſimul & triſtis proviſio ſortis,
Inprimis Virtus principe digna viro eſt.

IN Traiani Imp. antiquo nummo exprimitur fœmina quædam, statura erecta, stola amicta, sceptrum una manu tenens, ad alteram globum ad eius pedes devolutum ostendens, quo significatur, universum mundum ab ipsa providentia Imperatoris, tanquã opt. matrefamilias, gubernari. Sed piiss. & laudatiss. Imperator MAXIMILIANVS *aquilam mundo insidentem potius alterius loco usurpare voluit, cum admodum pia inscriptione,* DOMINVS PROVIDEBIT, *ex historia immolandi Isaaci desumta, Gen. cap.* XXII. *Non enim de sua prudentia, ut Imperatores isti Ethnici jactitabant, multum gloriari, sed potius divinæ providentiæ, tanquam veræ & stabili, omnia tribuere voluit. Ac poterit lector luculẽtam huius symboli explicationem cognoscere ex oratione funebri summi viri D. Johannis Cratonis à Crafftheim Archiatri Cæsarei, quæ pubice extat. Respexit autem procul dubio Sacratiss. Imperator ad dictum Salomonis: Proverb.* XXI. *Cor regis in manu* DEI *est: &, Non est sapientia, non prudentia, non consiliũ contra* DOMINVM. *Sic in oratione de providẽtia, ex D. Basilii scriptis collecta, Simeon Logotheta recte ait,* οὐδὲν γὰρ ἀπερινόητον οὐδὲ ἠμελημένον παρὰ τῷ θεῷ, πάντα σκοπεύει ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμός, πᾶσι πάρεστι, σκοπίζων ἑκάστῳ τὴν σωτηρίαν, *id est, nihil non cognitum, nihil neglectum apud* DEVM, *omnia perspicit ipsius oculus nunquam dormiens, universis adest, singulis distribuens salutem. Præclare igitur dixit quispiam veterum, cuius nomen jam non succurrit (quanquam Joan. Damascenus quoq; huius distinctionis mentionem faciat, lib.* II. *cap.* XLVI. *aliique græci patres) providentiam esse actionem* DEI *vel generalem* κατ' οἰκονομίαν *cum caussis secundis, vel peculiarem eaq;* κατ' εὐδοκίαν ἢ κατὰ συγχώρησιν, *idque sine caussis secundis.*

ET

III.

ET PROFVNDISSIMA QVÆQVE.

Sublimis volat, ima videt, regina volucrum.
Nonne vides, sit ut hæc regis imago boni?

ARISTOTELES lib. IX. de Hist. animal. cap. XXXII. Aquilæ, inquit, volant sublimes & perquam procul aspiciunt, quapropter homines solam avium omnium Aquilam esse divinam perhibent. Hinc etiam Romani suorum Imperatorum ἀποθέωσιν, id est, in deorum numerum positorum indicare volentes, Aquilam ex rogo evolantem in nummis expresserunt, de qua consecratione Herodianus lib. IIII. cap. VII. prolixe agit. Aquilam etiam Ælianus lib. I cap XII. nominat ὀρνίθων ὀξυωπέστερον, quod ex avibus maxime habeat acres & acutos oculos: additq́ idem autor in fine. Quod Aquila non solum sibi ipsi, sed etiam hominum usulis utilis habeatur. Nam fel eius melle Attico exceptum, & hebescentibus illitum, visum acutissimum efficere aiunt. Libro verò II. cap. XXVI. inquit, Aquila sublime fertur, sursumq́, in cœlesti loco volās, maxime procul ab alto æthere acutiss. inferiora videt. Unde Horatius lib. I. serm. Satyr. III.

———tam cernis acutum
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius?

Sic in Jobo cap. XXXIX. legimus: In longinquum prospiciunt oculi eius. Potest autem huius symboli (quod Invictiss. Imperat. RUDOLPHO II. rectiss. Bargaglius Senensis diligens & accuratus scriptor in hoc argumēto Italicus dedicavit) explicatio ex Pindaro sumi, qui tum alibi tum potiss. in Nemeis ingenii promptitudinem & velocitatem mentis ab Aquilæ similitudine accepit. Huc pertinet Aristophanicum proverbiū in Nubib. αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι, id est, Aquila in nubibus fies. Quemadmodum enim Aquila in nubibus aliis avibus universis sublimior simul ac perspicacior esse consuevit, ita quoque Imperatores ac magni Principes sua tam potentia & autoritate, quam sapientia & vigilantia omnes alios superare ac anteire solent.

PER

IIII.

PER TELA; PER IGNES.

Nec me prærupti montes, nec fulgia terrent,
Quo minus in Summo vertici conspiciar.

Anti-

*A*NTIQVA *admodum ac celebris familia Fregosia Genuensis, ex qua plures Duces istius Reipub. & alii clari viri prodierunt, in gentilitiis suis insignibus aquilam quoque gestare solet, cuius occasione Galeacius Fregosius triremium Magni Ducis Florentini generalis Vicarius, sive, ut jam usitato nomine nuncupantur, locū tenens, Aquilam (referēte hoc Hieronymo Ruscello) Symboli loco usurpavit, magno impetu contendentem suo volatu adversus montem, circa quem cœlum existit admodum turbidum, plenum pluviis, grandine, fulminibus & aliis sævis tempestatibus, contra quæ universa Aquila nihilominus illis omnibus spretis acriter contendit, aciem oculorum ad Solem supra montem apparentem semper dirigens, atque eo tandem per tot pericula pertingens, cui inventioni Hispanicum dictum adjunxit,* NI MATARMI, NI SPANTARMI, *id est, nec occidere me, nec terrere, scilicet, potest. Quo iste fortiss. heros indicare voluit, nullum periculum, nullam rem quantumlibet terribilem, nec ipsam deniq. mortem sibi extimescendam proposuisse, respectu mandati muneris, & propter res ab eo laude dignas suscipiendas. Quandoquidem in omnibus suis actionibus nihil aliud cogitet, nec ante oculos habeat, quam solidam virtutem & veram gloriam, ad quā per multos labores & varias difficultates, tanquā ad montem altū & aditu difficilē (nam secundū Ovid.* IIII. *Trist.*

Ardua per præceps gloria vadit iter)

animo intrepido & constanti aspiret, à quorum accessu quamvis multiplicia genera tempestatum, id est, fortunæ incursiones variæ & plurima alia discrimina illum retrahere & avertere conentur, se tamen ad solem, id est, veram rationem & mentis aciem oculos dirigere, & tandem superatis omnibus difficultatibus ad optatū finem pervenire.

ERGO

V.

ERGO MO-
VEBOR?

Nunquam Aquila imbelles cornices celsa fatigat,
Nec generosum animum lingua maligna movet.

AQVILAM sæpius à cornicibus frustra irritari atque impune provocari Ælianus annotavit lib. XV. cap. XXII. unde proverbium quoque extitit, ἀετὸν κορώνη ἐρεσχελεῖ, id est, Aquilam cornix provocat. Atque idem de aliis quoque avibus dici potest. Quemadmodum verò generosa avis hosce insultus inanes & vanam ac maledicam petulantiam deridet, (quod etiam de molossis importunos canicularum latratus contemnentibus dici solet) ita quoque animus excelsus & fortis leviusculorum & abjectorum hominum, qui neque prodesse nec lædere quicquam possunt, conatus & insultus ne dignatur quidem ulcisci, & minoris facit (ut in altero proverbio dicitur) quam Elephas culicem. Atque huc pertinent præclari versus poëtæ veteris Philemonis:

ἥδιον οὐδὲν οὐδὲ μουσικώτερον
ἔστ' ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γὰρ ἐὰν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖθ' ὁ λοιδορῶν.

id est.

Nihil est jucundius neque elegantius,
Quàm ferre posse conviciantem,
Quoniam si ille cui convicium fit
Dissimulaverit, in ipsum autorem illud redundat.

Nonnunquam tamen, ubi hæc malitia & insignis conviciandi libido modum excedit, & suæ importunitatis cursum nimis effrenem prosequitur, tandem secundum Publ. Mimum,

Furor fit læsa sæpius patientia.

Ascribitur autem hoc symbolum Alberto Comiti Habspurgensi XVI. qui Dives fuit cognomento dictus, cuius magnanimitatem, simul & bonitatem ac sapientiam singularem Historici magnis laudibus ubique extollunt.

VIA

VI.

VIA NON VSITATA VEHOR.

Regulus en Aquilæ auxilio defertur in auras,
Sic quisquis docti nititur ingenio.

REGULUM *Aristoteles, Plinius & alii nominant quoq; Regem & Senatorem avium, eumq; cum Aquila pugnare ferũt: ac esse hunc alium à passere Troglodyte, quem Aetius lib.* XI. *cap.* XV. *tanquam efficax remedium contra calculum tam renum quam vesicæ commendat, facile probari posset, si brevitas nostri instituti operis pateretur. Quamvis verò & à germanis nomina hæc confundantur, putant tamen rerum naturalium periti Regulum sive Trochilum esse,* ein Kö=niglin| *passerem verò Troglodytem (pro quo quidam recentiores perperam Motacillam, sive græcis* ἀνπυγίδα *accipiunt)* ein Zaunschlüpferlein: *vel* Göltzhänlin. *Notus autem est apologus, Regulum cum Aquila de celeritate volãdi, qua hæc alias aves antecellit, cõtendisse, ac instituto certamine, clanculũ supra dorsum huius regulũ consedisse, & ad præfinitũ locũ delatũ subito inde evolasse, & ita victoriam obtinuisse: atque ideo aiunt ab eo tempore inter ipsos inimicitiã extare. Nõ aliter cum multi suo ingenio vel natura parum præstare possint, sæpenumero tamen adjumenta ab aliis sibi asciscunt, quibus facile emergere, & non rarò ad majora ascendere queant. Idq; si fieri concedatur absq; injuria & detrimento ac supplantatione aliorum, non adeo est improbandum. Alioquin præceptum Plutarchi, in libello de gerenda Repub. expositum, cui etiam hæc fabula eleganter est inserta, hac in parte locum habebit. Sic enim ille inquit: Tales igitur viri sunt tenendi, iisq; adhærendum (nimirùm de quibus est maxima opinio virtutis & autoritatis) nec quomodo Æsopi regulus humeris aquilæ vectus subito evolavit, & sic antevertit; ita eorum suffuranda gloria, sed ab iis amice & cum benevolẽtia accipienda. Lucas Contilis ascribit:* NEC USITATA NEC TENUI FEROR, *ex Horatio lib.* III. *oda* XX.

Non usitata nec tenui feror
Penna. ——

IN

VII.

IN TEMPORE MVNIT.

Non bene firmum animum abripient vanissima rerum,
Quare hunc doctrina constabilito gravi.

HORAPOLLO lib. II. cap. XXIX. tradit Ægyptiacos pinxisse Aquilam gestantem lapidem, pro homine qui tuto urbem quampiam incolat. Nam scribunt eam, vel è mari vel terra sublatum lapidem in nidum suum referre, quo tutior ac firmior esse posit. Hunc vero plærique Aetitem esse putant, cuius meminit Plinius lib. x. cap. III. quamvis cum gagate videatur confundere: cuius quatuor genera enumerat, lib. XXXVI. cap. XXI. Dioscorides quoq; & Galenus eius faciunt mentium. Oppianus verò in Ixeuticis ad partum accelerandum hunc Aquilam nido imponere scribit. Ælianus lib. I. cap. XXXV. existimat id fieri ut sit contra fascinationis injuriam quoddam amuletum. Georgius Agricola lib. v. de natura fossilium prolixe de eo tractat, & ostendit in Saxonia & Misnia quoque Aetitem reperiri, quamvis frequentior & præstantior ex Gargano monte afferatur. Sunt autem omnes cavi & lapide alio vel arena quasi prægnantes & inde sonitum edentes. Nec multum ab illis distat Geodes, quem Diosc. seorsim describit, terramq; in se continet. Intelligi autem debet per nidum (ut Scipio Bargaglius interpretatur) lapide ingesto stabilitum, animus juvenilis bene institutus, cui nihil prius nec antiquius est, quam se summo studio munire contra omnes affectus effrenes & vehementiores affectuum impetus, contraq; rerum caducarum vanas & quandoque perniciosas cupiditates, idque auxilio Timoris erga DEUM, & veræ rationis, tanquam lapidibus admodum firmis & stabilibus, quibus imperare nobismet ipsis & modum statuere immoderatæ libidini possimus. De quo præclaro regnandi modo Horatius lib. II. od. II. ita cecinit.

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam si Lybiam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.

DVM

DVM DETONET.

Nubila si fuerint, sapienter comprime linguam,
Tunc loquere, illuxit si qua serena dies.

AQVILA ſerpentem in ore tenens, ac in alto monte ex omni parte conſpicuo, ſedens, ex quo imbres & tempeſtates horribiles imminentes undique reſpicit, pro ſymbolo fuit uſurpata ab excellentiß. viro Andrea Canutio Medico Aulico ſacratiſſimi Imperatoris MAXIMILIANI II. *laudatiſſimæ memoriæ, quo innuere, dubio procul, voluit, ſe inſtar Aquilæ reginæ avium ſuis oculis perſpicacibus, in omnes partes huius mundi, unde aliquid adverſi vel incommodi oriri poſſet, intentum, conſtituiſſe omnino vera ratione ac ſolerti prudētia omnia mala diligenter obſervare, & quaſi è lōginquo præcavere ac vitare, à quibus lædi forſitan poſſet, inprimis verò à ſe in tēpore amovere omnes machinationes invidiæ plenas & obtrectationes maledicorum hominum, ſibique de loco tutiore tempeſtive proſpicere. Serpentem autem Aquila in ore detinet, non ad devorandum (quod alioquin fieri ſcribitur) ſed ut admoneat, caute & circumſpecte eſſe agendum, cum ſciamus tam in ſacris quam profanis litteris prudentiæ iconem eſſe ſerpentem. Sperat autem ipſe quoque autor huius ſymboli, ſe in aliquo loco ſecuro & à vulgi turba remoto placide meliora tempora eſſe expectaturum, & interea ocio honeſto & literato operam daturum. Hinc Cicero quoque in epiſtola quadam ad Brutum graviter paucis verbis monuit. Tempori cedere, id eſt, neceßitati parere, ſemper ſapientis eſt habitum, quam ſententiam Phocylides uno verſu nobis propoſuit,*

καιρῷ λατρεύειν, μήτ᾽ ἀντιπνέειν ἀνέμοισι.
Temporibus ſervire, nec Euro velle reflare.

SVSTI-

IX.

SVSTINVERE DIEM.

Ut ſobolem ingenuam ad Solem Jovis æſtimat ales,
Cernitur adverſis rebus amica fides.

FESTVS ait *Aquilam ab acute videndo dictam, vel ab acumine oculorũ, ut Isidorus vult. Nam, inquit, contra radium solis fertur obtutum non flectere, unde & pullos suos ungue suspensos radiis solis objicit, & quos viderit immobile tenere aciem, ut dignos genere conservat, si quos vero flectere obtutum, quasi degeneres abjicit. Idem commemorat Aristoteles lib.* IX. *cap.* XXXIIII. *de historia Animal. & Ælianus lib.* II. *cap.* XXVI. *itemque* Oppianus *& Scholiastes in Homerum* λ. ϱ. *& alii tradunt. Hinc factum existimant sacrarũ litterarum interpretes, quod S. Johanni Euangelistæ Aquila fuerit attributa, quæ sicuti intendit oculos immotos in Solem, ita hunc sanctum Scriptorem divinitatis Solem contemplando, aciem mentis ad cœlestia tantum direxisse constat. Est autem huius symboli hemystichium desumtum ex Lucano lib.* IX. *ubi integra similitudo exponitur.*

Vtque Iovis volucer, calido dum protulit ovo
Implumes natos, solis convertit ad ortus,
Qui potuere pati radios & lumine recto
Sustinuere diem, cœli servantur in usus,
Qui Phœbo cessere jacent ——

Potest autem universaliter hoc intelligi de illis, qui suammet virtutem, & industriam conjungunt cum splendore nobilitatis ac opulentiæ, & ex illis perpetuis bonis, non his fluxis & instabilibus apud alios nomen præclarum & autoritatem singularem obtinent, nam, secundũ Boetium, splendidum aliquem, si non suam habet, aliena claritudo non efficit, nec minus quoque peculiariter de fide & constantia amicorum in rebus maxime adversis accipi recte solet. D. Chrysostomus Homil. 49. in cap. XXII. *Matthæi, ad filios* DEI *accommodat, qui pleno corde verba justiciæ suscipiunt. Aliàs additur,* MEI NON DEGENERANT. *Vel:* SIC CREDE. *item:* PROBATOS FOVET. *aut:* DEGENERES LVX ARGVIT.

INSTAN-

X.

INSTANTI VICTORIA.

Aspicis ut torquet volucris Saturnia cervum,
Nempe docet, vigili cuncta labore dari.

De pugna aquilarum cum cervis Plinius lib. x. *cap.* III. *hæc habet. Multum pulverem volutata (Aquila) collectum, insidens cornibus excutit in oculos, pennis ora verberans, donec præcipitet in rupes. Qua icone indicatur, multo labore, animo constanti ac industria singulari opus esse ad magna facinora subeunda, & res difficiles ac arduas tam aggrediendas quam consequendas. Quod idem Pindarus præclare quoque Olymp.* V. *cecinit.*

αἰεὶ δ᾽ ἀμφ᾽ ἀρεταῖσι πόνος δαπάνα τε μάρναται, πρὸς
ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμμένον, *id est,*

Semper autem circa virtutes labor sumtusque pugnant, adversus opus periculo tectum. Ac Sophocles in Tragœdia Euryphile, quæ non extat, ait:

ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέρνον οὐ μαλάσσεται,
Pectus virorum fortium haud fiat languidum.

Cuius rei exemplum memorabile legitur apud Pausaniam lib. VIII. *in Achaicis de Philopæmene, qui in prælio fortiss. pugnans, atque hasta traiectus circa utrumque femur, in genua se dimisit, tantisper impediente telo progredi conatus, dum infringeretur hastile inter femora medium. Victis deinde hostibus, eo in castra reportato, ex altero femore spiculũ, ex altero missilis fragmentũ extractũ est. Cuius viri ingentẽ animositatem, virtutẽ ac fortitudinem eximiam summopere admiratus Antigonus, omni studio in Macedoniam eum ad se allicere conatus est, ad quem tamen ille se conferre noluit. Atque huc inter alias sententias huius argumenti præclaras, dictum Seneca in epistola* XXII. *ad Lucilium videtur non habere postremum locum. Non vir fortis est & strenuus, qui perterritus laborem fugit, sed cui crescat animus in ipsa rerum difficultate, cum turpe sit cedere oneri luctariq; cum officio, quod semel accepisti. In Paradino ascriptum legitur.* ARDVA DETVRBANS *vis animosa quatit.*

COELO

XI.

COELO VT SE PERMITTANT.

Vos virtutis iter gnatis monstrate parentes,
Ipsa Aquila ut pullos fida volare docet.

AETON ἀπὸ τοῦ ἀΐσσειν, id est, ab impetu volandi deducunt Etymologi; vel παρὰ τὸ ἀεὶ ἔτεον εἶναι, id est, quod semper sit vera & genuina. Hanc nidificare in locis non planis sed excelsis, & quidem præcipue in arduis saxis & præcipitibus, nonnunquam tamen quoque in arboribus. Aristoteles scribit lib. IX. de Hist. animal. cap. XXXII. Dicitur autem Aquilam paulatim quoque suos pullos ad volandum assuefacere, atque etiam provocare. Cuius etiam Deuteron. cap. XXXII. in cantico suo Moses meminit, DEI bonitatem ergo nos conferens cum Aquilarum φιλοστοργίᾳ erga pullos. Sicuti Aquila, inquit, excludit pullos suos & eosdem fovet calore vitali, & expandens pennas suas assumit eos & gestat ipsos super alas suas: ita DOMINVS solus duxit eum (Israëlem) & non erat cum eo deus alienus. Sed similitudo hæc recte etiam de omnibus istis, qui iuventutem ad virtutem & omnia laudabilia facta assuefacere student, & illos paulatim ad vitam meliorem quasi attollere docent, accipi poterit, sicuti Horatius quoque epist. II. lib. puerum instruit,

——nunc adbibe puro
Pectore verba puer, nunc te melioribus offer,
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu. ——

Et Æneas ad Ascanium ult. Æneid.

Disce puer virtutem ex me, verumque laborem.

Sic legimus apud Suidam de Apollonio, cuius rei etiam facit mentionem Philostratus in vita ipsius; Quemadmodum Aquilarum pulli teneras adhuc pennas sortiti iuxta parentes volitant, iisque magistris ad volatum sese exercent, cum vero sese efferre possunt, parentes antevertunt, sic Apollonius Euxenum puer audiebat, eique auscultabat, sed anno decimosexto ad vitam pythagoricam se contulit.

TVTA

XII.

TVTA SI-LENTIA.

Ne pereant clangore grues lapide ora saburrant.
Obstrue sic linguam garrule, ne pereas.

L*VCAS Contilis in Italicis suis symbolis sive impresis, de gruibus Taurum montem prætervolantibus, scribit eos propter Aquilarũ metum, ne scilicet clangore suo illis prodantur, ora lapillis obturare, quod tamen veteres plærique de anseribus sylvestribus memoriæ prodiderunt. Sic enim Plutarchus in Commentario de solertia animalium. Similes sunt Cretensium apum, & anserum in Cilicia artes. Illæ enim ventosum aliquod circumvolaturæ promõtorium, ne disjiciantur, seipsas exiguis lapillis in os sumtis quasi saburrant, hi quando Taurum trajiciunt, animalia alioqui vocalia & obstrepera, tum metu aquilarum in os justæ magnitudinis lapide sumto taciturnitatem sibi imperant, ut fallere in transitu eas possint. Atque hoc copiosius quoque Ammianus Marcellinus lib.* XVIII. *sed de gruibus exposuit, exponens Barbationem pedestris militiæ rectorem ob linguæ petulantiam tandem esse interfectum, quem ait ignorasse profecto notum Aristotelis sapiens dictum, qui Callisthenem sectatorem & propinquum suum ad Regem Alexandrum mittens, ei sæpe mandabat, ut quam rarissime & jucunda apud hominem loqueretur, vitæ potestatum & necis in acie linguæ portãtem, & addit idem autor, Ne sit hoc mirum, homines profutura discernere nonnunquam & decentia, quorum mentes cognatas cœlestibus arbitramur: animalia carentia ratione salutem suam interdum alto tueri silentio solẽt, ut exemplum est hoc per quam notum, linquentes orientem grues ob calorem plagamq́ petentes occiduam, cum montem penetrare cupiunt Taurum Aquilis abundantem, timentes fortissimas volucres, rostra lapillis occludunt; ne illis eliciat vel extrema necessitas clangorem, iisdemq́ collibus agiliore volatu transcursis projiciunt calculos, & ita securi pergunt.*

BIS

XIII.

BIS PEREO.

Ipsa suis pennis aquila interit icta: refertur
Scilicet hæc hodie gratia pro meritis.

AQVILA ex sagitta de suismet pennis cõcinnata, periit, quæ exprimit hominem pereuntem eorum improbitate ac perfidia, quos plurimum juvare ac promovere studuit, quod etiam Ovidius in quodam versiculo deplorat,

Heu patior telis vulnera facta meis.

Quo pertinet quoque Actæonis fabula à suis canibus peremti, quam idem Ovidius III. *Metaphor. describit, & apud Theocritum in Hodæporis exclamat pastor,*

——ἴδ' ἁ χάρις ἐς τί ποθέρπει,
θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας ὥς τυ φάγωντι.

Quæ Eobanus ita vertit in latinum:

En memor illius quo serpit gratia facti!
I nunc ergo canum catulos nutri atque luporum,
Vt cum nutrieris, comedant tua viscera adulti.

Quod ultimum quoque in proverbium de sceleratis & ingratis hominibus abiit. Vsus autem est hoc symbolo quidam vir magnus, qui alios plane neglectos studiose promovere & ad magnas dignitates evehere conatus est, à quib. postea ingratissimo animo non solum contemtus, sed insuper quoque multis injuriis affectus, & tandem de suo gradu dejectus fuit. Sic apud Val. Maximum legitur de Cn. Popilio Lenate, quem rogatu M. Cœlii cum Cicero non minore cura quam eloquentia in judicio defendisset, tamen hic flagiose ingratus homo, nec verbo nec re unquam à Cicerone læsus, ultro M. Antonium rogavit, ut ad eum proscriptum persequendum & jugulandum mitteretur, quo facinore detestando perpetrato, caput ipsius Romam tanquam opima spolia retulit, quod antea pro illius capite tam præclare peroraverat.

NON

XIIII.

NON CAPTV FACILIS.

Nubibus, ecce, Jovis volat altior omnibus ales.
Tu quoque ad alta animum, si sapis, astra leva.

SYMBOLVM fuit Joannis Baptistæ Rasarii (viri doctiss. & nostro seculo celeberrimi, sicuti ipsius scripta abunde testantur) Aquila nigra supra nubes volare contendens, quod Lucas Cōtilis scriptor Italicus explicat, cuius verba in hunc modū convertere in linguam latinam volui. Est opinio græcorum quorundam autorum, quod species quædam Aquilæ nigræ sit, quæ quando timet ne quid damni illi inferatur, neve per insidias capiatur, ad nubes usque & ulterius evitandi periculi caussa suo volatu ascendere conetur, neq; cesset donec se in tuto fore existimet. Verisimilius tamen est, Aquilam tanquam reginam avium ista proprietate admiratione digna esse præditam, quod ad Solem fixis oculis propter visus acumen, & absolutam huius sensus perfectionem sese convertens, facile illum eximium splendorem ferre queat. Alii existimant, Aquilam beneficio istius luminis incomparabilis non solum vitæ longitudinem sibi conquirere, sed simul etiā pennas & vires renovare ac instaurare: quare aiunt, tempore potissimū autumnali, quādo per plures dies cœlum nubilum & obscurum nob. Solis conspectum adimit, aquilam ad superiora loca se conferre, intentisq; oculis solares radios intueri, ac illis foveri ac sustentari. Hinc clariss. iste vir ostendere voluit, se animo constanti & obfirmato, unicum hoc semper desiderasse ac expetiisse, atque omnes eo suas cogitationes direxisse, ut nimirum superatis omnibus rebus adversis, & quocunque discrimine contemto, tandem ad certum portum & asylum, ac veluti ad verum lumen ac splendorem perpetuum, bonarum scilicet artium ac laudabilium scientiarum cognitionem ac possessionem pervenire queat, quarum ope & auxilio tuto & sine impedimento acquiescere, ac sese quasi sua virtute involvere posset.

XV.

SEMPER ARDENTIVS.

Reginam volucrum dipsas necat, ardor amoris
Sic animum accendens te dabit exitio.

D*IPSAS ex genere viperarum serpens est, qui secundum Diosc. lib. VI. cap. I. vocatur quoque* πρηστὴρ *&* καύσων, *propter continuam sitim, qua illos, quos morsu læsit, afficere ac veluti urere soleat. Idem Galen. lib. IX. de Simpl. Medicam. facultatib. tradit, easq; in Libya non Italia reperiri ait. Aetius vero lib. XIII. prolixius insuper describit, ac dicit esse magnitudine cubitali, ex crassa in tenuem desinentem, cum notis fulvis & nigris per totum corpus, capite autem angustiore. Sitis vero, secundum eundem, est intolerabilis ex ipsorum veneno, ut si etiam multus potus exhibeatur, ea non sedetur, nec tamen per urinas vel vomitum aut sudorem quicquam excernatur. Duobus igitur pereunt modis, aut ob multam sitim exusti, si potum nō sumant, aut ob eiusdem repletionem nimiam venter rumpitur, idque infra circa inguina, vel imum ventrem, ut in aqua intercutem sæpe evenit. Eadem Ælianus lib. VI. cap. LI. & Lucianus in Dialogo, quem ad amicos mittit, copiose describunt. Notatur autem hoc loco per Aquilam tanquam invictam avem à dipsade in pectore ictam (quemadmodum Hieronymus Ruscellus exponit in Italicis Impresis) vis & ardor nimius amoris, qui secundum Plautum in Mercatore, in pectore & in corde facit incendium, & ex conspectu & consuetudine mulieris adamatæ, semper majores vires, & desiderium ardentius sumere consuevit. Cui tam venenatæ bestiæ, & rabioso animali omni ratione & cura statim in principio obviam eundum, ac totis viribus resistendum est, illique priusquam vulnus immedicabile infligat, præsentibus ac efficacibus remediis sobrietatis occurrendū, & animus vera ratione, & salutaribus præceptis instructus ad meliora convertendus. Quod Ovidius quoque I. lib. de remedio amoris recte monet,*

Opprime dum nova sunt subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires ——

VETV-

XVI.

VETVSTATE RELICTA.

Inveterata tuæ jam tandem crimina culpæ
Exue, sic rediet læta juventa tibi.

ARISTOTELES *lib. IX. cap. III. refert, Aquilis senescentibus rostrum superius accrescere, & semper incurvari, ut tandem fame pereant. Quod Plinius quoq; lib. X. cap. I. confirmat, Unde (ut in Horapolline lib. II. cap. XCVI. habetur) veteres senem fame pereuntem exprimere volentes, pinxerunt aquilam cum adunco rostro. Sed D. Epiphanius in physiologo addit, oculis jam caligantib. & rostro nimis incurvato, aquilam in sublime sese attollentem ad altam rupem conferre, & ibidem rostrum allidere, ac denique frigidis aqui immergere, quo facto se postea solaribus radiis exponere & sic quasi rejuvenescere. Quod idem D. Augustinus quoq; exponit in explicatione dicti ad Psalmum* CIII. *Renovabitur ut Aquilæ juventus tua. D. Hieronymus tamen & alii in Psalmi huius expositione, renovationem hanc tantum de oculis & pennis ipsius intelligendam esse perhibent. Cum quo etiam dictum Isaiæ, cap.* XL. *convenire videtur, ubi ait, Sustinẽtes* DOMINVM *mutabunt vires & renascentur eis pennæ in modum Aquilarum. Quod etiam aquilæ cum accipitre, ut postea audiemus, est commune. Sed quocunque modo accipiatur, potissimum quædam ex Epiphanio, quæ huius symboli piam interpretationem complectũtur, ascribenda duximus. Ait enim, si quis multitudine criminum fuerit oppressus, in altum debet ascẽdere, id est, in propriam conscientiam, & ad petram, hoc est, fidem orthodoxam se projicere, & deflere peccatorum multitudinem perpetuis aquis, id est, lachrymis ea abstergere, denique solis radiis incalescere, id est, in cœtu fidelium & in Spiritu sancto ad calorem pœnitentiæ properare, squammas peccata nimirum abjicere. Statim enim renovabitur ut aquilæ juventus tua, & justus vocaberis apud* DEUM. *Hæc ille.*

CVRSV

XVII.

CVRSV PRÆTER-VEHOR OMNES.

Quantumvis humilis, curſu tamen anteit omnes
Struthio: Sic virtus quolibet alta loco eſt.

STRVTHIOCAMELI, *vel ſecundum græcam derivationem,& quorundam eruditorum ſententiam Struthocameli,appellatio apud veteres latinos non fuit uſitata, legitur tamē apud Plinium.Feſtus autem,Auſonius & alii paſſerem marinum nominant.Ariſtoteles* στρουθὸν λιβυκὸν καὶ μέγαν. *Herodotus lib.* IIII.καταγαίον στρουθὸν *vocat, non quod ſubterraneus ſit, ſed quia à terra non attollitur in aerem,unde Luciano quoque* χαμαιπετὴς *dicitur. Ariſtoteles lib.* IIII. *de part.Animal. cap.ult.Struthio,inquit,etiam Africus eodem modo partim avem,partim quadrupedem refert,quippe qui ut non quadrupes pennas habet, ut non avis, ſublimis non volat. Sed Plinius lib.* X. *addit, pennas ei ad hoc datas,ut currentem adjuvent.Idem Ælianus(quemadmodum etiam Diodorus Siculus lib.* III.*)ſcribit lib.* II. *cap.* XXVII. *his verbis. At celerrime duabus alis explicatis graditur, quas ventus quaſi vela implens propellit. Jovius hoc ſymbolum pro magno illo bellico Duce Marchione Vaſtio, ſe excogitaſſe perhibet, cum illi indignabundo à pontifice Clemente* VII. *Antonius de Leva in quibusdam dignitatibus militaribus præferretur. Innuebat autem per id, ſe nihilo tamen minus in ſuo munere,quamvis nō adeo ſublimi,ita progreſſurū, ut merito alios antecelluiſſe videretur: quod profectò illum pleniſſimè præſtitiſſe plures hiſtoriæ de illo conſcriptæ abunde teſtantur. Paradinus addit,* NIL PENNA, SED VSVS:*atque explicationem aliam affert ex Gregorio Magno: qui ait, Sicuti hæc avis plumarum oſtentatione volatum præclarum videtur conari expedire, nec tamen unquam è ſolo levatur,ſic hypocritis eſt proprium,oſtendere quidem ſplendidam foris ſanctimoniam,præter ſimulationem tamen, ſi diligenter obſerventur,nihil ſolidi,ſed ficta & humi nitentia omnia apparent.*

DIVER-

XVIII.

DIVERSA AB ALIIS VIRTVTE VALEMVS.

Passer ut ova fovet flatu vegetante marinus:
Sic animat mentes gratia dia pias.

HORATIVS *Epod. II. Struthocamelum vocat Afram avem, quia in desertis Africæ plurimi reperiantur. Romani in suis nummis Arabiam per eam notarunt, ut apparet ex nummo Trajani æneo, cum inscriptione,* ARABIA ADQVISITA. *De quo Dion in huius Imperatoris vita plura. Volunt autem nonnulli, inter quos etiam est Cælius Rhodiginus lib* XX. *cap.* V. *locis fervidis ova in arena fovere, & radiis suis halituq́ tandem vivificare. Ac in Jobo cap.* XXXIX. *legitur. Quando derelinquit ova sua in terra, tu forsitan in pulvere calefacies ea? Isidorus tamen lib.* XII. *Originum scribit ova negligenter fovere, quæ projecta fotu pulveris animentur. Observatione quoq́ dignum videtur, quod Ælianus lib.* IX. *de Animal. cap.* LVIII. *tradit, nimirum, ex trib. minimis animalia maxima generari, Crocodilum inter aquatilia, Struthiocamelum ex avibus, & Elephantum ex quadrupedibus. Est autem & huius Symboli autor Jovius, in gratiam Petri Navarei celebris admodum* CAROLI V. *Polemarchi excogitati, cum ille inventor esset peculiarium quarũdam machinarum antea non cognitarum, quas singulari industria, & inaudita ingenii dexteritate ad expugnanda atque evertenda etiam munitissima propugnacula primus in usum protulisset. Quod pariter aliis quoque rari alicuius & ingeniosi operis inventoribus attribui poterit. Quidam ascripserunt.* SIC DIVA LVX MIHI. *Vel etiam brevius,* LVX VITAM *scilicet præbet. Quod etsi ad amores referri solet, multo tamen rectius & melius dici debet de hominibus piis & divinitus illuminatis, qui vitam omniaq́ bona ac sibi salutaria à cœlestibus radiis, quod est* ἀγαθοῖς φῶς λαμπέσθαι, *ut quidam veterum Theologorum dixit, unice expetunt, & studiose conquirunt.*

SPIRI-

XIX.

SPIRITVS DVRISSIMA COQVIT.

Magno animo fortis perferre pericula suevit,
Vllo nec facile frangitur ille metu.

EST inter alia hæc quoque mira Struthocameli proprietas, qua (ut testatur Plinius) sine delectu concoquit devorata: & Alexander Aphrodisiensis in præfatione problematum στρουθοκάμηλον σίδηρον πέττειν ἰδιότητι τινὶ perhibet: itemque Ælianus lib. XIIII. Animal. cap. VII. hunc lapides concoquere diu in omaso prope ventriculum asservatos ait. Sed Albertus, asserit, à se ferrum plurib. huius generis avibus objectum fuisse, quod tamen illi devorare noluerint, ossa vero magna & lapides avide comedisse. Convenit autem optime symbolum viris fortibus, ad durißimis ac adversißimis quæque sua virtute superanda paratis. Quare Valerius Max. lib. III. recte ait, Æqualiter se in adversis gerere, quid aliud est, quam sævientem fortunam in adjutorium sui pudore victam convertere? Quod si insuper hoc ad fortitudinem & animi constantiam, quam pii & vera religione imbuti in rebus adversis & omnibus periculis evincendis usurpare debent, transferre voluerimus, latißimus campus tot martyrum sanctorum nobis sese obtulerit, de quibus aliorum scripta & exempla sunt in medio. Quod etiam D. Basilius in ὁμιλίᾳ ῥηθείσῃ ἐν αὐχμῷ καὶ λιμῷ præclare probat hisce verbis: κυβερνήτην μὲν γὰρ ὁ χειμὼν, καὶ τὸν ἀθλητὸν τὸ στάδιον, τὸν στρατηγὸν παράταξις, τὸν μεγαλόψυχον ἡ συμφορὰ, τὸν χριστιανὸν ὁ πειρασμὸς δοκιμάζει καὶ βασανίζει. καὶ αἱ λῦπαι τὴν ψυχὴν ὡς τὸ πῦρ τὸν χρυσὸν ἀπελέγχουσι, id est, Gubernatorem quidem tempestas, & athletam stadium, imperatorem acies, magnanimum calamitas: at Christianum tentatio probat & explorat: atque ægritudines animam ut ignis aurum arguunt. Posset etiam ascribi, DURA PLACENT FORTIBUS.

SIBI-

XX.

SIBIMET PVL-CHERRIMA MERCES.

Pulchra suis veluti est volucris Iunonia pennis:
Sic virtus proprio lumine clara nitet.

Pavo, vel ſecundum Gellium Pavus, à ſono vocis, ut opinatur Iſidorus, ſic dictus, græcis eſt ταῶς, vel ταὼς, ἀπὸ τῆς τάσεως τῶν πτερῶν (quemadmodum placet Athenæo) ab extenſione pennarum. Quas inſtar gemmarum vel oculorum (unde Argum, qui ſecundũ Plautum totus oculeus fuit, in hanc avem transmutatum fingunt Poëtæ, ut apparet ex Ovidio Metamorph. I. *) variis coloribus adverſus ſolem expandit, idque potiſsimum quando laudatur, quare Ariſtoteles vocat* φιλόκαλον, *id eſt, ornatus & elegantiæ ſtudioſum. Ælianus lib.* V. *Animal.cap.* II. *elegantem eius formam accurate deſcribit, dicitq́ hanc avem à barbaris ad græcos fuiſſe importatam initio tam raram, ut Athenis ſit pretio ſpectata, & ex illo ſpectaculo quæſtus factus: atque Alexandrum Magnum eiuſmodi aves apud Indos conſpicientem, earum admiratione affectum, in omnes qui illas occiderent, gravem pœnam inſtituiſſe. Unde Martialis,*

Miraris quoties geminatas explicat alas,
Et potes hunc ſævo tradere dure coco?

Notandum quoque eius carnem, quod D. Auguſtinus quoq́ lib. XXI. *de civitate* DEI, *cap.* III. *& Iſidorus lib.* XII. *affirmant, non putreſcere. Quemadmodum itaque pavo gaudet ſua pulchritudine, & inprimis adverſus Solem de hoc innato ornatu expanſis alis gloriatur, ita quoque virtus ipſa propria laude digna, & per ſe pulcherrima æſtimari debet, nam ſecundum Ovidium lib.* II. *de Ponto, Eleg.* III.

——per ſeque petenda eſt
Externis virtus incomitata bonis.

Habetur autem integer huius ſymboli verſus apud Silium, lib. XIII. Ipſa quidem virtus ſibimet pulcherrima merces. *Hieronymus Ruſcellus aliud dictum Gallicum uſurpatum fuiſſe ad hanc picturam ab Arone Cibo Genuenſi perhibet, nimirum,* LEAVLTE PASSE TOVT. *Fidelitas omnibus antecellit. Nam ut pavo cunctam ſuam pulchritudinem in ſeipſo oſtendit ſine omni fuco & aſcititio ornatu, ita animus generoſus & fidelis univerſum ſtudium, in ſuo proprio candore & probitate collocat.*

CVM

XXI.

CVM PVDORE
LÆTA FÆCVNDITAS.

Me beat & formæ & numerosæ copia prolis,
Ut sim matronis dulcis imago bonis.

IVNONIS avem dici pavonem notum est, & inde Ovidius lib. II. Metamorph. currum illius à pavonibus trahi fingit,

> ——habili Saturnia curru
> Ingreditur liquidum pavonibus æthera pictis.

Hinc in antiquis nummis consecrationem Augustarum pavone indicari notum est, idque factum est tam propter pulchritudinem quam fœcunditatem huius alitis. Aristoteles lib. VI. de hist. Animal. cap. IX. hæc refert. Parit max. pavo à trimatu, & colores pennarum varios recipit, excludit diebus tricenis aut nonnihil tardius. Semel tantummodo in anno parit ova duodecim aut paulo pauciora, nec cõtinuis diebus, sed binis ternisq́; interpositis. Primiparæ octona maxime edunt. Columella lib. VIII. ter anno ferè partus edere, ac quæ foveat ova, totum tempus fœcunditatis aut excludendis aut etiam educandis pullis consumere. Quapropter vere icon debet esse fœminæ pudicæ & fœcundæ, quæ tam propter πολυτεκνίαν honestam, quam felicem εὐτεκνίαν merito commendatur. Cuius utriusque rei Aristoteles I. Rhetoric. meminit, ubi ait: Si ergo ea est felicitatis natura, necesse est eius partes intelligi, præclarum genus, amicitias tum multorum tum bonorum, divitias, sobolem & copiosam & probam, senectutem vegetam. Multo autem adhuc præclarior est sententia D. Augustini in libro de viduitatis bono. Non ideo, inquit, laudanda es, quia filios habes, sed quia pie illos nutrire & educare studes. Ut enim nascerentur fœcunditatis, ut vivant felicitatis est, ut autem pie instituantur, voluntatis est & potestatis. In illis homines tibi gratulantur, in hoc imitãtur. Hæc ille. Quantæ autem fuerint immunitates & privilegia eorum, qui in utroque genere πολυτεκνίας & εὐτεκνίας excelluerunt, præsertim apud Romanos, testantur passim Iurisconsultorũ libri.

XXII.

VNIVS COLORIS.

Salvete ingenii divum unica cura poëtæ,
Pectora salvete ô candidiora nive.

OLOREM vult Isidorus lib. XII. originum sic nuncupatum, quod totus sit plumis albis praeditus, graeca derivatione, cum ὅλ☉ totum significet. Exprimit autem haec avis ob suum candidum colorē apud poëtas & alios (quod & Pierius testatur) animi cādorem & simplicem integritatem. Eamq; ob caussam hoc symbolum familiare habuit Ludovicus de Aquino, quo ostendere voluit, eundem animi candorem & fidem, quam majores ipsius semper erga Reges suos constanter observassent, se quoque toto suae vitae cursu religiose retenturum esse. Non minus autem spectat ad omnes viros egregios, placidis & apertis erga cunctos moribus praeditos, quive, quantum honeste possunt, quaevis in optimam partem interpretari solent. Commemorat autem Pierius Valerianus in Hieroglyphicis eiusmodi candidorum virorum suis temporibus extitisse tria exempla maxime memorabilia. Jovianum nimirum Pontanum, nobilitatis Neapolitanae praecipuum, quem testantur ingenia quaevis bona & praeclara singulari animi promtitudine fovisse ac promovisse. Alterum nominat M. Antonium Sabellicum, ipsius Pierii praeceptorem, quem affirmat ne adversarios quidem apertos voluisse lacessere, sed potius omnes alba, ut dicitur, linea notasse. Tertius Romae fuit Pomponius Laetus, nomine, re & animo erga omnes hilaris, facilis & placidus, tantum suis studiis sine injuria, immo cum aliorum multorum utilitate intentus. Utinam nostra quoque aetas talia cādidissima pectora, & cygnos unius coloris plurimos proferret, minus profecto esset ubique locorum & gentium contentionum & rixarum perniciosissimarum. Sed haec optare quidem licet, sperare vero vix conceditur.

DIVI-

XXIII.

DIVINA SIBI CANIT ET ORBI.

Ipsa suam celebrat sibi mens bene conscia mortem,
Ut solet herbiferum Cygnus ad Eridanum.

E Cygnis aliquid dictum est quoque in priore centuria. Ubi exposuimus veterum de cantu ipsorum ante mortem dissentientes opiniones, major tamen eorum numerus esse videtur, qui hunc musicum concentum illis attribuant, tàm ex sacris quàm profanis autoribus. Sic Aristoteles lib. IX. *de hist. Animal. cap.* XII. *expressè scribit: Canere soliti sunt, ac præcipue jam jam morituri. Volant enim in pelagus longius, & jam quidam in mari Africo navigarunt, & multos canentes voce flebili, & mori nonnullos conspexere. Cum quo consentit Ovidius, ubi ait:*

Carmina jam moriens canit exequialia Cygnus.

Et Horapollo lib. II. *cap.* XXXIX. *scribit, senem musicum volentes Ægyptii commonstrare Cygnum pingunt, quod senescens* ἥδυτατον μέλος, *id est, suavissimum concentum edat. D. Nazianzenus etiam oratione de Theologia* II. *& in carmine ad Nemesium hac similitudine utitur, sicuti quoque D. Chrysostomus in comment. ad Epistolam S. Pauli Philippensibus inscriptam* εὐφωνίαν *hanc illis tribuit. Faciunt itidem huius rei mentionem Plato in Phædone. Cicero* 1. *Tuscul. quæst. Isidor. lib.* XII. *& alii plures. Dubitant contra de hoc cantu, Plinius lib.* X. *cap.* XXIX. *& Ælianus variæ Hist. lib.* I. *cap.* XIIII. *quamvis in libro* V. *de Animal. & lib.* X *Aristotelis locum confirmet. Usus est autem hoc symbolo vir quidam magni nominis, qui mundi huius vanitatibus valedicens, totum se tradidit divinis meditationib. & sacris rebus, nihil aliud cogitans quam de felici exitu ex hac vita, atque ideo Cygnum sepulchro imposuit. Alii generalius viris doctis hoc tribuunt, qui ante obitum nihil aliud agunt, neque meditantur, quam quæ posteritati, tanquam Cygneæ cantiones, plurimũ utilitatis afferre possint. Legitur etiam adjectum,* SVAVIVS VT CANAT.

ASPI-

XXIIII.

ASPIRET MOLLIOR AVRA.

Dulcisonum mollis Zephyrus demulcet olorem,
Et vatum extimulat pectora dulcis honos.

PHILOSTRATVS *lib.1.Iconum de Phaëthonte (quod etiam Ælianus lib. 1. de Animal.notavit) de Cygnis ait, leni atque in itinere congruo ad cantum utuntur Favonio. Et D. Nazianzenus in eleganti illa epistola ad Celeusium præsidem, improbans loquacitatem, & contra commendans taciturnitatem, hæc habet. Sed nos quorum gratia quispiam vel in solitudinem concesserit, ut musicam audiat, si quando Zephyro spiranti alas nostras permiserimus, jucundum quid & concinnum modulamur. Præfert autem eo in loco Cygnorum suavem quamvis rarum cantum hirundinum intempestivæ garrulitati, ac introducit Cygnos eo, ut diximus, modo hirundinibus respondentes. Sunt qui velint ventis istis favoniis spirantibus Cygnos etiam facilius concipere, quod in medio relinquimus. Est autem hæc similitudo admodum conveniens viris doctis & litteratis, atque inprimis poëtis, quibus ad sua studia prosequenda & excolenda, & doctrinæ præclara monumenta elaboranda, opus est mecænatum favore, & auxilio, quibus ad omnia reddantur alacriores, secundum versum Martialis,*

Sint mecænates, non deerunt Flacce Marones.

Ac Seneca in Hippolyto,

Ingenia melius recta se in laudes ferunt
Si nobilem animum vegeta libertas alit.

Extat quoque huius argumenti Petri Costalii Galli haud indoctum carmen,

Non canit assueta Cygnus vocalis in unda,
Ni Zephyri spiret mollior aura sibi &c.

Quare alibi additur: ZEPHYRIS ASPIRANTIBVS. *Quidam à contrario sensu ascribunt,* ABEST CVR AVRA PARATIS? *quibus scilicet ad studia omnia subsidia sunt denegata.*

X X V.

NIL FVLGVRA TERRENT.

Fulgura non metuo, pellunt ea germina lauri,
Fortunæ insultus despicit integritas.

KYKNOY *gratum vocabulum latini quoque retinuerunt,* ἀπὸ τοῦ κυκᾶν τὴν ἴλυν, *id eſt, quod cœnum ſcrutari ac turbari propter cibum ſoleat, ut vult Varinus. Eſtque fabula apud Ovid. lib.* II. *Metamorph. de Cygno nota, quod libenter verſetur in locis paluſtribus, ut evitet fulmina, quæ plurimum metuit. Nam fingunt poëtæ, regem Liguriæ filium Stheneli Phaethonti materno genere prox. in Cygnum mutatum. Pauſanias in Atticis Cygnum Ligurum regem Muſicæ laude clarum poſt mortem ab Apolline in ſui nominis avem transformatum ſcribit. Sic Laurum quoque, ſub qua hic Cygnus ſecuritatem quærit, immunem eſſe à fulmine, & hoc quaſi privilegio à Jove donatam, vetuſtas exiſtimavit, de quo plura in prima Centuria diſſeruimus. Intelligitur autem ſub Cygni imagine integritas, modeſtia, candor & animi bonitas, quæ univerſa protectione & umbra ſolius virtutis tutum præſtare, vitamque ab omni labe integram conſervare poteſt. Quemadmodum enim laurus etiam in horridiſſima hyeme ſua folia virentia retinet, ita quoque virtus ſemper viget floretq́, etiam in rebus aſperis & adverſis, ſuiq́ ſectatores quovis tempore egregie tuetur & conſervat. Cum autem Ethnici ſcriptores tantopere virtutem commendent tantiq́ faciant, quid nobis Chriſtianis de vera pietate, cui omnes virtutes merito famulantur, ſentiendum dicendumq́ erit? Quare S. Paulus quoque* I. *ad Timoth.* IIII. *recte nos admonet, ubi inquit:* ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος, ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίας ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. *Quod Plato quoque quaſi per transennam vidit in Epinomide. Nemo ſane nobis unquam perſuadeat, majorem eſſe virtutem generi humano, quam pietatem. Quibus cum utiliter conferantur verſus Lucilii, quos refert Lactantius lib.* VI. *cap.* V.

XXVI.

NEC SPERNO, NEC METVO.

Ne pugnam occipias, sed te oppugnantibus offer,
Sic hostis poteris victor abire tui.

ARISTOTELES *lib.* IX. *cap.* XII. οἱ κυκνοὶ, *inquit*, εἰσὶ εὐβίοτοι, καὶ εὐήθεις, καὶ εὔτεκνοι, καὶ εὔγηροι, καὶ τὸν ἀετὸν ἐὰν ἄρξηται, ἀμυνόμενοι νικῶσιν, αὐτοὶ ἢ οὐκ ἄρχουσι μάχης. *Quæ ita vertit Gaza. Nec probitate victus, morum, prolis, & senectutis vacant. Aquilam, si pugnam inceperit, repugnantes vincunt; ipsi autem nunquam nisi provocati inferūt pugnam. Quod idem quoque* Oppianus, *Plinius, Ælianus & alii tradunt. Exprimitur autem hac similitudine is, qui sine justa caussa neminem offendere, aut cum ullo contendere cupit, quíve adversarios animo magno cōtemnit, attamen eosdem prudens quoque & cordatus non plane negligat, ac nimium provocatus ac lacessitus quoque de sua defensione cogitet. Quare Aristoteles quoque* III. *Ethic. Nicomach. fortitudinem tradit esse quoddam medium inter metum & confidentiam. Quæ copiosius explicat Seneca in quadam Epistola ad Lucilium. his verbis. Fortitudo non est inconsulta temeritas, nec periculorum amor, nec formidabilium appetitus, sed est scientia distinguendi quid sit malum & quid non sit. Atque hæc quidem ut* ἠθικῶς *dicta non sunt improbanda, cum defensio justa jure divino ac humano sit concessa, sed in schola veræ pietatis Christianæ, quæ etiā inimicis benefacere jubet, adhuc multo meliora præcepta traduntur. Magna enim est virtus (inquit Isidorus) si non lædis à quo læsus es. Magna est fortitudo, si etiam læsus remittas. Magna est gloria, si cui potuisti nocere, parcas. Eodemque sensu Lactantius lib.* VI. *cap.* XVIII. *repræhendit Ciceronem, quod lib.* I. *offic dicens, eum virum bonum esse, qui prosit quibus possit, nemini noceat, nisi lacessitus injuria, simplicem veramque sententiam duorum verborum (nimirum lacessitus injuria) corruperit.*

NE

XXVII.

NE IMPROVISO.

Excubias vigilanter agas, tibi ne irruat hostis,
Ceu vigil exemplo te monet ordo gruum.

Grus à sono dicta putatur, græcis γέρανος, quod generis epicœni est, sicuti & latina vox: videtur autem germanica appellatio à græca derivari. De gruum vero excubiis & vigilantia Aristoteles lib. IX de hist. Animal. cap. X. Plinius lib. X. cap. XXIII. Ælianus lib. III. cap. XIII. Plutarch. de solertia animal. Horapollo lib. II. cap. XCIIII. & plures alii eadem prorsus tradunt, quæ omnia Isidorus lib. XII. orig. quasi in epitomen contrahens ita expressit: Nocte autem excubias dividunt, & ordinem vigiliarum per vices faciunt, tenentes lapillos suspensis digitis, quibus somnos arceant, hoc quod cavendum erat, clamor indicat. Quæ vera est imago hominis industrii & diligenter ab hostium insidiis sibi caventis, secundum Horapollinem. Hinc Alexander Magnus (ut refert Ammianus Marcellin. lib. XVI.) vigilandi exemplum sumsisse videtur, cum fortunã tàm suam quàm suorum non temere aliis in exercitu crederet. Dicitur enim ænea concha pelvi supposita, brachio extra cubile protento, pilam argenteam in manu tenuisse, ut cum nervorum rigorem sopor laxasset infusus, gestaminis lapsi tinnitus abrumperet somnum. Quod alii Aristoteli attribuunt. At contra Thrasybulus Athenas à jugo triginta tyrannorum liberans, noctu suis omnibus nimis secure stertentibus, irruptione hostili in domum facta fuit oppressus. Quare Plato V. legum præclare hoc etiam subjicit. Vniversi enim homines cuiuscunque actionis participes, quandoquidem sibi ipsis & actionibus animum advertant, omnia pulchre & bene conficiunt, non autem attendentibus aut vecordibus contraria eveniunt. Cum quo Plautina sententia in Rudente convenit,

—— vigilare decet hominem
Qui vult sua tempori conficere officia, (quiescunt.
Nam qui dormiunt libenter, sine lucro & cum malo

Alibi ascriptum legitur. NVNQVAM DECIDET.

LOCO

XXVIII.

LOCO ET TEMPORE.

Mira fides, Palamedis avis lapide obstruit ora,
Tu quoque ne noceat garrula lingua cave.

De gruum volatu, Cicero lib. II. de natura deor. ex Aristotele (qui lib. IX. Hist. Animal. illas ab ultimis Scytharum campis & Troglodytica regione advenire, memoriæ prodidit) eleganter hæc exponit: Grues, cum loca calidiora petētes maria transmittant, trianguli formam efficiunt, eius autem summo angulo aër ab iis adversus pellitur, deinde sensim ab utroque latere tanquam remis, ita pennis cursus avium levatur. Basis autem anguli, quam efficiunt grues, ea tanquam è puppi ventis adjuvatur, eæq; in tergo prævolantium colla & capita reponunt. Quod quia ipse dux facere non potest, nam non habet ubi nitatur, revolat ut ipse quoq; acquiescat. In eius locum succedit una ex iis quæ acquieverunt, eaque vicissitudo in omni cursu conservatur. Hæc ille. Atque ex eo congruere, id est, convenire invicem, à gruibus dictum, quæ non se separant, sive cum volant, sive cum pascuntur, ut Festus habet. Sed Ælianus insuper lib. II. cap. I. addit, unamquamque gruem ante volatum lapidem devorare, ut & unde prandere possit habeat, & adversus incursiones ventorum firmamentum assequatur. Id tamen Albertus & alii improbant. Rectius itaque Plinius libro sæpe commemorato cap. XXIII. Certum est, inquit, Pontum transvolaturas, primum omnium angustias petere inter duo promontoria Criu-metopum & Carambia, mox saburra stabiliri, cum medium transierint, abjici lapillos è pedibus cum contigeriat continentem, & è gutture arenam: cui etiam Solinus astipulatur. Repræsentatur hac icone prudentia singularis, quæ apto & opportuno tempore ita verba & facta omnia moderatur, ut inde nihil detrimenti ulli accidere queat. Additur quoque VEL CVM PONDERE, ostendens sine labore, ac molestia, ac vigilantia nihil laude dignum effici posse. Vel, ITER TVTISSIMVM.

SPONTE

XXIX.

SPONTE, NON VI.

Sponte mea redeo, mihi cum victoria parta est,
Nec vis me vocat, ast aucupis obsequium.

QVi velit de diversis Accipitrum generibus exquisite omnia cognoscere, Gesnerum, & nuper Augustæ Vindelicorum ex nostris membranis librum Friderici II. Imperatoris de Aucupio elegantib. typis excusum, consulat. Quidam nostros Sparvieros, veterum Nisos esse existimant, nonnulli vero accipitrem palumbarium vocant. Qua ratione autem sint accipitres tractandi, ne temere oberrent, aut difficulter ad dominum redeant, idem Gesnerus ex pluribus autoribus copiose tradit. Solet autem aucupi familiarior & obsequentior redditus Accipiter, tantum invitatione sibili ad scapum sive, ut vulgo vocant, revocatorium sponte rursum advolare. Porro instrumentum istud alatum, cui in medio aliquid carnis alligatur (ut diximus) revocatorium vulgo nominãt, Budeus in Philologia scapũ, Galli vero rappel & loirre dicunt, forsitan à loyer, quod præmium significat, germani, ein Luder. *Etsi autem secundum Plautum in Captivis,*

Omnes profecto liberi libentius sumus quam servimus. *Ac homini ingenio nihil sit difficilius quam imperium præsertim durius ferre, cum Homerus quoque Odyss. VII. dimidium virtutis illi perire asserat, quem servilis necessitas captum teneat,*

ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα ζεὺς
ἀνέρος, εὖτ' ἄν μιν κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι. *id est,*
Dimidio mentis privavit Iuppiter illum
Servilis quemcunque virum sors cœperit unquam.

Hoc tamen omne de nimis aspera & iniqua servitute accipiendum, cum idem Plautus in Milite dicat,

Facile est imperium in bonis.

Ac Claudianus lib. III. de laudibus Stilconis.

Fallitur, egregio quisquis sub principe credit
Servitium, nunquam libertas gratior extat.

Alii ascribunt. VLTRO AD VINCVLA REDIT.

XXX.

FIDEM SERVABO GENVSQVE.

Non necat accipiter, tenuit quem nocte volucrem,
Sic servare solet mens generosa fidem.

FALCONES *albi nobiliss.(ut testatur Sigismundus Baro ab Herberstain,in descriptione Moscoviæ) magnitudine eximii, quos Gyrofalcones alii appellant, in illius provinciæ asperis ac inaccessis rupibus inveniuntur, quos incolæ ad cygni, gruis & aliarũ avium aucupia usurpare solẽt. Paulus Jovius similiter in libello de legatione Moscovitica scribit, apud Jungros & Vgolicos in altiss. montibus capi Falcones præstãtiss. quorũ quidã sint cãdidi guttatis pennis, & Herodios vocat, quanquã Arist. hoc nomen potius Adeis attribuerit. Horum singularem generositatẽ cõmemorat Olaus Magnus in historia Septentrionali, lib.* XIX. *cap.* IIII. *Nam sub auroræ tempus avem aliquam, quam per noctem ad calorem naturalem fovendum in istarum regionum frigoribus acerrimis tenuerat, rursum incolumem dimittere fertur. Hieronymus Ruscellus, qui hoc symbolum Nobili Anglo Ricardo Scelleio assignat, de Phasiano dimisso loquitur, eoque hunc nobilem declarare voluisse scribit, se nihil prius neque antiquius habiturum, quam ut in omnibus dictis & factis integram fidem retineat, generisq́ sui nobilitatem sartam tẽctam conservet, parcendo inferioribus, & erga omnes comitatem & benignitatem singularem usurpando. Non aliter Claudianus quoque lib.* II. *cum Stilliconi clementiæ laudem tribuisset, adjungit illi simul germanam sororem ipsam fidem.*

Huic divæ germana fides, eademq́ue sororis
Corde tuo delubra tenes.

Et paulo pòst.

Hæc & amicitias longo post tempore firmat.
Mansuroq́ue adamante ligat, nec mobile mutat
Ingenium, parvæ strepitu nec vincula rixæ
Dissolvi patitur ——

AT

XXXI.

AT VOLVISSE SAT EST.

Sæpius excelsis tenuis res officit ausis,
Et tamen attollit mens generosa caput.

FALCO capitis velamento (quod vulgo capellum vocant, de quo prolixe agit Fridericus II. Imper. lib. II. de arte venandi cum avibus) involutus, atque vinculis sive loris pedum, quos calceos Accipitrarii nominant, impeditus, quamquam liberè hinc inde vagari nequeat, nihilominus tamen in altum evolat, & saltem cupiditatem suam persequendi, & capiendi aves promptam & alacrem præ se ferre videtur. Eoq; symbolo vir doctiss. Alphonsus Massarius exprimere studuit voluntatem suam cupidiss. bene de aliis merendi, atque in hoc suo proposito constanter perseverandi, licet multa impedimenta illi objiciantur, & sæpe ab aliis laudabile hoc suum institutum impediatur. Cum quo Alciati Emblema de puero manum alatam erigente, & alteram à lapide depressam gestante convenit. Nec ullum dubium est, nostris quoque temporibus multa ingenia præclara, ad quævis magna ac laudabilia apta nata, propter contemtum & neglectum torpescere, quod Plautus quoque in Captivis deploravit.

Sæpe summa ingenia in occulto latent.

Ac nota est Juvenalis sententia,

Haud facile emergunt, quorum virtutis obstat
Res angusta domi.

Quod si major liberalitas in eiusmodi homines ab illis, qui in vesanum luxum, & alias voluptates illaudabiles sua bona inutiliter & male insumere sæpenumero solent, impenderetur, ac benignius foverentur, procul dubio non sine ingenti utilitate Reip. plures præstantes viros utiles essemus habituri. Est autem integrum distichon, unde hoc dictum est sumtum, Propertii lib. II. Elegiarum ad Musam.

Quod si deficiant vires, audacia certe
Laus erit, in magnis & voluisse sat est.

EXITUS

XXXII.

EXITVS IN DVBIO EST.

Sunt dubii eventus incertaque prælia Martis,
Vincitur haud raro, qui prope victor erat.

NON caret sua quoque admiratione pugna illa falconis cum ardea, nam si hæc accipitrem vel falconem in sublimi potest superare, & sibi illum subjicere, suis excrementis in eum emissis, pennas ipsius corrumpit, & ad putredinem perducit. Quare Falco hoc quanto potest studio evitans, & naturali instinctu sibi cavens, tamdiu ex obliquo cum illo in aëre contendit, donec tandem occasione oblata superior factus Ardeam magno impetu deturbet. Quis magis evidenti similitudine belli incertos ac fallaces eventus repræsentari posse existimet? de quo omnium veterum scriptorum plurimæ graves extant sententiæ, & notus est versiculus Homericus, λ σ.

ξυνὸς ἐνυάλιος, καὶ τὸν κτανέοντα κατέκτα.
Communis Mars inque vicem perimit perimentem.

Seneca quoque Natural. Quæst. lib. IIII. *ubi de Pompeio ac Lepido illi sermo est, cum ille alienum exercitum fugeret, hic vero suum: inquit. Ex quo liquere mortalibus posset, quam velox foret ad imum lapsus ex summo, quamque diversa via magnam potentiam fortuna destrueret. Legitur quoque ascriptum.* NVLLA SALVS BELLO: *pacem te poscimus omnes, ex Virgil.* XI. *Æneid. item:* VT LAPSV GRAVIORE RVANT. *ex Claudiano lib.* I. *in Ruffinum.*

—— jam non ad culmina rerum
Injustos crevisse queror: tolluntur in altum
Vt lapsu graviore ruant.

Cum quo congruunt versus poëtæ veteris, relati ab Aristot. II. *Rhetor.*

Fortuna multos sæpe in altum provehit,
Non quod bene illis esse consultum velit
Sed ut inde casu insigniore corruant.

PRO

XXXIII.

PRO RE NATA.

Et tardus nimis, & præceps nimis esse caveto,
Jlle sapit medium qui inter utrumque tenet.

IN priore Centuria dictum est, testudinem esse symbolum tarditatis quæ tamen conjunctam habeat constantiam aliquam & assiduitatem, Accipitrem vero celeritatis non quoque nimis temerariæ notam esse constat. Si igitur hæc duo, salutaris cunctatio, & bene præmeditata celeritas pro re nata recte usurpentur, actiones inde felicem sortiuntur exitum. Cum quo convenit tritum proverbium græcum, σπεῦδε βραδέως, id est, festina lente, quod à duobus præcipuis Imperatoribus Roman. Augusto & Tito crebro fuit usurpatum. Et Gellius lib. x. cap. xi. eo monuisse perhibet, ut ad rem agendam simul adhibeatur & industriæ celeritas & diligentiæ tarditas, ex quibus duobus contrariis fiat maturitas. Cum maturum, secundum Nigidium, ex eodem Gellio sit, quod neque citius est, neque serius, sed medium quippiam & temperatum. Notum autem est, quantum Fabii Maximi cunctatio utilitatis Reip. & contra Minutii ipsius Magistri Equitum præcipitantia detrimenti attulerit. Unde Plato VII. de Reip. ait, τὸν σπεύδοντα ταχὺ πάντα διελθεῖν, μᾶλλον βραδύνειν, id est, Eum qui festinat celeriter omnia percurrere, magis retardari. Ex quo vulgaris factus est versiculus

Tardius absolvit, qui nimium properat.

Est autem hoc symbolum inprimis conveniens principibus & aliis magnis viris, qui aliis præsunt, quo admoneantur, ne aut voluptatibus & affluentia omnium rerum, aut successu prospero ; & nimia potentia insolentiores facti, sua ignavia & socordia, vel ex adverso temeritate & vehementia, interdum sua dignitati & existimationi indigna committant, & perpetrent.

RENO-

XXXIIII.

RENOVATA IVVENTVS.

Exuviis vitii abjectis, decus indue recti,
Ad Solem ut plumas renovat accipiter.

GESNERUS ex pluribus autoribus, qui de Aucupio aliquid litteris mandarunt, tradit quo pacto Accipitres ad radios ſolares vitia pennarum, veteribus abjectis, & quaſi rejuveneſcere ſolent: docetq; ſimul quæ applicari debeat, ut hoc defluvium acceleretur, & eo celerius novæ reneſcantur. Quo indicatur, alicuius in flagitiis viventis propoſitum laudabile in mutando eo genere vitæ in meliorem ſtatum. Idque inprimis piis Chriſtianâ μετανοίᾳ ſeſe ad DEUM convertentibus convenit, qui nihil aliud cogitant, nec in votis magis habent, quam depoſitis omnis improbitatis & humanæ depravationis ſordibus, in vera innocentia & puritate ſecundum divinam voluntatem & mandata ipſius vivere, ac ſecundum S. Paulum ad Corinth. veterem hominem exuere, novumq; induere, qui deſideria carnis vincat, & ſemper τὰ ὑπερουράνια ſapiat. Atque ita quoque nonnulli Doctores ſacrarum literarum dictum Jobi cap XXXIX. interpretantur, ubi ait: Numquid per ſapientiam tuam plumeſcet accipiter, expandens alas ſuas ad Auſtrum? quamvis in græco textu legatur, ἐκ δὲ τῆς σῆς ἐπιστήμης ἕστηκεν ἱέραξ, id eſt. numquid per intelligentiam tuam volat accipiter? Sed inter alia plura ſanctorum Patrum huius argumenti præclara dicta, placuit admodum eruditum & grave carmen B. Nazianzeni hic aſcribere.

σκεύαζε σεαυτὸν ὡς τάχος πρὸς οὐρανὸν,
ψυχὴν πτερώσας τῷ λόγῳ τὴν ἡμίαν,
μηδὲν περισσὸν, ἀλλὰ πᾶν ῥίψας βάρος
βίου ματαίου καὶ κακῶν τῶν ἐνθάδε.

Quos verſus ita reddidit amicus noſter ſingularis, D. Cunradus Rittershuſius, totidem ſenariis.

Sic te para, ut ſe mens cito ad cœleſtia
Alata libret vi rationis optima,
Superfluum nil te aggravet. Iactis procul
Inanis vitæ huius ac moleſtiis.

PARTA

XXXV.

PARTA TENENS, NON PARTA SEQVAR.

Multa licet fido sapiens in pectore condat,
Plura avido tamen usque appetit ingenio.

PINGITVR *hic accipiter per aërem volans prædæ caussa, ut Ovid. quoq; lib.* XI. *Metamorph fecit.*

——Rapto qui vivit, & omnes
Terret aves——

Perdicem jam captam suis unguibus tenens, qui tamen nihilominus alias huius generis aves avolantes, comite cane, qui illas excitat, intentis oculis persequitur. Quo ingenioso symbolo (quod extat apud Lucam Contilem) homo industrius, laboriosus ac cupidus discendi repræsentatur; qui non solum singularem doctrinam sibi comparavit, sed etiam indies uberiorem scientiam conquirere, & luculentiorem cognitionem adipisci studet. Nam secundum Menandrum,

ἁλωτὰ γίνετ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ,
ἅπαντα πάντα τὰ ζητούμενα.
Compræhendi possunt industria & labore,
Omnia prorsus quæ inquiruntur.

Quod Sophocles adhuc brevius voluit exprimere.

τὸ ζητούμενον ἁλωτὸν, ἐκφεύγει δ' τ' ἀμελούμενον,
Quod quæritur, compræhendi potest, effugit autem
quod negligitur.

Ascriptum quoque legitur. PROVIDE ACCELERO, *quo commendatur utilis* εὐλάβεια *& prudens cunctatio, &, ut Sophocles in Electra subjicit,*

φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ πράσσων μέγα.
Qui facinus ingens tentat ille lentus est.

Est autem secundum Suidam εὐλαβὴς, ὁ εὖ πραγμάτων ἐπιλαμβανόμενος, *id est, qui bene & circumspectè res capessat: & Euripides in Phœnissis eam commendans plurimum, dicit esse* χρησιμωτάτην θεῶν, *id est, maxime salutare numẽ. Quapropter etiam apud sacros scriptores pro pietate in* DEVM *sive religione accipitur, quæ religio inde dicta est, autore Lactantio, quod animos nostros ad* DEVM *religet atque astringat.*

QVAM

XXXVI.

QVAM CVPIDE EXPECTO.

Vultur prædæ inhians est captatoris imago,
Heu quam plena etiam sunt fora vulturibus.

DE

De vulturibus, qui græcis γῦπες sunt, hæc apud Plinium sæpius laudato libro legimus: Triduo ante vel biduo eos volare ubi cadavera sunt. Quod Ælianus lib. II. cap. XLVI copiosius ita exponit. In hominum cadavera vultures infestissimi feruntur, in quæ incurrentes tanquam hostilia invadunt, & hominem vicinum ad moriendum, quando supremum vitæ diem agat, diligenter observant. Expeditos in bello exercitus præsensione quadam consequuntur, plane scientes, quod ad bellum proficiscantur, & quod omnis pugna strages edere soleat. Idem D. Basilius & D. Ambrosius in Hexaemero tradunt. Sic Plautus in Truculento,

Illud est, vide ut jam quasi volturii triduo
Prius prædivinant, quo die esuri fient,
Illum inhiant omnes.

Horapollo quoque lib. I. cap. XII. tradit hieroglyphice inter alia vulturem notare rerum præcognitionem. Nam ad eam partem exercitus sese convertere solere, ubi major est futura clades, sibi ex cadaveribus alimentum seponentem & in futurum promte reservantem. Est autem icon certe conveniens in homines avaros, rapaces, & per fas nefasque aliorum bonis insidiantes. Unde Apuleius causidicos & improbos rabulas forenses vocavit vultures togatos, sicuti Cicero quoque in Orat. pro Sextio, Gabinium & Pisonem, qui pretio omnia nundinarentur, ac ad se raperent, vulturios paludatos nominavit. Quo etiam pertinent hæredipetæ & testamentorum captatores, quos Martialis irridet cum alibi passim, tum in illo Epigrammat.

——Cuius vulturis hoc erit cadaver?

Ac Seneca lib. XV. Epist. XCVI. hos describens: Amicus, inquit, aliquis ægro assidet, probamus. At hoc si hæreditatis caussa facit, vultur est, cadaver expectat.

PRO

XXXVII.

PRO LEGE ET GREGE.

Sanguine vivificat Pelecanus pignora, sic rex
Pro populo vitæ est prodigus ipse sui.

PELECANVS *sive Pelecanis, quæ græcis est πελεκάν, describitur ab Aristotele lib.* VIII. *Animal. & lib.* IX. *quam avem Plinius, & eum secutus Gaza, verterunt plateam, estque apud Ciceronem lib.* II. *de Natur. Deorum platalea (nisi sit error scribarum.) Oppianus lib.*II. *de Aucupio, nō Pelecanum, sed πελεκῖνον nominat, nec videtur ab Onocratolo distinguere, quod tamen Gesnerus improbat, & Pelecanum germanice interpretatur* ein Löffelganß / *quæ frequens admodū in Anglia esse dicitur. Quamquam vero de sauciante proprio rostro pectus, & pullis ex eo sanguinem excipientibus apud veteres scriptores (quantum ego sciam) nulla fiat mentio, & Isidorus quoque lib.* XII. *orig. dubitanter de hoc loquatur, ubi ait: Fertur enim, si verū est, eam occidere suos natos, eosq; per triduum lugere, deinde seipsum vulnerare, & aspersione sui sanguinis vivificare filios: cum tamen tam sacri quam profani autores hac similitudine crebrò utantur, & omni laude dignis. Rex Alphonsus eo symbolo uti voluerit, nos quoq; hoc loco eius facere mentionē non inconveniens esse putavimus. Quo indicare voluit, nihil sibi esse antiquius, quam populum sibi commissum & vera iustitia ac æquitate regere, & simul ab omni vi adversariorum illos salvos & incolumes conservare. Seq; ideo non solum opes omnes suas, sed sanguinem quoque & ipsam vitam constituisse impendere. Potest etiam ad φιλοστοργίαν & amorem parentum & qui eorum loco sunt, in libros referri, de quo memini me Ravennæ legisse ad hanc picturam additum hoc distichon,*

Magnus amor, permagna fides, quam maxima virtus,
Alterius vitam morte parare sua.

Quare sancti patres, hoc mystico sensu ad CHRISTI *nostri Salvatoris unici sacrosanctam passionem pie admodum retulerunt, ut videre est apud D. Hieronymum, & D. Augustinum, ac inprimis in physiologo S. Epiphanio ascriptus.*

ALTI-

XXXVIII.

ALTIORA NE QVÆSIVERIS.

Noli altum sapere, aut aliena inquirere; ne mox
Culpa det ex alto te tua præcipitem.

DE Pelecano præter ea quæ jam dicta sunt, in Hieroglyphicis Horapollinis habetur, hunc non aliarũ avium more nidũ suum supra terram elatioribus locis cõstruere, sed potius quadam innata simplicitate in scrobe aliqua humili, terra egesta, ova sua excludere. Sed idẽ Horapollo vult esse typũ imprudentiæ potius quàm simplicitatis, nam dicit hanc avem, cum circa nidum in terra constructum ex bubulo stercore, aucupes ignem excitent, suis alis eum extinguere cõantem, seipsam amburere & ita facile capi. At nos priorem expositionem tanquam magis ἠθικὴν retinere placuit, una cum ascripta sententia, quæ legitur in Syracide inter alia utilissima modestiæ ac submißionis præcepta cap. III. Altiora te ne quæsiveris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed quæ præcepit tibi DEVS, illa cogita semper, & in pluribus eius operibus ne sis curiosus. Græca paulo aliter se habet, hoc modo. χαλεπώτερά σου μὴ ζήτει ἀναισθήτως, καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε ἀφροσύνῃ. ἃ προσετάγη σοι, ταῦτα διανοοῦ ὁσίως. οὐ γάρ ἐστί σοι χρεία τῶν κρυπτῶν βλέπειν ὀφθαλμοῖς. id est, difficiliora captu tuo ne incogitanter vestiga, & fortiora viribus tuis ne exquire insipienter. Quæ mandata tibi sunt, de his pie cogita. Non enim opus tibi est intueri oculis abscondita. Quæ omnia graviter reprehendunt nimiam curiositatem & stultam animi elationem, ac contra commendant simplicitatem ac humilitatem cum circumspectione tamen & prudentia conjunctam, non fatuam & inertem. Cum quo S. Pauli in Epistola ad Romanos cap. VIII. sententia insignis congruit. μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, id est, non sapere supra quam oportet sapere, sed à sobrietatem sapere.

XXXIX.

SOLI PATRIÆ.

Nunquam excedit Ibis terra Mareotidis arvis,
Ut moneat quantum poßit amor patriæ.

IBIS à quibusdam ciconia Ægyptiaca nominatur, propter magnam cum ipsa similitudinem, sic in veterum nummis, potissimum Adriani, Ægyptum denotat, quod ea regioni propria & inquilina sit. Aristoteles lib. IX. Histor. Animal. cap. XXVII (quem Plinius, Ælianus, Solinus, & alii sequuntur) distinguit in candidas & nigras. Candidæ apud Pelusium (vulgo Damiata, vel secundum alios Tenessa) nullæ reperiuntur, cum in universa reliqua Ægypto habeantur. Nigræ vero contra solæ apud Pelusium sunt, alibi nusquam apparent. Ælianus lib. IX. Animal. cap. XXVII. ita peculiarem avem esse Ægypto tradit, ut si quis vi & impetu velit ex ea aliò transportare, sibi ipsi mortem consciscat, & Plinius lib. X. cap. XLVIII. scribit à M. Egnatio Calvino præfecto aliquando tanquam rem inusitatam in Alpib. visam. Vocatur autem ὀφιοφάγος ab esu serpentum, & ovorum serpentinorum, quod Cicero lib. I. de natura deor. testatur, atque eam ob caussam ab Ægyptiis hanc avem coli refert (idque Diodorus Siculus & Ammianus Marcellinus quoque asserunt) quod à serpentibus & aliis venenatis bestiolis regionem mundam conservet, atque ideo teste Alexand. Aphrodisiensi lib. XII. primæ philosophiæ, & ante illum Herodoto lib. II. capitale fuit ibidem interficere. Docemur autem ante omnia curam & solicitudinem max. impendendam patriæ, quam Plato in Critone inquit esse ἡμιωτέραν μητρὸς καὶ πατρὸς, id est, in majore honore patriam habendam quam matrem & patrem. Eumque imitatus Cic in lib. de Repub. & in Epistolis ad Atticum patriam antiquiorem parentem appellat. Et Euripides in Phœnissis, ni fallor.

εἰκὸς ἦ παντὶ καὶ λόγῳ καὶ μηχανῇ
πατρίδος ἐρῶντας ἐκπονεῖν σωτηρίαν.
Convenit omni ratione & arte
Amantes patriam, salutem eius curare.

ACCE.

X L.

ACCEPTVM RED-DIMVS OFFICIVM.

O rara illustris pietatis imago, parentem
Quando humeris gestat filius ipse suis!

De Ciconiæ in parentes gratitudine tam veterum quam recentiorum scripta plurima sunt in medio, & inter cæteros Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Plutarchi, Oppiani, Æliani, Orapollinis, Plinii, Valerii Max. Suidæ, & inter sacros autores Basilii Magni in Hexaemero, homilia VIII. *ac in libello, de honore quo afficiendi sunt patres in senectute, & Ambrosii in Genesin cap.* V. *legi possunt. Qui quidem universi in hoc consentiunt, quod gratam memoriam educationis & nutricationis præstitæ, juniores Ciconiæ diligēter observent, atque ideo senio confectos parentes nunquam deserant, sed mutuis officiis eos foveant ac magna cum cura pascant. Vnde græci elegans verbum* ἀντιπελαργεῖν *derivarunt Ac Budæus in pandectis, quasdam leges* ἀντιπελαργικοὺς *exposuit ex Scholiaste Aristophanis, quibus cavebatur de alendis in senectute parentibus, & Petronius Arbiter vocat Ciconiam pietaticultricem. Quod Romani quoque in suis nummis observarunt, ut inprimis in Hadriani Ciconia est expressa, cum inscriptione,* PIETAS AVGVSTA. *Ac notus est veteris cuiusdam poëtæ versiculus,*

ἱκανῶς βιώσῃς γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς,

Diu vives, senectam si parentum nutrieris.

Quæ autem ex adverso, mala & tandem extrema perniciesi sint expectanda ingratis & erga parentes injustis liberis, exempla plurima tristia & horrenda satis superq́ testantur, & S. Paulus in Epistola ad Ephesios cap. VI. *ostendit quartum præceptum singularem habere hac in parte adjunctam promissionem. Unde Homerus quoque (quamquam Ethnicus) de quodam graviter. λ. δ. protulit,*

οὐδὲ τοκεῦσι

θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών.

Quos versus Pierius in Hieroglyphicis ita vertit:

Et quoniam charis nunquam genitoribus æquum
Reddidit officium, immatura est morte peremptus.

AVDEN-

XLI.

AVDENTIVS OBSTAT.

Virtuti invidia est hostis, verum illius omnes
Sincera insultus despicit integritas.

AElianus *lib. I. cap. XXXVII. autor eſt, Ciconiam veſpertiliones eius ovis perniciem molientes admodum caute vindicare. Nam cum hæ ſolo contactu ova illius ſterilia & irrita reddere ſoleant, hoc remedio utitur, ut folia platani in nidos ſuos inferat, quæ veſpertiliones ferre nequeunt, ſed inde torpore affectæ, nihil amplius nocere poſſunt. Non diſsimilem proprietatem (ut idem autor habet) natura hirundinibus eſt largita, nam cum pariter blattæ ipſorum ovis ſint pernicioſæ, matres apii folia ante pullos projiciunt, atque hinc omnis acceſſus blattarum prohibetur. De quibus proprietatib. Diodorus Siculus lib. II. præclaram habet ſententiam, ubi ait: Proba enim natura omnib. animantib. magiſtra eſt, non ſolum ad ſui conſervationem, ſed etiam ab illis procreatorũ, idq́, ob innatum ſtudium & amorem vitæ, ſucceſsiones in perpetuum ſtabilitatis perducens circulum. Recte autem uſurpari poterit hoc ſymbolum à magnis viris, qui contra invidiæ morſus quaſi efficaciſs. amuleto ſuam virtutem ac bonitatem opponunt, & æmulorum occultas machinationes ſingulari conſtantia ac fortitudine arcere ac irritas facere norunt. Quare veterum quiſpiam, referente Stobæo, virtutem non immerito ita commendavit,*

> οὐκ ἐστὶν ἀρετῆς κτῆμα τιμιώτερον,
> οὐ γὰρ πέφυκε δοῦλον οὔτε χρημάτων,
> οὔτ᾽ ἀσφαλείας, οὔτε θωπείας ὄχλου,
> ἀρετὴ δ᾽ ὅσῳ περ μᾶλλον ἂν χρῆσθαι θέλῃς,
> τόσῳ δὲ μᾶλλον αὔξεται τελουμένη.
> Non eſt virtute ulla poſſeſsio precioſior,
> Non enim ſubmittit ſe neque pecuniis,
> Neque ſecuritati, neque adulationi vulgi,
> Sed virtus quo frequentius ea uti libet,
> Eo magis creſcit, perfectiorq́ue fit.

NATV-

XLII.

NATVRA DICTANTE FEROR.

Prospicit atque fugit fortunæ flamina prudens,
Ceu fugit imbriferos Ardea celsa notos.

ARDEA, græcis ἐρῳδιός, *quasi ardua dicitur secundum Isidorum lib.* XII. *propter volatum in altiora loca: Formidat enim imbres & ideo supra nubes evolat, ut eorum procellas evitet. Quo autẽ altius volaverit, eo majorem tempestatem indicat. Ob quam caussam Italice vulgo Aerone vel Airone nominatur. Atque hoc præsagium tempestatis Aristoteles quoque lib.* IX. *de hist. Animal. & Ælianus lib.* VII. *cap.* VII. *retulerunt. Vnde Virgilius lib.* I. *Georg.*

notasque paludes
Deserit, atque altam supervolat ardea nubem.

Sunt autem ardearum sive ardeolarum tria genera ex Aristotele loco indicato, & Plinio lib. X. *c.* LX. πέλλος, *id est, ardea pella, Leucon sive alba vel* λευκερῳδιός, *& Asterias sive Stellaris, quæ &* ὄκνος, *i. pigra dicitur. Quadrat autem hoc symbolum in hominem prudentem & cordatũ, qui fortunæ adversæ tempestates in tempore prævidens, sibi mature cavere ac prospicere studet. Atque ideo Cicero* I. *de Legibus à providendo providentiam esse dictam ait, & lib.* I. *de Divinat. prudentes nos posse appellare providentes scribit. Sophocles quoque hanc virtutem commendans inquit,*

προμήθεια γὰρ κέρδος ἀνθρώποις μέγα.
Providentia enim hominibus lucrum est maximum.

Ac Seneca de virtutibus præclare scribit. Si prudens esse cupis, in futura prospectum intende, & quæ possunt contingere, animo tuo cuncta prospice. Nihil tibi subitum sit, sed totum ante prospicias. Qui enim prudens est non dicit: Non putavi hoc fieri, quia non dubitat sed expectat, non suspicatur sed cavet. Cuiuscunque facti caussam require, cum initium inveneris, exitum cogita. Alias additur: SUBLIMITATE SECURIOR.

NEGLI-

XLIII.

NEGLIGIT IMA.

Felices nimium quorum super æthera mentes,
Sublata cuncta hæc infera despiciunt.

AVIS quadam pulcherrima & rarissima, qualis jam exiccata cum plumis apud nonnullos visitur, in Moluccis reperitur insulis, quæ mole corpore satis est parva, ob pennas vero longiores putatur mediocris esse magnitudinis. Hanc (ut incolæ affirmant) nunquam in terra est conspecta viva, sed interdũ exanimis in eam ex alto aëre decidit, ac inventa apud istos populos in magna habetur veneratione. Appellant autem lingua vernacula Manuco diatta, id est, Aviculam DEI, quia putant eam in paradiso nasci, quare apud nos quoque inde nomen sortitum est. Hanc pedibus omnino carere constat, quamvis Aristoteles neget talem in avium genere reperiri, cum hirundines ἄποδες, *sive* κύψελοι, *secundum eundem, pedes habeant pilosos, sed ita minutos, ut his carere videantur. In maris vero dorso fila gemina, nigra, cornuum instar utrinque in rectũ extensa, tres & amplius longa observantur, quorum usum peritiores rerum Naturalium esse existimant, ut fœmina dum ova fovet in eodem dorso cavitatem efformante, istis vinculis mari alligetur, atq; ita in ipso pullos excludat. Melchior Quilandinus putat apud veteres esse Rhyntacen. cuius meminit Plutarchus in vita Artaxerxis: nec non Ctesias & Dion. Scriptores rerum Indicarum, alias tradũt in Mexicana regione existire aviculas, Cinzonos dictas, carentes pedibus & rore tantum viventes, ex quarum pennis Chinenses artificiosiss. picturas concinnant. Congruit autem hoc symbolum in eos optime, qui rebus terrestribus ac caducis spretis ac contemtis ad cœlestia & æterna semper toto animo se convertunt. Quare alibi additum legimus,* SUPERATA TELLUS SYDERA DONAT. *Vel,* ΜΕΤΕΏΡΟΣ ΨΥΧῊ, *id est, Sublimis anima, secundum pulcherrimũ Nazianzeni versum.*

θυμὲ βλέψον ἄνω, χθονίων δ' ἐπιλήθεο πάντων,

Sursum anime specta, terrenaque spernito cuncta.

DURE-

XLIIII.

DVRESCIT TEMPORE.

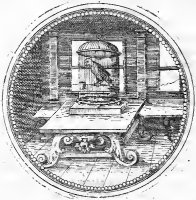
Cornua ceu molli nascuntur dura cerebro,
Virtutem assiduus firmat alitq; labor.

IVLIVS Cæsar Scaliger exercitat. 232. satis breviter aves describit cornutas, hisce verbis: Insula Catigan, quæ est in mari Sur, aves fert gallinæ magnitudine cornutas. Subtus arenas ad duos pedes ova alte condunt, unde vi Solis excludantur pulli, ut per se prodeant. Sic avis cuiusdam cornigeræ vel unicornis in ære eleganter incisa, cuius hic picturam exhibemus, ante aliquot annos iconem ad me misit Medicus quidam Romanus cum eiusmodi descriptione: Avis hæc Japonica, quam hactenus à nemine visum existimo, gallo gallinaceo aliquanto major est, toto corpore nigricans, præterquam sub inguine, quod albis plumis est conspersum, oculis promicantibus, collo oblongo, rostro rubro, cui ad summam partem capitis lapidosum cornu, primum molle deinde indurescens metæ instar cineritio colore prominet. Huius generis duæ aves mas & fœmina ex insula Japonica fuerunt transmissæ Romam ad Pontificem Pium V. sed mas periit, fœmina verò plane cicur facta diu supervixit. Hæc ille. Sicuti igitur ex mollissima cerebri materia, progressu temporis Natura producit solidum ac durum corpus (quod etiam non sine admiratione in tam vastis cervorum cornibus quotidie observamus) ita quoque consuetudine & exercitatione assidua, virtutem nobis comparare & paulatim tanquam habitum firmiorem conquirere debemus, eius rei nobis Vlyssem Horatius pulchre proponit lib. 1. epist. 11.

Qui domitor Trojæ, multorum providus, urbes
Et mores hominum inspexit, latumque per æquor
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum immersabilis undis,
Sirenum voces & Circes pocula nosti,
Quæ si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors &c.

XLV.

ALIENÆ VOCIS ÆMVLA.

Humana mihi quid prodest lingua æmula vocis,
Cum cantem domini carmina sola mei?

DE Psittaeo Aristot. lib. VIII. cap. XII. de hist. Animal. hæc scribit: omnes denique aves uncæ brevi sunt collo & lingua lata, aptaque ad imitandum. Nam & Indica avis, cui nomen Psittaco, quam loqui aiunt, talis est, & loquacior cum vinum biberit redditur. Idem Solinus, Plinius, Apuleius, Ælianus, Isidorus & alii plures affirmant. Versibus quoq. Psittacum celebrarunt Oppianus, Ovidius, Statius, & inter recentiores Vespasianus Stroza, Eroticon VI. Huius avis diversa genera, quæ nostris temporibus sunt nota, describit Scaliger in exercitationibus contra Cardanum. Quod autem tam meditando quam loquendo mira præstet, inter alias plurimas historias, Zonaras Annal. lib. III. in vita Basilii patris Leonis Philosophi, memorabilem admodum hanc exponit. Cum filius à patre propter quorundam calumnias, quasi eius vitæ insidiaretur, in tetrum carcerem esset conjectus, accidit ut Imperator cum præcipuis regni senatoribus splendidum convivium celebraret, Psittacus verò forte fortuna in eodem conclavi inclusus eavea voce flebili semper exclamavit, o Leo Leo (quam vocem ab aliis, calamitatem illius juvenis deplorantibus, audiverat) Qua occasione arrepta pro filio apud patrem intercedentes deprecati sunt, & ipsum in gratiam reduxerunt. Indicatur autem hac similitudine cura ac diligentia imitandi alios, qui sua industria alioqui parum efficere possunt. Quapropter alibi ascribitur, ALIENO LOQVITVR ORE. Vel brevius, ORE ALIENO, quod convenit cum vulgari proverbio: Loquitur ut Psittacus. Aliis magis placet esse symbolum libertatis à contrario sensu, quæ secundum Iurisconsultos, res est inæstimabilis, nullo auro comparanda, & optima omnium (ut vult Diogenes apud Laertium) inter homines: secundum vero Horatium, potior metallis: unde addiderunt. ARBITRIVM DITIVS AVRO.

VSQVE

XLVI.

VSQVE DVM LICEAT.

Dum mala sævit hyems, latita, mox veris amica
Profer maturum tempore consilium.

IOANNES de Boria in Hispanicis symbolis ait, à scriptoribus rerum indicarum speciem quandam Psittaci describi, quæ sese mense Novembri incipiente hieme soleat in trunco alicuius arboris densæ abscondere, & ibidem dormientem usque ad tempus vernum commorari, atque tum pristinum rursum vigorem recipere, majoremque alacritatem conquirere. Tractat autem Aristoteles quoque lib. VIII. de avibus & quadrupedibus, quæ per hiemem sese abscondunt: & Plinius lib. X. cap. IX. scribit coccyga sive cuculum vere procedere, caniculæ ortu latitare, idque fieri in cavis arborum Agricola testatur. Sic viri prudentes & circumspecti suorum consiliorum & actionum tempestivum exitum caute circumspectant, & interea quamdiu opus esse existimant, in aliquā rei bene gerendæ occasionem intenti quiescunt. Quod Dionysius Halicarnassensis quoq; paucis verbis recte subjicit. χρήσιμον πρᾶγμα ἐν πολλοῖς καὶ ἥκιστα σφαλερὸν ἀναβολή. Inprimis res utilis & minime periculosa est cunctatio. Quamquam vero singulari quadam fortuna Alexandro Magno, Julio Cæsari & aliis τὸ μηδὲν ἀναβαλλόμενος, id est, nihil differens vel procrastinans, absque tamen stulta præcipitantia ac temeritate, potius placuerit, atque in rebus potiß. bellicis celeritas amplius prosit quam virtus, Cicero tamen in illa præclara oratione pro Lege Manilia, vel potius de laudibus Pompeii, inter virtutes imperatorias laborem in negociis, fortitudinem in periculis, industriam in agendo, celeritatem in conficiendo, nec minus consilium in providendo commendat. Ac præceptum est alterius nescio cuius autoris, utendum consilio in arduis, celeritate in urgentibus, mora in periculosis, & experientia in dubiis.

RABIE

XLVII.

RABIE SVC-
CENSA TVMESCIT.

Quam deforme malum ferventi accensa furore
Ira sit, iratis Indica monstrat avis.

VARRO *lib.* III. *de re rustica, cap.* IX. *Meleagrides vocat gallinas Africanas, quæ aliis sunt Numidicæ, quæ ad nos quoque deferuntur. Quamquam vero Gesnerus nostras vulgo dictas Indicas gallinas ad Meleagrides recenseri posse existimet (sicuti quoque Turnerus Anglus, & Bellonius Gallus) rectius tamen pavonem Indicum vel Gallopavum nominari, idem Gesnerus putat. Sed Gellius interpres & commentator Æliani lib.* XVI. *de Animal. cap.* II. *existimat Gallinaceum Indicum debere appellari. His vero avibus quasi peculiare hoc est insitum, ut ad iram provocatis, cutis circa collum sanguineo colore splendescat, & crista ipsius varii coloris infletur, & ad nares usque protendatur, caputq; nudum pelle purpurascente obducatur, quam antea laxam & quasi vacuam, cum irritatur sic inflat, ut ad bracchii nonnunquam crassitudinem accedat, ac tum vox cum fragore aliquo per collum redditur. Quæ omnia in hac ave peregrina vere* ἦθος *& mores iracundiæ exprimit, ut vix aliquid accommodatius excogitari posset. Est autem hoc dictum ex Claudiano de* IIII. *consulatu Honorii desumtum, ubi ait:*

Iram sanguinei regio sub pectore cordis
Protegit, imbutam flammis, avidamque nocendi
Præcipitemque sui, rabie succensa tumescit.

Cum quo convenit Persius lib. III.

Nunc face supposita, fervescit sanguis, & ira
Scintillant oculi, dicisque facisque quod ipse
Non sani esse hominis, non sanus juret Orestes.

Seneca quoque in lib. de ira eam luculenter describit his verbis. Nam in ea facies turbatior ora pulcherrima fœdat, torvos vultus ex tranquillitate reddit, linquit decor omnis iratos. De remediis vero contra hunc tam impetuosum affectum aliorum scripta consulantur.

DEFI-

XLVIII.

DEFICIAM AVT EFFICIAM.

Consiliis suffulta bonis constantia, multum
Rebus in inceptis utilitatis habet.

COLVMELLA *lib.* VIII. *rerum rusticarum de pullo anserino tractans, cavendum est, inquit, ne aut aculeis urticæ compungatur, aut esuriens mittatur in pascuum. Nam si adhuc parum firmus & indigens ciborum pervenit in pascuum, fruticibus aut solidioribus herbis obluctatur ita pertinaciter ut collum abrumpat. Paulo aliter Varro, & Plinius, è quibus posterior lib.* X. *cap.* LIX. *ita scribit: Pullis anserum urtica contactu mortifera. Nec minus aviditas, nunc satietate nimia, nunc suamet vi, quando apprahensa radice, morsu sæpe conantes avellere, ante colla sua abrumpunt. Sic unusquisque magna constantia in rebus laudabilibus ac honestis perseverare posthabitis omnibus difficultatib. debet. Dicit autem Cicero* II. *de invent. perseverantiam esse in re bene considerata stabilem ac perpetuam permansionem, sicuti ibidem patientiam ait honestatis ac virtutis caussa esse arduarum rerum ac difficilium voluntariam ac diuturnam perpessionem, ac constituit utramque virtutem partes fortitudinis. Plutarchus in Laconicis institutis quandam Lacænam filio scutum tradentem refert dixisse,* τέκνον ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς. *Fili aut hanc aut super hac nimirum aspide. Vnde Sybarita quidam, ut est apud Stobæum, cum peregrinatus Lacedæmonem venisset, moribus civium perspectis, & inprimis considerata patientia, ad quam statim à pueris sese assuefacere coguntur, Cicero etiam teste in Tusculanis Quæstionibus, nihil illos mirum præstare dixit, quod ita facile mortem in bello obeant, veriti scilicet ne ita duriter vivere cogantur. Sic legimus apud Xenophontem de Cyri institutione lib.* I. *Non ita victum illum refugisse, ut nollet in eo ipso quo inferior fuisset, amplius occupari, sed versatum esse in experiundo idem iterum facere rectius.*

PARVVS

XLIX.

PARVVS NON SVFFICIT AMNIS.

Qui nequis expleri ventrem, mentémve vel arcam,
Piscivori effigiem cernito Onocrotali.

Onocrotali *dictionem græcam volunt esse à voce asini rudentis desumptam. Itali hodie adhuc Grotto vel Agrotto vocāt, Galli gouttereſe quasi gutturosam, ab ingluvie quæ ſtrumæ inſtar dependet. Olim à Trua vasis genere (ut vult Verrius Flaccus) dicebatur Truo, unde Cæcilius comicus, ſecundum Feſtum, irridens quendam ob naſi magnitudinem, Truonem nominabat. Huc refertur Avis illa Mechlinicatis, quem vulgo* Vogel Hein *nominabant, & ultra octoginta annos vixiſſe dicitur, de qua plura non ſine admiratione apud Gesnerū & alios leguntur. Bellonius in obſervationibus Hodæporicis, refert ad Gazaram Ægypti urbem ſe vidiſſe greges Onocrotalorum verſus mare volantium. Plinius ſæpius indicat lib. cap.* XLVII. *ita deſcribit. Olorum ſimilitudinem Onocrotali habent, nec diſtare exiſtimantur omnino, niſi illis ineſſet alterius uteri (quidam legunt ventris) genus. Huc omne animal inexplebile congerit, mira ut ſit capacitas, mox perfecta rapina ſenſim inde in os reddita in verum alvum ruminantis modo refert. Gallia hos ſeptentrionali proxima Oceano mittit. Qua icone repræſentatur egregie gulæ & ingluviei deditus, qui Græcis eſt* γαστρίμαργος, *& Julio Polluci* γλωσσογάστωρ, *ſua helluatione & voracitate omnia conſumens,*

Et quibus in ſolo vivendi cauſſa palato eſt.

Secundum Juvenalem.

Quod vitium ſane deteſtandum quamvis nimis vulgatum, Lucanus non parum reprehendit, lib. IIII.

——o prodiga rerum
Luxuries, nunquam parvo contenta paratu &c.

Poteſt quoque intelligi de alio, nimia cupiditate habendi, & immodico appetitu laborante: præſertim avaritiæ cauſſa cum immenſæ opes per fas nefasq; cum aliorum maximo damno corraduntur.

CVRA

L.

CVRA VIGIL.

Ut cum laude geras res, expergiscere, magnas,
Et tibi sit galli cura magistra vigil.

Canorvm animal Cicero lib. II. de Divinat. gallũ gallinaceum vocat, & ante lucem canere inquit, quē Plin. lib. x. ita describit. Proxime gloriam sentiunt & hi vigiles nostri nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendoq; somno natura genuit. Norunt sidera, & ternas distinguunt horas interdiu cantu. Cum sole eunt cubitum, quartaq; castrensi vigilia (id est, secundum Vegetium lib. III. hora tertia post mediam noctem) ad curas laboresq; revocant. Nec Solis ortum incautis patiuntur obrepere, diemque venientem nunciant cantu, ipsum vero cantum plausu laterum. Idem Ælianus plurib. verbis exponit lib. IIII. cap. XXIIII. Caussam huius rei Cicer. II. de Divinat. & Lucianus in Dialogo de somno sive gallo reddere conantur. Non etiam sine ratione legitur apud Jobum cap. XXXVII. Quis dedit gallo intelligentiam? Cõvenit itaq; hoc symbolũ homini industrio, omnia magna attentione ac vigilantia peragenti: quales inprimis omnes pietati addicti, & praeterea aliis in religione praefecti esse debent. Quare D. Ambr. lib. v. c XXIIII. hanc similitudinem eleganter explicat, ubi ait: Galli cantus suavis est in noctibus, nec solum suavis sed etiam utilis, qui quasi bonus cohabitator & dormientem excitat, & solicitum admonet, & iter facientem solatur, pressum noctis canora significatione protestans. Hoc canente, latro suas reliquit insidias, hoc ipso lucifer excitatus oritur, caelumq; illuminat, hoc canente moestitiam trepidus nauta deponit, omnisq; crebro vespertinis flatibus excitata tempestas & procella mitescit. Hoc canente devotus affectus exilit ad precandum, legendi quoque munia instaurat &c. Additum alibi legitur: Excitat avrora. Paradinus ascripsit. Pacis et armorvm vigiles: quae cum prioribus conveniunt.

L I.

PINGVESCIT DVM ERVIT.

Rimatur vigili Sophiæ secreta labore,
Qui cupit Aoniæ frondis honore tegi.

VETERVM *sapientum quidam adhortans adolescentes ad diligentiam adhibendam in suis studiis ac laborum perseverantiam & quandam ἀσκνίαν, solitus est dicere, aves cohortales suavissimas habere carnes, si non abundantiore esca saginentur, sed διὰ τὸ σκαλεύειν, id est, rimãdo & fodiendo ipsum solum, sibi quærant cibum. Sic qui veram & solidam doctrinam & laudabilem rerum utilium cognitionem conquirere student, in eruendis & perscrutandis accurate ac sedulo veterum scriptis ac monumentis multum temporis & laboris impendere debent. Nam secundum proverbium græcum, ἐκ τοῦ πόνου κλέος, id est, ex labore gloria: Velut Euripides breviter dixit, πόνος εὐκλείας πατήρ, id est, labor gloriæ genitor: cui simile est dictum Æschyli.*

——τῷ πονοῦντι ἐκ θεοῦ
ὀφείλεται τέκνωμα τοῦ πόνου κλέος.
——Laboranti à Deo
Debetur fœtus (præmium) illius gloria.

Versatur quoque in ore quidem multorum, sed non semper in animo aut opere Epicharmi versus, quem etiam Xenophon lib. II. *ἀπομνημονευμάτων commendat,*

πρεπόντων πόνων πωλοῦσιν πάντα τ' ἀγαθ' οἱ θεοί, *id est,*
Convenientib. laborib. vendunt nobis omnia bona divi.

Plutarchus tamen in comment. περὶ πολυπραγμοσύνης aliter nimirum ad curiositatem hæc accõmodat. Sicuti, inquit, gallina proposito sæpe alimento in angulum aliquem sese subducit, ubi vel in sterquilinio unicũ apparet hordei granum: ita curiosi in medio sitos sermones & historias, & de quibus nemo prohibet aut indignatur quæri prætereuntes, occultata & latentia cuiusque familiæ mala colligunt. Alibi legitur ascriptum RIMANDO PINGVESCVNT. *Vel* PRAEBET INDVSTRIA VICTVM. *quod cum priore symboli huius explicatione convenit.*

DVLCE

LII.

DVLCE ET DECORVM EST.

Gallina ut timidos defendit provida pullos,
Sic populum auxilio Rex tegit ipse suo.

GALLI-

GALLINARUM *amorem in pullos, & defensionem illarum acerrimam Plutarchus in comment.* περὶ φιλοστοργίας, *id est, de amore prolis describit his verbis. Gallinas autem quotidie ante oculos habemus, ac cernimus, quomodo pullos suos foveant, alias sub alas recipientes, aliis tergum conscendendum & undiquaque aditum præbentes, simulque blandam & gaudii indicem vocem edëtes, eædem canes & angues fugiunt, cum sibi metuunt, cum vero pullis timent, defendunt, & ultra quam vires patiantur iis propulsandis certant. Hæc ille. Inprimis vero sese opponunt milvis & accipitribus rubetariis, qui pullis insidiantur, quod certamen pulcherrime describit Oppianus lib.* III. *Cynegeticorum. Ac scimus ipsum Salvatorem nostrum charitatem & solicitudinem pro genere humano ostendentem hac similitudine usum Matth. cap.* XXIII. *& Lucæ* XIII. *quæ etiam legitur Esdræ lib.* IIII. *cap.* I. *Et sanctus vates Psalmo* LVII. *hac quoque metaphora utitur: In umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas. Sic rectè ad alios fideles principes & magistratus solicitos transferri potest. Quare hoc elegans symbolum ascribitur in Genealogia Austriaca Alberto Comiti Habspurgensi* XVIII. *principi optimo ac fortiss. patri Rudolphi* I. *Imperatoris Romanorum: qui contra infideles gentes egregiam navavit operam, ut testantur plures de illo historiæ. Desumtum autem est hoc dictum ex Horatiano versu lib.* III *carm. od.* II.

Dulce & decorum est pro patria mori.

Georgietta Montana nobilis fœmina Galla in suis Emblematis Christianis voluit ascribere, IBI LICET ESSE SECURIS, *cum gallico tetrasticho, quod ita quidam in latinam linguam convertit.*

Gallina ut teneros alis tegit anxia pullos
Ex alto accipiter dum facit insidias:
Sic quoque curabit Christus contraria nobis,
Ne sceleratorum facta nocere queant.

FALLIT

LIIII.

FALLIT OPI- NIO.

At miser, etsi quis caute sua crimina celat,
Hæc tamen æterno sunt manifesta DEO.

SUNT quædam animalia, potiss. ex avibus, quæ capite tantum quocunque modo occultato, se universo etiam corpore reliquo similiter latitare opinantur, qua stulta persuasione decepti sæpe capiuntur. Quod Struthocamelus quoque, referente Plinio lib. IX *ab initio, & perdix, secundum Olaum Magnum, atque Phasianus in nive factitare dicitur. Idem de Sciæna pisce Oppianus* IIII. *Halievt. tradit. Nos hic Phasianum proponimus, qui à phasi vel phaside fluvio apud Colchos, ubi id genus avium copiosè reperitur, nomen accepit, unde in alias regiones fuit exportatum, ut Martialis habet,*

Argiva primum sum transportata carina,
Ante mihi notum nil nisi phasis erat.

Proponitur hic nobis stolidæ persuasionis luculenta imago, cum videamus multos qui vano opinionis errore seducti ac excæcati sua enormia flagitia apud DEUM *& homines se posse tegere existimant, instar infantum, qui male sibi conscii apposita manu faciem velant, vel oculos claudunt, & sic se putant à nemine conspici. Hoc vitium juvenibus nimis usitatum ita Menander describit,*

ἐγὼ γὰρ ἄνδρες, ἡνίκ' ἦν νεώτερος,
ἐδόκουν μὲν, ἐφρόνουν δ' οὐδὲν. ἀλλὰ πάντα μοι
κατὰ χεῖρος ἦν τὰ πράγματ' ἐνθυμουμένῳ,
νῦν δ' ἄρτι μοι τὸ γῆρας ἐντίθησι νοῦν,

id est,

Ego enim o viri cum junior essem,
Opinabar quidem, sed nihil sapiebam. Verum omnia
In manu erant negocia, quæ cogitabam, (mihi
Nunc demum vero mihi mentem senectus inserit.

Demosthenes quoque alibi dicit, ῥᾶστον ἁπάντων εἶναι, αὑτὸν ἐξαπατῆσαι, id est, omnium facilimum esse, seipsum decipere. Et vetere proverbio effertur, Sabini quod volunt, somniant.

MVTA-

LIIII.

MVTATVR NATVRA FIDE.

Quæ semel est promissa fides, servanda perenni
Fœdere, & est ipsa sanguinitate prior.

IN libello mirabilium narrationum Aristoteli ascripto, de insula Diomedea, quæ hodie S. Maria de Tremita vocatur, hæc leguntur. Aiunt in ea esse templum Diomedis sacrum & mirabile, idque circumsideri undique avibus insigni magnitudine, quarum magna & dura sint rostra. Eas si Græci homines advenerint, quiescere: sin vero ex vicinis locis barbari aliqui, subvolare & è sublimi præcipites capita eorum ferire, rostrisq; ad mortem usque vulnerare. Quod tamen nostris temporibus à nemine observatum fuisse putatur. Simile quippiam de avibus Memnoniis Ælianus lib. v. Animal. cap. 1. refert. Fabulantur autem poëtæ, Diomedis socios, cum ipse ab Ænea regionum illarum rege dolo occisus esset, naufragio circa hanc insulam facto, in aves eiusmodi esse mutatos: cuius quoque Strabo lib. vii. & Ælianus lib. 1. Animal. cap. 1. una cum Plinio meminere. Vocant adhuc nostro tempore has aves vulgo incolæ, Ardennas tanquam ardeas, cum Plinius dicat esse instar fulicarum. Misit autem huius accuratam designationem ad me D. Vlysses Aldrobandus rerum Naturalium peritiss. professor Bononiensis, cuius libri absolutiss. de Avibus & aliis rebus, quos ad editionem adornat, avide exspectantur. Paratur nunc etiam ex pinguedine harũ avium unguentum, quod in morbis articularib. in Italia magnifieri solet. Placuit autem hoc symbolo Duci Neapolitano de Matalona dicto uti eo tempore, quo una cum Duce Albano contra Pontificem Romanum Paulum IIII. propinquum suum bellum gereret, ut eo ostenderet, multo pluris se facere fidem datam ac iuratam Regi suo, quam consanguinitatem arctiorem cum Pontifice, absque quo fuisset potius ad exemplum istarum avium suos defendere & exteros abigere voluisse.

LV.

NOBIS SVNT TEMPORA NOTA.

Ni via tuta maris, navem ne credito ventis,
Provida ut exemplo te monet Alcyone.

HALCEDO, *quæ secundum Varinum Cerylus & Ceyx est, græcis dicitur* ἀλκύων, παρὰ τὸ κύειν ἐν ἁλί, *id est, quod in mari pariat, nō quasi ales Oceana, ut opinatur Isidorus. An vero cum aspiratione vel sine illa sit hæc vox exprimenda, disputant grammatici, cum apud veteres utrumque fuerit in usu. Aristoteles lib.* IX. *de hist. Animal. cap.* XIIII. *dicit non multo esse majorem passere, colore tum cæruleo tum viridi, tum etiam leniter purpureo insignem, rostro subviridi, longo & tenui. Quem colorem Cælius Calcagninus hirundini marinæ vulgo nuncupatæ convenire scribit. Est autem adeo maris amans, ut etiam, secundum* Oppianum, *prope fluctus nidificet, idque in hyeme circa brumam mari tranquillo, quos dies Alcedonia nominat Plautus. De admiranda quoque nidi constructione Aristoteles, Plutarchus, Ælianus, Oppianus, & alii, nec non D. Basilius & S. Ambr. in Hexaëmor. multa annotarunt: ac Lucianus integrum dialogum Alcyonis nomine inscripsit. Estque typus hæc avis prudentis viri, qui in mediis Reip. procellis sibi prospicere, & quietiora ac tranquilliora tempora expectare novit. Quare Jovius hoc symbolum voluit excogitare in gratiam Flischorum Nobilium Genuensium, qui contra multorum aliorum sententiam à Rege Galliæ ad Cæsaris Caroli* V. *partes sese contulissent. fuitq; hæc gallica addita inscriptio,* NOVS SAVONS BEN LE TEMPS, *id est, nobis est bene notum, quando tempus vel occasionem adversus nostros adversarios aliquid agendi debeamus arripere. Alii addiderunt:* SAT CITO, SI SAT TEMPESTIVE. *Quod congruit cum præcepto Pittaci, unius ex septem sapientibus,* γνῶθι καιρὸν, *id est, nosce opportunitatem, & cum Hesiodea sententia,*

——καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.

Occasio omnium rerum optima est.

LVI.

MERSVS EMERGAM.

Non raro mediis vir fortis mergitur undis
Adversæ sortis, nec tamen obruitur.

MERGUS, *inquit Isidorus, ab assiduitate mergendi nomen accepit. Saepe autem in profundum dimisso capite aurarum signa sub fluctibus colligit, & praevidēs aequoris tempestatem, cum clamore ad littora tendit. Quod Plinius quoque confirmat, & huius fabulam exponit Ovid.* XI. *Metamorph. quam tali versu concludit,*

Aequor amat, nomenque manet, quia mergitur illi.

Graecis, ut sentit Gesnerus, ex Gaza & Scaligero, putatur esse αἴθυια *à colore, quamvis VVottonus aliter sentiat. Hoc symbolum inprimis convenit illis qui reb. difficilib. & asperis agitati, nunquam animum despondent, sed forti animo ac constanti semper sese sustentant, & tandem etiam eluctantur. Ubi inter alia multa praeclara dicta locum aliquem etiam habere potest Boëthii carmen lib.* I. *metro.* IIII. *expositum.*

Quisquis composito serenus aevo
Fatum sub pedibus regit superbum,
Fortunamque tuens utramque rectus,
Invictum potuit tenere vultum,
Non illum rabies, minaeque ponti
Versum funditus excitantis aestum,
Nec ruptis quoties vagus caminus
Torquet fumificos Vesenus ignes,
Aut celsas soliti ferire turres
Ardentes via fluminis movebit.

Voluit autem hoc symbolo Caesar de Aquino Comes Maturani declarare, familiam ipsius ferme submersam & extinctam, per eum rursum invicto animo avitam gloriam & celebritatem recuperasse. De cuius magnanimi viri fortissimis factis plenae sunt historiae Neapolitanae à diversis editae.

LVII.

CONCORDES VIVITE.

Juncta pudicitiæ si sit concordia, sancto
Conjugio haud quicquam dignius orbis habet.

De Cornicum maritali amore, castitate simul & cōcordia multa apud scriptores rerum Naturalium habentur, & Aristoteles ac Plinius perhibent, cornicum fœminas solas incubare, mares vero his cibum suppeditare & incubantes pascere. Ac secundum Plinium sola cornix pullos volantes aliquandiu alit. In nuptiis quoque (referente Horapolline) Græci ob harum avium concordiam duas cornices appingi curarunt, acclamantes ἐκκορὶ κορὶ, cum cornicem κορὶ appellarent, prius verbum ignorantes. Romani similiter per ciconiam & cornicem in suis nummis concordiam repræsentabant, ut apparet in Faustinæ posterioris nummo, ubi ad cornicem ascriptum est: CONCORDIA. *Ac extat proverbium huc pertinens apud D. Nazianzenum in Epistola ad Africanum,* κολοιὸν ἢ ποτὶ κολοιὸν ἱζάνειν καὶ τῆς παροιμίας ἀκούεις, *id est, Graculum assidere graculo vel ex proverbio audis. Ac D. Augustinus lib.* I. *de civitate* DEI *cap.* XXI. *recte ait, Quæ harmonia Musicis dicitur in cantu, eam esse in civitate concordiam, arctissimum atque optimum vinculum in Rep. incolumitatis, eamque sine justicia (quæ hic per Sceptrum innuitur) nullo pacto esse posse. Sed tam concordiæ encomia, quam discordiæ vituperationes à pluribus autoribus abunde sunt expositæ. Volui autem hoc symbolum eo libentius apponere, quod tres corniculæ nostræ familiæ antiqua sint insignia, quibus jam ultra trecentos annos interrupta serie,* DEI *benignitate, utimur. De quibus parentis nostri, p.m. Epigramma græcolatinum Rhetoricis ipsius & aliis libris præfixum legi poterit. Dictum verò picturæ ascriptum desumsimus ex* II. *Ecloga Calpurnii, Este pares & ob hoc concordes vivite &c.*

LVIII.

IPSA SIBI SALVS.

Ne pende ex aliis, in te tua cuncta repone,
Id te etiam volucris, se medicata, docet.

P*ICARVM, quæ græcis est κίσσα, duo habentur genera, quorum unum est illud varium & caudatum ubique notum, olim tamen, ut apparet ex Plinio, in Italia rarius: alterum picam glandariam sive garrulum vocant,* ein Häher | *secundum Gesnerum. Vtrumque genus sermonem humanum addiscit, minor tamen illius nobilitas (ut Plinii verbis utar) quia non ex longinquo venit. Ovidius v. Metamorph. Pieri filias in has aves mutatas fingit. Constantinus Landus doctiss. Comes in veterum Numismatum eruditis interpretationibus docet Hieroglyphica Ægyptiorum pro homine sibimet ipsi medente pinxisse vel picam lauri folium ore tenentem, vel leonem simiam comedentem, de quo posteriore in* II. *Centuria aliquid diximus. Sed in Hieroglyphicis Horapollinis nuper ab eruditiss. viro Davide Hæschelio, Rectore Scholæ Augustanæ, amico meo singulari, græce ac latine editis, hoc legitur de Palumbo, qua φάσσα est græcis, non multum absimili dictione à κίσσα. At quomodocunque hæc se habeant, symbolum hoc non male convenit cordatis & animosis, qui non ab aliis pendentes & auxilium eorum expetentes, seipsos in rebus adversis sua virtute, patientia & αὐταρκείᾳ sustentant, & sibi satis firma remedia inde cõquirunt: quales tanquam publice privatimque optimos esse apud Thucydidem lib.* II. *Pericles ait,* ὅιτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι, *id est, qui in rebus adversis non franguntur animo, sed reipsa maxime resistunt, & in Repub. & in vita privata sunt optimi.*

DIVI-

LIX.

DIVINÆ NVNCIA PACIS.

Ore columba oleæ fert ramum, insignia pacis,
Quam seris in verbo Spiritus alme tuo.

DE Columbis emissariis, quæ Veredariorum loco habentur, & litteras in remota quoque loca perferunt, plura tam apud veteres quam recentiores fide digna exponuntur, quod inprimis Plinius lib. x. confirmat his verbis. Quin & internunciæ in rebus magnis fuere, epistolas annexas earum pedibus obsidione Mutinensi in castra consulum Decimo Bruto mittente. Similia legimus apud Ælianum lib. IX. de animal. cap. II. & multos alios. Sed & in Genes. cap. VII. habemus, Nohamum cessante paulatim ex divina gratia universali diluvio, columbam (avem propter simplicitatem & castitatem etiam testimonio sacrarum litterarum cōmendatam) ex arca emisisse, & hanc quidē prima vice nondum reperisse locum, in quo consistere posset, atque ideo ad eum rediisse, sed post septimum diem (quem numerum tradunt Doctores significare iræ mitigationem & remissionem) vespere reversam attulisse in ore ramum oleæ, quod & ipsum signum pacis & divinæ reconciliationis extitit. Ad eundem modum æternus DEUS per sanctum Spiritum petentibus pacem & gratiam suam offert, idque propter sacratiss. meritum CHRISTI. Contilis albam columbam in aere cum ramo oleæ pingit, adjecto dicto, INTUS ET EXTRA. Nam quemadmodum columba dicitur carere felle, & candidum colorem exteriorem præ se fert, ita quoque unusquisque vera pietate & simplicitate præditus operam dare debet, ut cuncta ipsius actiones externæ candidis ac bonis cogitationibus respondeant, omniaque ipsius dicta ac facta cum saluberrimis præceptis divinis semper congruant. Quicquid enim fide integra & mente sobria offertur, à Spiritu sancto perficitur, ut D. Ambrosius in XV. S. Pauli Epistolæ ad Romanos docet.

ET

L X.

ET SINE LABE FIDES.

Conjugii servant socialia jura columbæ,
Et grata est superis sancta in amore fides.

COLVMBA *est græcis* περιστερὰ, παρὰ τὸ περισσῶς ἐρᾶν, *id est, quod supra modum amori sit dedita, quare veteres dicarunt Veneri, & Æneas ideo apud Virgil.* VI *Æneid. maternas aves nominat, utque est apud Apuleium, Pharnutum & alios,* μυθολογικῶς *currum Veneris, propter ipsarum puritatem & castitatem trahere finguntur. Quod Ovid. quoque* XV. *Metamorph. testatur.*

Perque leves auras junctis invecta columbis,
Littus adit laurens ——

Adduntur faces nuptiales, quæ conjugii amorem & ardorem apud veteres innuebant. Unde hoc symbolum conjugib. unanimiter & pudice viventib. veroq; amore devinctis destinatum est. Atque hac similitudine columbarum quoque utitur Tertullianus in libro de Monogamia, & noti sunt Propertii versus lib. II. *Eleg. O me felicem.*

Exemplo junctæ tibi sint in amore columbæ,
Masculus & totum fœmina conjugium.

Syracides quoque cap. XV. *inquit, De tribus forma mea (dicit sapientia) enituit & surrexi formosa coram Domino, coram Domino & hominibus.* I. *De concordia fratrum.* II. *Et amicitia proximi.* III. *Et tertium est vir & uxor qui se mutuo tolerant. Quo in loco multa in vituperationem improbarum mulierum adduntur, cum veterum quispiam etiam de talibus scripserit, omnium bestiarum sævitiam harum immanitatem superare. Extant quoque nummi argentei Faustinæ, ac Juliæ piæ conjugis Severi Imperat. in quibus conspicitur matrona sedens in sella, tenens una manu sceptrum, ad cuius pedes sunt duæ columbæ candidæ, indicantes puritatem & castitatem conjugii.*

VNDE

LXI.

VNDE AVRI PER RAMOS AVRA REFVLSIT.

Auricomum geminæ ramum monstrate columbæ,
Ut nobis sancti fulgeat aura DEI.

VIRGILIVS VI. *Æneid. eleganter describit geminas columbas Æneam ad lucum & arborem, in qua aureus ramus positus erat, deducentes, quo* μυθολογικῶς *videtur poëtam voluisse designare illas duas alas, quas animo humano in Phædro longa oratione attribuit Plato. Ac erudite admodum hoc symbolum explicat vir doctiss. Johannes Anton. Viperanus in oratione* IIII. *de perfecto hominis habitu, ubi ita scribit. Ad quam perfectionem (quando scilicet ad virtutum actiones exequendas quispiam bene affectus & rerum intelligentia perpolitus est) assequendam, quia non solum naturæ & doctrinæ adjumentis, sed etiam divini numinis afflatu opus est, egregie inquit poëta,*

——Pauci quos æquus amavit
Iuppiter, aut ardens evexit ad æthera virtus,
Diis geniti potuere.

Id quod idem poëta suis commentis sapientissimis commendavit. Nam Æneam inter densam atque asperam sylvam ramum aureum quærentem introducit, sine quo ad patrem aditu prohibitus fuisset, atque ad eum duas columbas à matre Venere immitti facit, quæ inter sylvestres sepes ad Junoni sacram arborem volatu suo viam monstrent,

Tollunt se celeres, liquidumque per aëra lapsæ
Sedibus optatis gemina super arbore sidunt,
Discolor unde auri per ramos aura refulsit.

Aurum propter eximium splendorem, sapientiam mihi designare videtur, qua nihil optabilius nihil præstantius est. Sed tum inter falsas hominum opiniones & errores, tum inter acres aut honorum aut divitiarum curas, tum inter turbidos animi motus delitescit: tamen fas est nobis eam cum Deo comprehendere, actione & cognitione ducibus quas geminæ columbæ significant.

DVRIS-

LXII.

DVRISSIMA PERFERT.

Vt vigeant gnati, genitor se affligere suevit,
Insuper & propriis se spoliare bonis.

PALVMBOS, *quos vulgo Torquatos vocant, non nisi peracto solstitio parere autor est Plinius lib.* X. *cap.* XXXIIII. *& in lib.* XVIII. *ait; Transiisse Solstitium caveto putes, nisi cum incubantem videris palumbum. Alciatus vero Emblemate* CXCIII. *ait, palumbos in frigore nidificantes sibi proprias plumas evellere, ut pulli mollius foveantur, etiam cum suo incommodo, exemplum appositum admodum* φιλοστοργίας. *Sed in græco Epigrammate Antipatri, unde sumsit Alciatus, gallinæ fit mentio, idque integrum propter eius elegantiam ascribere visum fuit.*

χειμερίαις νιφάδεσσι παλυνομένα ἰθὰς ὄρνις
τέκνοις εὐναίας ἀμφέχεε πτέρυγας,
μέσφα μιν οὐράνιον κρύος ὤλεσεν, ἦ γὰρ ἔμεινεν
αἰθέρος οὐρανίων ἀντίπαλος νεφέων.
Πρόκνη καὶ μήδεια καὶ ἀίδος αἰδέσθητε
μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι.

Græca ita vertebat D. Cunradus Rittershusius.

Vndique ad hiberna gallina nive obruta matrix,
Alas in pullos explicat, hosque fovet:
Nec prius absistit, quam frigore mortua cœli:
Sic quoque defendens permanet usque nives.
Medea & Progne, si quid sentitis ad orcum
Talia nonne avium cernere facta pudet?

De magnitudine autem amoris parentum erga liberos præclare disputat Xenophon lib. II. ἀπομνημον. *in colloquio Socratis cum filio, & Plutarchus in peculiari libro* περὶ φιλοστοργίας, *in quo non pauca exempla quoque ex brutis desumta, nimirum Alcyone, Fele, Vrsa, Perdice & Gallina proponit, quæ hic verbosius exponere non est nostri instituti.*

FIDA

LXIII.

FIDA CONIVNCTIO.

Castæ persistunt æterno in amore columbæ,
Quo sint humani regula conjugii.

TVRTVREM, *dicit Aristoteles lib.* IX. *histor. Animal. uno mare cōtentam sicuti palumbum vivere, nec alterum recipere. De qua multa Ælianus lib.* III. *cap.* XLIIII. *ubi refert inter palumbos adulterii quoque pœnam morte luere utrumque sexum: in turturum vero & albarum columbarum genere marem tantum fœminæ ignoscere. Placuit autem hoc loco elegantissimum carmen doctiss. poëtæ D. Nathanis Chytræi, quod legitur in sacris suis fastis in Februario, ascribere:*

At tu præ reliquis avibus blandissime turtur,
Exemplum fidei & specimen constantis amoris,
Dic mihi, quid matres aris adhibenda docebas?
Vnius & solius amor te comparis urget,
Cum quo dulce tibi viridi considere ramo.
Cum quo dulce novis implere nepotibus agros,
Cum quo dulce mori. Sed enim dum vivitis, unus
Est animus vobis, est mens, est una voluntas,
Vna fides, studiumque unum, simul occidit alter
Non gemere aërea viduus desistit ab ulmo,
Implens flebilibus late nemus omne querelis.
Non illum novus urit amor: memor ille prioris
Conjugii, solus superantes exigit annos,
Solus & in sterili expectat sua funera ramo.
Fallor an hæc matres imitari exempla volebant
Turturis, ipse Deus nihil illis aptius omne
Conjugis officium laudataque fœdera pingit.

Typus profecto eximius matrimonii fidelis, de quo etiam Horatius lib. I. *od.* XIII.

Felices ter & amplius
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die.

Estq; hoc symbolum inventum & celebratum cum hac pictura in gratiam sereniss. Johannæ Austriacæ, cum nuptias celebraret cum sereniss. Magno Duce Florentiæ Francisco &c.

IDEM

LXIIII.

IDEM CANTVS ET GEMITVS.

Fortis in adversis, timidus sed vive secundis,
Neu te hæc extollant, illáve dejiciant.

TVRTVR *secundum Isidorum & alios à vocis sono ita vocatur, græcis est* τρυγὼν *a* τρύζειν, *ut vult Eustathius & Varinus, cum quoque* στένειν *dicatur, quod utrumque est gemere: unde Virg. in Bucolic.*

Nec gemere aërea cessabit turtur ab ulmo.

Solent autem eundem sonum in cantu & gemitu usurpare, sive læti seu tristes esse videantur. Idem factitant illi, qui in fortuna tam secunda quam adversa rerum humanarum vicißitudines æquabili quasi harmonia ferunt. Cuius rarum exemplũ nobis proponitur in Socrate, de quo Cicero Tusc. Quæst. lib. III. *hac memoria prodidit. Hic est ille vultus semper idem, quem dicitur Xantippe prædicare solita in viro suo Socrate fuisse, eodem vultu semper se vidisse euntem illum domo & revertentem. Itemque* I. *lib. offic. inquit: Præclara res est æquabilitas in omni vita, & idem semper vultus eademque frons, ut de Socrate, idemque de Lælio accepimus. Quod Horatius quoque monet lib.* II. *carm. in illa præclara ode* II. *ad Q. Delium.*

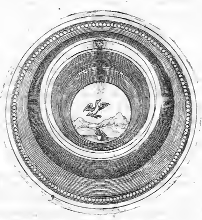
Aequam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitiam moriture Deli.

An vero facilius sit res secundas aut adversas eodem modo, & animi æquabilitate ferre, ambigitur, & disputant de eo Philosophi, quemadmodum apud Aristotelem in Ethicis, Senecam & alios videre possumus, quæ omnia colligens satis verbose tractat Petrarcha in præfatione librorum de Remediis utriusque fortunæ, ubi tam præcepta quam exempla admodum utilia non pauca proponuntur. Extat quoque de eadem re disputatio apud Muretum variar. lectionum lib. V. *capit.* XV.

VTRA-

LXV.

VTRAQVE FELICITAS.

Viverepraeclare, ac rerum cognoscere caussas,
Vnica & ad laudem atque unica ad astra via est.

ACADEMICI *quidam doctißimi Ticinenses, qui se Affidatos, id est, receptos in fidem aliorum, nominarunt, pro sua Academiæ symbolo elegerunt, avem quæ volatu suo ad stellam Mercurii tendit, infra quam pullus ex ovo quasi prosiliens & alas quoque ad volandum expandens conspicitur. Vocant autem avem hanc Stellinum, quod tamen nomen nec apud veteres neque recentiores invenitur, uno excepto Asculano, ut refert Contilis, ex cuius Italico libro hæc desumsimus. Alii voluerunt esse Asteriam vel Stellarem Aristotelis, cuius facta est mentio inter ardeas. Scribit autem Asculanus ille de Stellino, eum pulchritudine cœli & inprimis stellæ Mercurii mirifice affici, atque Asteriam dictam quia tendit ad astra: intentamque in hanc stellam oculis, illiusque radiis oblectatam, ovi quod ungulis complectitur, oblitam in terram id delabi sinere, ex quo pullus enascatur, qui propter stridorem matris, ad ipsam nititur advolare. Sed cum Ardea stellaris in locis potiß. palustribus vivat, ex sententia Aristotelis & aliorum, eaque raro in altum sese attollat, stellini nomen illi haud conveniet, quare hanc vocẽ fictam esse, sicuti quoq; illud de pullo ex ovo statim delapso putant. Quicquid vero sit, docti statuunt, hanc ingeniosam inventionem inter symbola alia rectè posse collocari, per quod ab Academicis istis studium & cupiditas tam ad vitam θεωρητικὴν quam πρακτικὴν amplectendam notatur. Priorem quidem per avem ad cœlum & potiß. ad sydus Mercurii aspirantem, in qua vera sapientia & rerum divinarum scientia continetur, posteriorem autem per pullum eo quoque respicientem, quæ in actionibus laudabilibus versatur. Disputat vero prolixè Aristoteles x. Ethic. Nicom. quod perfecta felicitas sit θεωρητικὴ, alteram vero circa virtutes existentem priore esse inferiorem.*

NOS

LXVI.

NOS ALIIS.

Qui prodesse aliis studet, is sua commoda spernat,
Ne pereat turpi gloria pulchra lucro.

SELEVCIDIVM *avium (ut Plinius refert lib.* X.*cap.* XXVII.*) adventum à Iove precibus impetrabant Casii, vel secundum alios Caspii montis incolæ, fruges eorum locustis vastantibus. Nec unde veniant quove abeant compertū, nunquam conspectis, nisi cum præsidio earum indigent. Has doctiss. Iacobus Dalechampius in commentariis huic autori additis existimat esse ex Eloriorum genere. Meminit autem harum quoque Galenus lib.* VI. *de locis affectis: ac Antonius Galatheus in libello de Iapygiæ situ, annotavit simili ratione avem quandam marinam, quam in Apulia Gainam nominant, bruchos ibidem copiosissimos nō solum devorare, sed etiam ova & fœtus eorum ubique consumere. Sic Ælianus lib.* III. *de Animal cap.* XII. *idem scribit de monedulis locustarum fruges vastantium ova & fœtus perdentibus, unde tanquam bene meritis Thessali, Illyrii & Lemnii, illis victum publicum præbendum decreverunt. Potest autem hoc symbolum convenire omnibus beneficis & liberalibus, & nihil nisi commoda & utilitatem aliorū inprimis è gentium & calamitosorū spectantibus. Quod rectè etiam militibus strenuis sine privato emolumento patriæ tantum juvandæ caussa suam operam aliis præstantibus accomdari poterit, quorum utinam hisce temporibus periculosiss. ob Turcarum immaniss. tyrannidem plures numero quam proh dolor fieri solet, existerent: cum videamus potius (secundum Aurelianum) lachrymis sociorum quam præda hostium multos ex illis delectari. Sed consulatur hac in parte eruditiss. Iustus Lipsius lib.* V. *cap. ult. de re militari Romanorum secundum Polybium, quo in loco nostram militam cum antiqua accuratè confert. Utiliter etiā legetur Adrianus Turnebus in Panegyri de Calisio capto, ubi illum locum graviss. hoc versu concludit,*

Virq́ue in Christicolas, in Turcam fœmina pugnat.

MERCES

LXVII.

MERCES HÆC CERTA LABORVM.

Spernit humum picus, petit ardua: sic quoque virtus
Appetit excelsis sacra reposta locis.

PICVS *Martius, quod Marti sit dicatus, ab Aristotele lib.* IX. *cap.* IX. *appellatur* δρυοκολάπτης, *quasi* δρῦν κολάπτων, *id est, quod suo rostro arbores (quas sub quercus nomine veteres intelligunt) tundat atque excavet. Poëtæ fabulantur Picum Regem Latinorum in hanc avem mutatum à Circe propter denegatos amores, quod Servius in* VII. *Æneid. (ubi huius rei fit mentio) ideo confictum ait, quod Picus augur esset, & domi istam avem aleret, per quam futura noscebat. Apud Ælianum lib.* I. *de Animal. cap.* XLV. *Plinium & Oppianum plura de illo legimus, quomodo in cavis arborum nidificet, & foramen ab aliquo obstructum, herba nescio qua rursum aperiat. Aristoteles quidem dicit picum humi nunquam consistere, sed scandere omnibus modis per arborem, aut resupinum more stellionum ingredi: & in fine addit. Iam vero mitescens quidam amygdalum, quod rima inseruisset ligni, ut fixum constanter ictum reciperet, tertio ictu pertudit, ac nucleum comedit, quod se quoque observasse aliquoties Albertus asserit. Lucas Contilis hoc symbolum refert esse usurpatum à quodam nobili viro, qui suum nomen dederat privatæ Academiæ Ticinensi, quam intelligi voluit per abietem semper viridem & crescentem fore quamdiu radiis Solaribus illustretur, ac foveatur, in qua arbore rara hac proprietas observatur, quod cacumine illius abscisso, non raro deinceps tota arbor exarescat. Seipsum vero intelligit per hanc avem, indicans se animo certo ac deliberato quasi in sinu huius Academiæ, ex qua nō exiguum suorum laborum & studiorū fructum ac præmium expectet, semper cupere permanere ac conservari. Additur radius à stella Mercurii per arborem ad avem usque penetrans, quo doctrinam & peritiam singularem huius Academiæ exprimere voluit: quod sane ut nimis longe petitum, non omnib. probari apparet, de quo aliorum esto judicium.*

FOVET

LXVIII.

FOVET QVÆ NON PEPERIT.

Quæ sunt alterius perdix illa incubat ova,
Quasque alius peperit, poßidet alter opes.

IN Hieremia Propheta cap. XVII. hæc habentur. Clamavit perdix, incubavit quæ non peperit, fecit divitias & non in judicio, in dimidio dierum suarum derelinquet eas, & in novissimo suo erit insipiens. Quem locum B. Hieronymus ita interpretatur. Perdix aliena ova calefacit, si propria furto amiserit, sed cum creverunt in nidis, pulli evolant & ad parentes suos redeunt, ementitum omittentes. Eademque fere tradunt B. Ambrosius in Hexaem. & Augustinus contra Faustum Epistol. lib. XIII. ac Isidorus lib. XII. Accommodat etiam hoc symbolum, vel adagium B. Ambros. Epist. lib. VII. in hominem avarum, ubi ait: Quidam naturæ perdicis etiam istud aptandum putarunt, eo quod aliena diripiat ova, & foveat suo corpore, atque hac sua fraude alienos studeat partus accipere: Ita avarus quoque opes malis artibus conquirit ac corradit, quas tamen mox aut invitus veris possessoribus jure reddere, aut usum earum morte præventus amittere ac aliis sæpenumero ingratis relinquere cogitur. Pierius Valerianus aliter explicãs lib. XXIIII. Hieroglyph. scribit Theologos quosdam per perdicem malum dæmonem intelligere, qui DEI fœtum in pravitatis nido adulterina educatione sibi velit enutrire, per eam autem avem, quæ vere mater est, & ova ediderat, piorum conventũ interpretari, ad quem ut legitimam matrem, simul ac vocem eius audierint, deserta falsa esse procurrendum. Tradit idẽ secundũ Adamantium etiam hac similitudine notari hæreticos, quorum genus instar perdicum sit malignum ac fraudulentum, ubi tamen ab aliis veræ matris, sanctioris quippe institutionis vox audita fuerit, eos deseri, atque tandem pœnas suæ desipientiæ luere.

NVLLA

LXIX.

NVLLA MIHI MORA EST.

Vix exclusa volat perdix: sed saepe ruinae
Ingenium praecox unica caussa fuit.

DE Perdicis pulli nimis præcipitata exclusione Ælianus lib. IIII. de Animal cap. XII. inquit: Perdicum fœtus intra ovum nunc etiam complicatione testarum comprahensi, à parentibus sui exclusionem ex ovis minime expectant, sed à seipsis tanquam fores pulsantes ova elidunt, & jam extra eminentes se impulsu suo impellunt, ovique etiam nunc tegumento circumvestiti currunt, atque à dimidia testa parte, si adhuc circa caudam adhærescat, semet excutientes liberant, & velocissime ad cibi investigationem procedunt. Qua similitudine repræsentatur aptissime nimis præcox & celer in rebus suscipiendis progressus, cum festinatio modum excedens & præcipitantia inconsulta in omnibus consiliis & actionibus plurimum obesse soleat. Quare Herodotus recte monet, ἐπείχθῆναι πᾶν πρῆγμα τίκτει σφάλματα, id est, omnis res properando parit errores. Quod Plato etiam subjicit VII. de Rep. τὸν σπεύδοντα ταχὺ πάντα διεχθεῖν μᾶλλον βραδύνειν, id est, Eum qui in omnibus expediendis festinat, magis retardari. Quo etiam spectat Luciani dictum: ἡ βραδύπους βουλὴ μέγ᾽ ἀμείνων, ἡ δ᾽ ταχεῖα αἰὲν ἐφελκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει: quod quidam hoc disticho vertit:

Tardum consilium est melius quàm præcipitatum:
Nunquam non jungi cui metanœa solet.

Et notum est præceptum sapientissimum Biantis, νόει καὶ τότε πράττε, id est, cogita & postea rem aggredere. Itemque Euripid. in Electra præclara sententia,

φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ᾽ ἀνὴρ μέγα,
id est,
Qui facinus ingens tentat, ille lentus est.

Ac exempla plurima tam recentia quam vetera in promtu sunt, quæ temeritatem ac præcocem celeritatem semper multum detrimenti attulisse satis clare ostendunt.

SVA-

LXX.

SVAVIOR DOCTRINA PARENTVM.

Ut canere alma docet pullos philomela tenellos,
Sic genitor gnatos format & ipse pius.

*L*VSCINIA *tanquam lucinia putatur dicta Isidoro, quia suo cantu indicare diei surgentis exortum solet. Varro, & Plautus Lusciniolam quoque vocant, quod luctuosè canat: Estque latinis philomela, ac græcis* φιλομήλα, *quod cantus amet: itemque* ἀηδὼν *ab Æolico verbo* ἀείδειν, *quod similiter est canere. De pullorum vero institutione à parentibus Aristoteles lib.* IIII. *de hist. Animal. cap.* IX. *ex versione Gazæ satis rem raram in medium affert. Iam vero, inquit, luscinia modulos docere suos pullos, versusque quos imitarentur tradere visa est, utpote cum non perinde locutio ut vox per naturam proveniret, sed acquiri posset per disciplinam & studium. Vnde homines quoque locutione utuntur varia, cum vocem omnes reddant eandem. Idem Plutarchus in lib. de solertia animal. & Ælianus lib.* III. *cap.* XL. *testantur. Commendatur autem hac similitudine domestica & laudabilis institutio sive parentum seu præceptorum, qui loco parentum censendi sunt. Nam secundum poëtam,*

Adeo à teneris assuescere multum est.

Quod à philosophis sumsit. Nota enim est Aristotelis sententia II. *Ethic. Nicom. cap.* I. οὐ μικρὸν διαφέρει, τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ μᾶλλον, μᾶλλον δὲ, τὸ πᾶν, *id est, non parum refert, sed per quam multum sic ne an sic à pueris assuescamus, imo vero totum in eo positum est. Et Claudianus* IIII. *Consul. Honorii idem monet,*

Interea Musis animus dum mollior instet,
Et quæ mox imitere legas, nec desinat unquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana vetustas.

Disputat autem Plato de hac puerili institutione ac disciplina, tum alibi sæpius, tum potiss. in lib. II. *&* VI. *de legibus, quæ omnia cognitione sunt admodum digna. Posset etiam adjici:* SVAVIVS VT CANTENT.

TACI-

LXXI.

TACITVR-
NIOR.

O decus eximium mentis sapientis, & apto
Nosse tacere suo & tempore nosse loqui.

TVRDVS, κίχλη græcis, ab Isidoro putatur à tarditate ita dictus, quamquam Gesnerus potius per ὀνοματοποιΐαν sic nominari existimet. Aristoteles de histor. Animal. tria genera recenset, ex primo genere est ἰξόφαγος viscivorus, II. τρίχας pilaris, & III. ἰλιὰς iliacus. Alii plura addunt, de quibus nimis longum esset hoc loco differere. Habuit autem hoc symbolum in crebro usu prudentiss. simul ac doctiss. vir Albertus Lollius, qui in Academia Brixiensi se Arcanum nuncupari voluit, propter singulare studium secretiorum consiliorum, quibus delectabatur. Turdo autem non ideo taciturnitas attribuitur, quod semper taceat vel plane expers sit vocis, sed quia ab omni garrulitate abstineat, idque potissimum faciat, quando solus in prato viridi vel simili aliquo plano ac patente loco versetur. Hincq; factum quod antiquitas Harpocrati silentii deo turdum sacrificarit. Quamquam vero Erasmus & Pierius ex Xenodoto proverbium κωφότερος κίχλης, surdior turdo, interpretentur, apud Suidam tamen & Varinum ex Eubuli Dionysio, videtur potius de taciturnitate esse intelligendum. Sunt autem innumeræ sententiæ apud autores, quibus silentium & taciturnitas commendatur, & nos superius quoque de eo aliquid attigimus, idque paucis verbis Menander studuit exprimere, ubi inquit,

οὐδὲν σιωπῆς ἐστὶ χρησιμώτερον,

id est,

Nihil silentio est utilius.

Plura de hoc qui velit cognoscere, legat Isocratem ad Demonicum, Plutarchum in comment. περὶ ἀδολεσχίας, & in libello de Iside & Osiride, Agellium lib. XI. cap. X. Plinium lib. III. cap. V. & lib. XXVIII. cap. VI. & præterea Erasmum in proverbio, Tutum silentii præmium.

SOBRIE-

LXXII.

SOBRIETATIS OPVS.

Quisquis difficiles præsentit pectore motus,
Is norit præscriptum à ratione modum.

Vpupa sive ἔποψ cristam gerit plicatilem, quam contrahere & explicare potest secundum capitis longitudinem. Mutat quoque pennas tempore æstatis & hiemis, secundum Aristotelem. Extat autem fabula de Thereo in hanc avem mutato apud Ovid. VI. Metamorph. Ac legitur quoq; hoc symbolum sive Emblema apud Adrianum Junium ex Hieroglyphicis Horapollinis acceptum lib. II. cap. XCIII. ubi ita scribitur. Vvæ esu offensum & se curantem notantes, pingunt upupam cum herba adianthi, vulgo capilli Veneris in ore tenentem. Hæc enim avis si uva comesta læsa fuerit, adiantum ori inferens, certo decurso spacio, pristinam valetudinem recipit. Ælianus lib. I. de Animal. cap. XXXV. upupam contra fascinationes adiantum, quod callitrichum quoque vocant, in nidum ponere ait. Quo ostenditur ebrietatis & temulentiæ aptiss. & efficaciss. remedium esse abstinentiam & frugalitatem. Quod similiter ad alios vehementiores affectus & perturbationes animi transferri poterit, quibus omnibus Philosophiæ præcepta, & vita moderata ac placida optime mederi solet, ex quo postea omnium victoriarum laudatissima, nimirum seipsum vincere, existere consuevit. Sicuti testatur Plato lib. I. de Legib. ubi ait, ὦ ξένε, τὸ νικᾶν αὐτὸν αὑτὸν, πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη. τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ᾽ ἑαυτοῦ πάντων αἰσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον, id est, ita habeto, Hospes, maximam optimamque victoriam esse, seipsum vincere, at si quis à seipso superetur, omnium esse pessimum ac turpissimum.

NEMO

LXXIII.

NEMO QVI-
DEM MELIVS.

Cum sua quis rectè curare negocia poßit,
Alterius stulte pendet ab arbitrio.

*O*CCASIO *huius symboli desumta est ex Apologo, quem Agellius lib.* II. *cap.* XXIX. *eleganter & copiose describit in hunc modum Cassita in segetib. nidulari solet, pulliq́ eius adhuc involucres fere existunt, frumentis flavescentibus. Cumq́ dominus agri amicos primum cognatos, deinde & affines ad labores messis capessendos invitasset, sed illi rogati nō apparuissent, valeāt, inquit dominus filio, amici cum propinquis, cras ipse ego & tu frumentū nostris manib. metemus. Quod factum cassita à pullis cum intellexisset, tempus est cedendi, ait, & abeundi in alia loca, fiet enim procul dubio quod futurū dixit dominus, atque ita cassita migravit, & seges ab ipso domino fuit demessa. Hinc apparet, quàm sæpe sit levis & inanis amicorum & propinquorum fiducia, & proinde melius est, ut in nobis tantum ipsis nitamur, alia autem omnia, quæ extra nos extraque nostrum animum sunt, neque pro nostris, neque pro nobis ducamus. Vnde idem autor ibidem monet, operæ pretium esse, ut Ennianos versus, de hoc Apologo scite admodum & venuste compositos, cordi atque memoriæ habere studeamus,*

Hercle puto, hoc erit tibi argumentum semper in promtu situm,
Ne quid expectes amicos, quod tu agere poſsis.

Quod Plautus in Mercatore argutè dixit,

Suam quisque homo rem meminit.

Nihilominus tamen verorum amicorum opera necessitate urgente sæpe etiam utilis esse solet, quare Homer. λ.σ. *quoque finxit unam ex Gratiis Vulcani esse sociam, vel, ut alii, uxorem, quod nimirum ardenti quadam cupiditate debeamus amicis gratificari, nec in eiusmodi officiis multum cunctari. Est autem huius symboli integer versus,*

Nemo quidem melius, quam sua quisque facit.

IMPV-

LXXIIII.

IMPVRA QVID AVDES?

Impietas cælum probris superosq́; lacessens,
Nulla dabit superis, maxima damna sibi.

COTURNIX, quæ nunc etiam corruptè in Græcia ὀρτύκι nominatur, cum propriè sit ὄρτυξ, mare transvolando (quemadmodum Oppianus in ixeuticis scribit) ut deprahendat superatum ne hoc illi sit nec ne, ternos lapillos in ore fert, eorumque unumquemque per intervalla dimittit, diligenterque observat, utrumne in mare lapillus decidat atque ideo ulterius volandum esse, an vero in terram, & jam tempus instare quiescendi. Idem Plinius quoque asserit. Quamvis vero hanc contra lunæ protervam insultationem, ut pictura demonstrat, apud Horapollinem Oryci potius quam coturnici à doctiorib. attribuatur, cum tamen facilis lapsus sit unius tantum litteræ inter ὄρυγα & ὄρτυγα. Pierius Valerianus li. XXIIII. Hieroglyph. potius huic avi quàm illi quadrupedi convenire, pluribus ostendit, ac perhibet ideo hanc avem impuram haberi, quod luna oriente (nos simile aliquid in priore Centuria de Cane attulimus) inauspicatos clangores contra eam excitare soleat cum manifestissimæ indignationis indicio. Quod quidem propriè est σκιαμαχεῖν, id est, cum umbra pugnare & inaniter laborare, quod magnopere improbatur à Platone in Apologia Socratis, & VIII. de legibus, sed multo adhuc vehementius tam hic quam alii detestantur τὸ θεομαχεῖν, quod est ipsi divinæ potentiæ ac naturæ velle se opponere atque repugnare, dum quis secundum Homerum λ. β. conatur

ἄπρηκτον πόλεμον πολεμίζειν ἠδὲ μάχεσθαι.

Pugnam infrugiferam & inutile ducere bellum.

Sic Gamaliel Act. v. monet reliquos collegas Synedrii, ne velint inveniri θεομάχοι. Et alii Pharisæi S. Paulo caussam dicente coram Anania, Actor. XXIII. pronunciant, μὴ θεομαχῶμεν. Ne bellum DEO gigantum more inferamus. Et talis ab Æschylo & Euripide describitur Capaneus Hipponi, & apud Virgilium Salmoneus Æoli filius: quorum similes utinam nostro etiam sæculo non pauci reperirentur.

HIS

LXXV.

HIS EGO SVS-TENTOR.

Adversos casus fortis sua pabula ducit,
Pro victu ut spinas mollis acanthis habet.

CARDVELIS (*ut Isidorus ait*) *ita nominatur, quia spinis & carduis pascitur, quare græcis est ἀκάνθις. Apparet autem ex Aristotele lib.* IX. *Carduelem potius esse veterum* θραυπίδα, *quemadmodum etiam Plinius & Gaza verterunt,* ἀκανθὶν *vero spinum sive ligurinum, ut in priore Centuria quoque attigimus. Nostram vero carduelem, ut nomen indicat, spinas quoque appetere, ac illis vesci Aristoteles ait, & Germani ideo* Distelfinck *appellant. Ad eundem modum viri fortes & strenui, res difficiles & asperas pro pabulo sua virtutis habent, & inde ad omnia pericula subeunda promtiores & alacriores efficiuntur. Quod inprimis factitant homines militares & vera disciplina bellica exercitati, qui pro religione & patria semper intrepide in armis versantur, & necessitate postulante se vitamque suam ideo fortiter hostibus objicere non dubitant. Quibus plane dissimiles sunt mercenarii nostri quidam, quorum* (*secundum Claudianum*) *emta est fides; venalesq; manus, venalia castra, ut ex Lucano ait Guntherus: quos Erasmus alibi ingeniose laniis comparat, nam quemadmodum hi pecudes, sic illi homines spe lucri jugulant. Cæsar Capaccius Neapolitanus scribit alio quodam sensu hoc symbolum usurpasse quendam suum amicum, virum probum & sapientem, cui uxor esset non quidem formosa, sed virtute ac moribus eximia, cum Italico dicto,* E D'ALTRO NON MI CALE, *id est, hæc mihi sola placet: quod Seneca in Octavia quoque subjicit,*

Probitas, fides, moresque pudorque conjugis
Placeant marito.

Et Lucretius:

Nam facit ipsa suis interdum fœmina factis
Morigerisque modis & mundo corpore culta,
Vt facile insuescat secum vir degere vitam.

QVOD

LXXVI.

QVOD CÆTERIS VENENVM.

Est uni jucundus amor, nocet alteri amasse.
Quodque uni prodest, alteri obesse potest.

STURNUS, ψὰρ sive ψάρος, catervatim, secundum Plinium, volat, & quodam pilæ ordine circumagitur, omnibus in medium agmen tendentibus, & est quoque hac avis sermonis humani æmula. Aiunt autem cicutam illi esse alimentum conveniens, sicuti helleborus coturnici, utrumq; quidem homini venenum, ut Galenus lib. III. de Alimentis & alibi tradit. Allii vero semen Sturnum interimere Ælianus docet lib. VI. de Animal. cap XLVI. Deque hac ἰδιοσυγκρασίᾳ extant elegantes versus Lucretii lib. IIII.

> Tantaque in his rebus distantia differitasque est,
> Vt quod alis cibus est, aliis sunt acre venenum,
> Estque utique ut serpens, hominis quæ tacta salivis
> Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa.
> Præterea nobis veratrum est acre venenum,
> At capreis adipes & coturnicibus auget.

Galenus vero lib III. de simpl. Medicam. facultatib. rationem huius proprietatis in Sturno reddere conatus est his verbis. Sic hominem quidem cicuta necat, tum ob meatuum amplitudinem, calorisque multitudinem, tum ob attractionis arteriarum robur validum etiamnum ad cor pertingens. Sturnos vero ob caussas contrarias non enecat, quandoquidem retineatur ac cunctetur, & sese temporis tractu concoqui præparari que à corde tanquam à foco incalescens sinat, non secus ac lignum extrinsecus. Sicuti autem quidam vir nobilis ad honestos suos amores hoc symbolum accommodavit, eo innuens, omnia alia quæ cæteris amara & contraria in amore contingant, sibi esse accepta & grata: ita multo rectius usurpari poterit ab iis, qui amore virtutis & pietatis cuncta alia quantumvis laboriosa & injucunda, sibi reputent pro condimento suavissimo & admodum salutari.

SORTEM

LXXVII.

SORTEM NE DESPICE FATI.

Non temere, quicunque sapit, læva omina spernit,
Cum ferat & spretum sæpius exitium.

VAMQVAM nocturnarum avium plura sint genera, noctua tamen potiss. à nocte nomen accepit, sicuti apud Græcos νυκτερὶς, id est, vespertilio, quib. noctua γλαὺξ dicitur, à glauco oculum colore. De Nyctimene vero propter incestum in hanc avem conversa extat fabula moralis apud Ovid. II. *Metamorph. Sed per noctuam mortem indicabãt veteres, cum nox quoque eam designet apud poëtas, sic Horatius lib.*I.*od.* XXVIII.

Sed omnes una manet nox
Et calcanda simul via leti.

Item Catullus:

Nobis cum semel occidit brevis lux,
Nox est perpetuo una dormienda.

Refert quoque Ælianus lib.x.de animal.cap. XXXVII. *hanc avem extitisse infaustum augurium mortis infelicis ac ignominiosæ in Rege fortissimo Epirotarum Pyrrho, cuius hastæ in itinere, dum Argos expugnare contendit, insedit. Nam urbem hostiliter ingressus, à cuiusdam aniculæ filio leviter vulneratus, dum in percussorem impetum facit, Argivi mater, quæ superne hoc spectabat, tegulam magnam vi arreptam super Regis galeam deiecit, quo ictu ille exanimatus concidit. Pierius lib.* XX. *Hieroglyphic. dicit in tabula noctuæ iconem à lictore ad damnatum publico iudicio fuisse delatum apud Æthiopas, quo viso reum sponte sibi mortem conscivisse, magno sibi ac patriæ dedecori futurum, ni obtemperasset. Hoc itaque symbolum Duci Paliano ex familia Caraffarum fuit attributum, qui Anno* CHRISTI M. D. LIX. *cum aliis fuit in carcere mori iussus sub Pio* IIII. *cuius extat Italica epistola, ante obitum ad filium conscripta, plena bonis & utilibus præceptis.*

IN-

LXXVIII.

INEXPIABILE BELLVM.

Non tenebris cornix, non luce est noctua tuta,
Alterius sævis hostis ab insidiis.

ARistoteles lib. ix. de hist. Animal. cap. i. inter alias inimicitias innatas quibusdam animalibus, hæc de noctua & cornice quoque refert. Cornix cum noctua dissidet, nam cornix meridie surripiens ova noctuæ ea absumit, cum non clare interdiu noctua videat. Contra vero ova cornicis noctu exedit noctua, estque altera noctu, altera interdiu potentior. Idem Plinius lib. x. capit. penult. & Ælianus lib. v. cap. xl. affirmant. Plutarchus in libello de odio & invidia addit insuper, harum avium occisarum sanguinem non permisceri, & si etiam quis confundat, utrumque seorsim diffluere. Sed non videmus quotidie ferme homines ipsos tot capitales inimicitias exercere, ac sæpenumero absque omni justa caussa ἄσπονδον πόλεμον, *id est, irreconciliabile bellum inter se gerere? Quod si ista vehementia & inimicitia contra communes hostes, Turcas istos & Scythas aliasque similes barbaras & crudeles gentes usurparetur, non quidem esset culpanda, sed hoc inter illos, qui debebant esse conjunctiss. fieri, quantopere est deplorandum? Sic Euripid. quoque in Iphigenia Aulidensi conqueritur fratrum iras esse acerbissimas,*

δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους
μάχας θ' ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν.

Id est, Erasmo interprete,

Res dira, verbis invicem altercarier,
Dictisque fratres dimicare mutuis
Si quando lis inciderit aut contentio.

Quod cum magno proborum & pacis amantium dolore, nimis esse nostris temporibus tristissimis tam in politicis quam ecclesiasticis rebus usitatum, experientia comprobat.

INGE-

LXXIX.

INGENIO EXPERIAR.

Mira est ingenii vis & solertia corvis,
Natura ut doceat quam sit ubique potens.

PLVTARCHVS *de solertia animalium hæc de corvis Africæ cõmemorat. Hæc omnia eiusmodi sunt (loquitur autem de mirabili araneæ textura) ut nisi quotidie conspectui nostro offerentia fidem facerent, non minus fabulæ putarentur, quam corvorum in Africa solertia, qui potu indigentes lapidibus injectis in aquam, eousque eam impleto cavo continente elevant, dum rostro attingere licet. Aut cum vidissem canem in navi, absentibus nautis lapillos in amphoram oleo non repletam injicere, miratus sum quomodo intelligeret à gravioribus immissis leviora sursum elabi. Idem verbose Ælianus quoque de corvis Libycis exponit lib.* II. *de Animal. cap.* XLVIII. *& dicit eos scire natura quadam recondita duo corpora unum locum eundemq; non capere. Cui consentit Plinius lib.* X. *cap.* XLIII. *Atque inde existimant quidam proverbium ortũ*, κόραξ ὑδρεύει, *corvus aquat, quod de illis dicitur, qui rem optatam ingenio singulari consequuntur, aut nova quadam ratione obtinent quod desiderant, alii tamen ad fabulam Ovidii retulerunt, de qua in prox. symbolo. Sibi vero metipsi hoc symbolum propter multa ingenii sui monumenta edita voluit ascribere Cæsar Capaccius Neapolitanus, quod in illis sæpe ab aliis non tractata attigerit. Paradinus habet* INGENII LARGITOR: *eadem significatione. Alius*, LABORE ET INDVSTRIA *Quo monemur in omnibus rebus difficilibus & necessitati obnoxiis singulari studio & cura opus esse, quod etiam indicat proverbialis versus apud Suidam,*

χρειὼ διδάσκει κἂν ἄμουσός ᾖ σοφόν.

Rudes docet sapientiam necessitas.

EXPE-

LXXX.

EXPECTO MITIORES.

Dum maturescant consueto tempore fructus,
Exiguum sapiens fert patienter onus.

*H*YGINVS *de signis cœlestibus, in Hydra fabulam quandam satis festivam refert. Corvus, inquit, Apollinis tutela usus, eo sacrificante missus ad fontem, aquam puram petitum, vidit arbores complures ficuum immaturas, eas expectans dum maturescerent, in arbore earum quadam consedit. Itaque post aliquot dies coctis ficis, & à corvo pluribus eorum comesis, expectans eum Apollo, vidit cum cratere pleno volare festinantem, pro quo admisso eius, quod diu moratus sit Apollinem, qui coactus mora corvi, alia aqua est usus, hac ignominia illum affecisse dicitur, ut quamdiu ficus coquerentur, corvus bibere non posset, ideo quod guttur habeat pertusum illis diebus. Quam fabulam Ovidius verbose* II. *Fast. exponit, & hoc disticho concludit,*

At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus,
De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ.

Voluit autem quidam Aulicus hoc symbolo aliis declarare, se apud quendam principem, cui fideliter diu inservierat, nullam unquam potuisse inire gratiam, vel quicquam beneficii recipere, sed postea oblata occasione liberaliorem alium quendam herum, maturis scilicet redditis ficubus, id est, fortuna meliore aspirante nactum, tandem plenissimum laborum suorũ fructum diu expectatum cepisse. Talis est querela duorum fratrum Anglorum, quam tetrasticho hoc expresserunt:

Vitam, animum, operam, sumtus impendimus aulis,
Præmia pro meritis quæ retributa putes?
Aula dedit nobis rescripta, notata papyro,
Et sine mente sonos, & sine corde manus.

Et altera Borbonii poëtæ non indocti:

In prædivite sum domo moratus
Contriviq; bonos miser tot annos,
Gustando mala, gratiasq; agendo,
Sperando, ingenueq; inserviendo,
Tantorum mihi præmium laborum
Sunt, sero sapere atque pœnitere &c.

QVOD

LXXXI.

QVOD SIS ESSE VELIS.

Mutatis de te narratur fabula verbis,
Qui ferre alterius parta labore studes.

OMNIBUS est nota fabula de cornice, aliarum avium pennis sese exornante, quas tamen illa rursum ipsi abstulerunt, illamque ludibrio habuerunt, quam exposuit quoque Horatius lib. I. Epistol. ad Florum,

Ne si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus ——

Symbolum hoc contra nimis ambitiosos & arrogantes, aliorumque labores sibi temere ac fraudulenter attribuentes recte usurpari potest, de quo etiam recens quidam non indoctus poëta in Microcosmo hoc hexastichon exposuit de corvo,

Dic mihi cur plumis alienis corve superbis?
Dic adeo tumido cur aliena placent?
Agmine jam facto repetitum cursitat omnis
Grex avium, plumis undique nudus eris.
Nemo sibi dotes furtivas arroget unquam,
Nec decus alterius surripuisse velit.

Unde B. Gregorius Nazianzenus in sermone Epitaphio patris recte ait, πᾶν ὁ προσποιητὸν οὐδὲ μόνιμον. *Quod Cicero explicat lib. II. de offic. Ficta omnia celeriter tanquam flosculi decidunt, nec simulatum quicquã potest esse diuturnum. Alibi ascriptum est,* PONE PERSONAM, *eodem sensu. M. Aurelio Numeriano Imper. etiam ascribitur simile dictum.* ESTO QVOD AVDIS. *ex Horatio lib. I. Epistol.* XVI.

Tu recte vivis, si curas esse quod audis.

Et Martialis,

Quod sis esse velis, placeat moneo tibi cautus,
Sors tua, nihil aliud si sapis esse velis.

Item in alio loco,

Quod sis esse velis, nihilque malis &c.

DABIS

LXXXII.

DABIS IMPROBE POENAS.

Iustitiae pereat semper sic vindice, quisquis
Alterius vitae struxerit insidias.

EST & altera apud eundem fabula de corvo ac serpente. Nam corvus dormientem illum rapiens, cum tandem jam experrectus esset serpens, in gyrum sese convertendo ita eum læsit, ut ex illo vulnere paulo post extingueretur. Alciatus Emblemate, Justa ultio, ex græco quodam epigrammate idem de corvo & scorpio habet. Ælianus lib. VII. *cap.* XI. *de aquila & polypo tale quippiam commemorat, & addit exempla de Cambyse Cyri filio ex Herodot. lib.* III. *& de Polycrate diripiendi auri caussa ad Oratem profecto & turpiter decepto. Et sunt noti versus Hesiodei,*

οἱ τ' αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων,
ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη,

id est, ut Erasmus vertit.

Ipse sibi nocet ille alium qui lædere quærit,
Consultum malum consultori pessima res est.

Ac vulgaris est Senarius ex Varrone & Agellio notus:

Malum consilium consultori pessimum est.

Ac sane memorabile admodum est quod apud Suetonium legimus de J. Cæsaris, & apud Jul. Capitolinum de Gordiani interfectoribus, qui propriis gladiis, quibus alios interemerant, vel seipsos confecerunt, vel ab aliis occisi sunt. Legitur quoque ascriptum, RAPTORI NOXIA PRAEDA SVA. *Vel,* INFAVSTA LVCRA: *quod explicat inter alias multas sententia Antiphanis poëtæ veteris,*

τὰ πονηρὰ κέρδη τὰς μὲν ἡδονὰς ἔχει
μικρὰς, ἔπειτα δ' ὕστερον λύπας μακράς,

id est,

Lucra male quæsita voluptates quidem pariunt
Breves, longam vero deinde tristitiam.

LXXXIII.

SYLVA PLACET MVSIS.

Secessus praeclari aliquid meditantibus apti.
Namque boni in strepitu quid cecinisse queas?

*P*ASSER *solitarius græcis* στρουθίον μονάζον, *quo etiam nomine in Psalmo* CI. *(quamvis aliqui de eo disputent) appellatur, nunc etiam in alpibus Tridentinis ab incolis Italice vocatur, merulo solitario. In Germania vero reperiri vix existimatur, estque ex merularum genere, colore fusco, magnitudo tamen illis minor, ac solivaga. Nostris etiam temporibus Mediolani & Venetiis mas cicur redditus, & canorus sæpe nummo aureo comparatur. Cumque illi sit proprium & innatum amare solitudinem, & in illa suavius quam alibi cantare, non male repræsentat eum qui propter studia graviora aut aliarum rerum laudabilium gratia, vitam solitariam expetit, nam ex Horatio lib.* II *Epist.* II.

Scriptorum chorus omnis amat nemus & fugit urbes.

Ac Ovidius præsertim de poëtis I. *Trist.* I. *cecinit,*

Carmina secessum scribentis & ocia quærunt.

Quamvis vero Petrarcha in duobus libris de vita solitaria, magnis laudib. eam extollat, fatetur tamen solitudinis studio amicitiæ jura non esse contemnenda, & turbas non amicos fugiendos. Sed propter nimis enormia vitia profecto his nostris dissolutissimis temporibus multis civitas carcer, & solitudo paradisus merito fieri incipit Idem Petrarcha, & ex illo Guazzius de civili conversatione laudabilem solitudinem (non de altera vitiosa, qualis fuit Tiberii Cæsaris Capreis, ubi sævitiæ ac libidinis detestandæ officinam aperuit) distinguunt in perfectam, quæ est piorum & religiosorum hominũ, & minus perfectam, quam & ipsam trifariam partiuntur, I. *in solitudinem temporis, qualis est noctis silentium & similia.* II. *Loci, quando sibi quispiam idoneum secessum ad utiles meditationes eligit, de qua hic potiss. agitur.* III. *Animi, quando corpore quidem in medio aliorum versamur, animo autem & cogitationibus toti in nobismet ipsis sumus.*

IN-

LXXXIIII.

INCERTIS VAGAMVR SEDIBVS.

Vt celer huc, sed mox volitat passerculus illuc,
Sic nusquam est, si quis vivere ubique volet.

PASSER noster vulgaris quibusdam videtur à patiendo dictus, quod sæpe morbo caduco labo-ret, quæ etymologia satis longe petita esse videtur. Nulla vero avicula ferme invenitur, quæ certa sede carens pervolitando sic locum mutet & incertâ vagetur. Quare etiam proverbior. XXVI. dicitur, passer quolibet vadens. Est tamen nihilominus testimonium divinæ providentiæ ac protectionis in rebus quoque vilibus & despectis: quod ipse SALVATOR NOSTER CHRISTVS nos monet, Matth. cap. x. Nonne, inquit, duo passeres asse veneunt, & unus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro? Videtur autem hoc symbolum illis conveniens, qui in continuus peregrinationibus sive voluntariis, sive necessariis versantur, quod studium si moderatum est, non solum gratum sed utile quoque esse consuevit, sed ubi modum excedit, plurimum profecto molestiæ & incommoditatis secum afferre solet, de quo Menandri sententia intelligenda.

ξενιτεία γὰρ χαλεπὴ κατὰ πολλοὺς τρόπους.

Peregrinatio enim multis modis difficilis est.

Quid quod peregrinatio ipsa morbus esse dicitur à Symmacho in Epistolis? At recte etiam ad piorum hominum in hoc mundo tanquam diversorio aliquo peregrinationem accommodare poterimus, de quo Epistola ad Hebræos, οὐκ ἔχομεν, dicit, ὧδε πόλιν μένουσαν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν, id est, non habemus hic civitatem permanentem, sed futuram inquirimus: deq; huius vitæ brevi & instabili curriculo B. Nazianzeni extant versus:

τροχὸς μὲν εἰσὶν ἀστάτως πεπηγμένος
ὁ μικρὸς οὗτος καὶ πολύτροπος βίος.
Trochus est parum certus parumque stabilis
Fallacis huius cursus & vitæ brevis.

CONCOR-

LXXXV.

CONCORDIA REGNI.

Sollicitam Prognes curam ſpectate regentes,
Atque fovete pari pignora veſtra fide.

QVATVOR genera hirundinum habentur, quorum primum est domesticum, passim notum, alterum rusticum sive agreste, quod ab imo ventre albicat. Tertium riparium, minimum omnium, quæ hirundines falculæ quoque dicuntur, & ripas excavant, inque illis nidificant. Quartum est Apodum, quæ & marina & κυψέλλαι vocantur, nec utuntur pedibus, quamvis non plane illis destituantur. Commendat autem industriam hirundinis Aristot. lib. IX. *de Hist. Animal. cap.* VII. *his verbis. Omnino ratio brutorum magnam refert vitæ humanæ similitudinem, magisq́ in minore genere quam majore videris intelligentiæ rationem, quod primum in avium genere hirundo in effingendo & constituendo nido existit. Quo in loco plura de artificiosa huius constructione commemorat, quæ postea à Plinio, Plutarcho, Æliano & aliis quoque sunt exposita. Ac addit ibidem Aristoteles. In nutrienda prole mira tam mas quam fœmina æquitate laborat. Impartit pullis singulis cibum observans consuetudine quadam, ne qui acceperit, bis accipiat. Plinius similiter ait (cuius & Oppianus meminit) in fœtu summa æquitate alternare cibum, & Ælianus lib.* III. *cap.* XXVI. *justitiam servare adversus suos filios refert. Quare Horapollo scribit esse apud Ægyptios symbolum parentum omnes suas facultates & opes filiis suis destinantes. Estque similiter icon boni ac justi principis, qui singulari æquitate & justitia suos subditos regit, illisq́ necessaria suppeditat. Quapropter Robertus Rex Neapolitanus passim in illis conclavibus, quib. ipse utebatur, hanc picturam appingi curavit. Idque Phocylidis quoque versus monet.*

μοίραν πᾶσι νέμειν, ἰσότης δ' ἐν πᾶσιν ἀρίστη, *id est,*

Partem scilicet suam cunctis tribue: æqualitas sane in omnibus rebus optima.

De justitia autem tam commutativa quam distributiva (ut in scholis loquuntur) extant V. *Ethic. Nicomach. luculenta disputationes.*

AMI-

LXXXVI.

AMICA NON SERVA.

Tecta hominis subit, ipsum hominem fugit anxia Progne,
Gratum est hospitium, sed grave servitium.

*H*IRVNDO *veris nuncia putatur ab hærendo ita dicta, quod ædium trabibus adhæreat, χελιδὼν vero græcis ἀπὸ τοῦ τοῖς χείλεσιν ἄδειν, id est, quod labiis cantet. Plutarchus scribit quantum ipsis opus est, domos hominum subire, umbram securitatemque quærentes, ipsum autem hominem fugere tanquam feram. Ac Plinius vult hirundines è volucribus esse indociles, sicuti è terrestrib. mures, cum elephanti jussa faciant, leones jugum subeant, in mari vituli totque piscium genera mitescant. Quod etiam asserit Plutarchus* VIII. *Sympos. Albertus tamen perhibet, se vidisse mansuefactas hirundines, quæ ad manum quoque volarent, quod quidem rariss. accidit, cum experientia constet hirundinem cavea inclusam mori potius, quam quod servitutem istam ferre queat, quod Ælianus lib.* XVI. *Animal. cap.* III. *de Cercione sive motacilla indica quoque scriptum reliquit. Sic honesta & pudica matrona ita sese cupit gerere erga maritum, ut habeatur tamen pro amica non serva, fugiens nimis illiberalem submissionem, aut durum præter modum imperium, quo nihil excogitari potest gravius, præsertim erga hunc sexum imbecilliorem, cum secundum Juvenal. Satyr.* VI.

——faciant graviora coactæ
Imperio sæpius ——

At contra ut Ovidius cecinit,

Penelope mansit, quamvis custode careret,
Inter tam multos intemerata procos.

Et veterum quispiam recte statuit,

ἄριστον ἀνδρὶ κτῆμα, συμπαθὴς γυνή.
Optima viri possessio, uxor mutuo consensu illi amica.

De quo præclara sententia tum apud alios autores, tum passim in proverbiis Salomonis, & apud Syracid. cap. potissimum XXVI. *leguntur.*

ALIO

LXXXVII.

ALIO HIBERNANDVM.

Ardorem quisquis fugere optat tempore amoris,
Dum fervet, fugiat, namq; hieme arcta fuga est.

TEMPORVM magna differentia avibus (inquit Plinius sæpius laudato libro cap. XXV.) perennes sunt ut columbæ, semestres ut hirundines, trimestres, ut turdi & turtures, quædam cum fœtum eduxere, abeunt, ut galguli, upupæ. Abeunt autem hirundines, ut idē autor priore capite ex Aristotele refert, hibernis mensibus circa prid. Id. Septembri ad Arcturi ortum, & ultra illud tempus deprahēsæ pereunt, redeunt vero circa VI. Cal. Martii. Sed in vicina abeunt, apricos secutæ montium recessus, ubi repertæq; sunt nudæ ac deplumes, secundum Aristotelem quoque lib. VIII. de hist. Animal. cap. XVI. Sunt tamen nonnulli, qui existimant eas etiam mare transvolare instar aliarum quarundam avium, præsertim in locis mari propinquis. Quod etiam Petrus Martyr affirmat lib. II. legationis suæ Babylonicæ his verbis. Hiematum Alexandriam hirundines, milvosq; cæterasq; volucres, pontum hieme adveniente è nostris regionibus Europæis transvolantes, tendere cognovimus. Quemadmodum igitur hirundo vernum tempus tanquam amœniss. totius anni partem expetit, ac ante illud non apparet: ita quoque se habet amantis ratio, qui amore non capitur, nisi sensib. animi & corporis infixis in aliquod subjectum pulchrum. Est autem quatuor affectibus amans subjectus, lætitiæ ac spei, qui ambo cum veris amœnitate, quam hirundo tantopere desiderat, conferri possunt, nec non timori ac dolori, asperæ hiemi convenientes. Unde Ovidius.

Pessima mutati cœpit amoris hiems.

Sed qui laudabili proposito ac singulari generositate flammas & illecebras amoris nimii absentia sua restinguere, & propterea ad alia loca, ubi hiems minus sit aspera, id est, impetus cupiditatum sedatior, sese conferre student, sapienter faciunt, idq; monet quoq; Ovid. I. lib. de remedio Amoris hoc disticho:

Tu tamen & quamvis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.

IN

LXXXVIII.

IN AXE TANTVM.

Hic licet usque orbis celerem volvatur in orbem,
In se immota tamen mens generosa manet.

CVM viva animalia in publicis spectaculis & inprimis nobilium ludicris certaminib. tam pedestribus quam equestribus insignium vel symbolorū loco gesta ac usurpata, plus animos afficiant, & oculos quoque magis oblectent, quam sola figura eorum aliqua pictura repræsentata, ideo quidam Nobiliss. vir in Italia simili tempore & loco, quibus eiusmodi ludi solent celebrari, caßidi suæ imponi curavit caveam rotundā affabre elaboratā & ita in æquilibrio suspensam, nec minus tamen in suis polis se moventem, ut avicula illic inclusa, in quamcunque partem verteretur, semper in medio firmiter consisteret, & in axe tantum permaneret. Quod etsi ille de suo honesto amore quodam ergo fœminam quandam nobilem intelligi voluit, nihilo tamen minus quoque de omnibus aliis laudabilibus & egregiis actionibus magna constantia susceptis, ac confectis, idque auxilio veræ virtutis, cuius laus in mediocritate, teste Aristotele, sita est, accipi recte ac usurpari merito hoc ingenioßiß. symbolum poterit. Definitur autem constantia stabilitas animi firmi & in honesto proposito perseverantis: cum ex adverso secundum Senecam in Oedipo.

> Quicquid excessit modum,
> Pendet instabili loco.

Ac Socratis (ni fallor) Ecclesiastici scriptoris dictum admodum memorabile fertur tale: ἀνδριὰς μὲν ἐπὶ βάσεως, σπουδαῖος δ' ἀνὴρ ἐπὶ καλῆς προαιρέσεως ἀμετακίνητος ὀφείλει εἶναι, *id est, ut statua in sua basi, sic etiam vir bonus & virtutis studiosus in suo proposito constans & immobilis esse debet.*

INTER

LXXXIX.

INTER VTRVMQVE.

Se escondé el culpado.

Vita fugit lucem diræ male conscia culpæ,
Ut quæ avis à sero vespere nomen habet.

VESPERTILIO *à vespertino tempore dictus, à nocte græcis appellatur* νυκτερὶς. *Hanc avium solam animal sive vivum fœtum parere & lacte nutrire Plinius lib.* X. *cap.* LXI. *memoriæ prodidit. Extat autem elegans fabula apud Ovidium lib.* IIII. *Metamorph. de Alcithoe & sororibus, Minei Thebani filiabus, ob contemtum sacrificium Bacchi in vespertiliones conversis. Notantur verò per vespertilionem tria genera hominum (quod Alciatus quoque in Emblematis nonnihil innuit) quorum primum est qui ob malam famam, æs alienum, vel aliam similem caussam lucem & homines fugere coguntur. Alterum philosophos nonnullos continet, qui dum nimis abdita & incerta, & longe supra ipsorum captum posita, perscrutari conãtur, sæpe cæcutire solent, quod etiam Aristotel. lib.* II. *Metaphys. monuit, ubi ait,* ὥσπερ καὶ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν, οὕτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων, *id est, Quemadmodum vespertilionum oculi ad lumen diei se habent, ita & intellectus animæ nostræ ad ea, quæ manifestißima omnium sunt. Tertium est quorundam versipellium & callidorum, ac plane ancipitis fidei, jam hoc probantium, jam aliud: de quibus versus commemorantur veteres ex Agathone apud Varronem de lingua latina.*

Quid multa? factus sum vespertilio, neque
In muribus plane, neque in volucribus sum.

Quales fraudulenter ἐπαμφοτερίζοντας *neutri parti in civili discordia adhærentes, lex Solonis (ut in eius vita tradit Plutarchus) ab omnibus publicis muneribus removit, quod quidem non ideo factum est, quod pacis & tranquillitatis necessario tempore studiosi improbarentur, sed potius ut hac ratione facilius ac commodius cives tam in concordia retinerentur, quam disjuncti rursum ad illam rectius perducerentur.*

ARDOR

ARDOR OMNIBVS IDEM.

Doctus apum & ſtudia & mores & iura revolvat,
Qui bene vult populis dicere iura ſuis.

APES sive apis, μέλισσα vel μέλιττα ἀπὸ τοῦ μέλιτος græcis dicta, à melle nimirum conficiendo, ab Aristotele lib. IX. de histor. Animal. cap. XL. vocatur τῶν ζώων καθαριώτατον καὶ ἐργατικώτερον, id est, animalium omnium mundissimum & laboriosissimum. Quo in loco apum natura & proprietas, & quasi politia quædam concordis accurate describitur, unde postea alii fere omnes, ut Plutarchus, Plinius, Ælianus, Virgilius & reliqui desumserunt, inter quos Plinius lib. XI. c. V. ait, labores tolerant, opera cōficiunt, rempublicam habent, consilia privatim, & duces gregatim, & quod max. mirum est, mores habent. Et cap. VI. Nullusque cum per cœlum licuit, otio perit dies: & cap. X. Mira operis observatio. Cessantium inertiam notant, castigant mox & puniunt morte. Sic Virgilius inter alia IIII. Georg. dicit:

Omnibus una quies, operum labor omnibus unus.

Qua imagine clarissime exprimitur tam gubernantium solicitudo ac diligentia, quam subditorum in aliqua bene ordinata Republica studium obœdiundi & fideliter fungendi officio suo. Eodem sensu quidam addunt, MENS OMNIBVS VNA EST. *Ruscellus ascribit hoc symbolum Antonio de Leva, præcipuo Cæsaris* CAROLI V. *polemarcho, cum dicto,* SIC VOS NON VOBIS, *scilicet mellificatis apes: cum enim hic omnino sperasset, Ducatum Mediolanensem sibi gubernandum traditurum Imperatorem, quoniam potiss. eius opera fuerat recuperatus, nihilominus tamen Francisco Sfortia, ut promiserat Cæsar, bona fide fuit ille restitutus.*

XCI.

SINE INIV-
RIA.

Quæ multis prosint, sapiens fert, colligit, auget,
Ut varios flores sedula libat apis.

PLATO *lib.* VI. *de legibus ait*, δὶς τὸ καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν βλάπτει, *id est*, *Bis pulchrum & laudabile dicere, nihil nocet. Quare etsi hoc symbolum in prima quoque Centuria exposuimus, hoc loco tamen diversa quidem expositione propter illius elegantiam repetere placuit. Varro lib.* IIII. *de Re rustica naturam api plurimum artis ac ingenii tribuisse scribit, ut quæ minime sit malefica, & quod nullius opus vellicans faciat deterius. Nam neutiquam floribus insidendo officit, aut impedit quo minus plenum fructum afferant. De quo Aristoteles lib.* XI. *cap.* VIII. *adhuc multo prolixius agit, nec non Plinius, ipsius hac in parte copiosus interpres. Rectiss. autem hoc symbolum ab illis usurpari poterit, quorũ omnium actionum & universæ vitæ finis eo spectat, ut sine ulla injuria & damno semper quam pluribus possint inservire, nec ulli quicquam mali inferre: secundum præclaram sententiam cuiusdam distichi neoterici poëtæ,*

Hic ſcopus unus erit, cunctis prodeſſe, nocere
Nemini, amare bonos ac tolerare malos.

Est autem innocentia, secundum Ciceronem, puritas animi, omnem injuriæ illationem abhorrens, quam in Tusculan. Quæstionibus ἀβλάβειαν, *id est, affectionem animi quæ nemini noceat, nominare solitus est. Apud alios adjecta est græca inscriptio,* ἈΦ' ἙΚΆΣΤΟΥ ΤᾺ ΧΡΉΣΙΜΑ, *id est,* AB VNOQVOQVE VTILIA. *Quemadmodum enim apicula in florido prato ad quosvis flores advolat, atque ex illis solum ea, quæ sibi utilia sunt, carpit & inde aufert, sic nos quoque relictis aliis superfluis vel etiam detrimentosis studiis, ad ea tantum animum applicare debemus, quæ aliquid utilitatis ac doctrinæ bonæ ac salutaris afferre possint. De quo plura in Centuriæ prima symbolo* LXVII. *Ut prosim.*

VNI

XCII.

VNI SALVS, ALTERI PERNICIES.

Ut rosa mors, scarabæe, tibi est, apis una voluptas,
Virtus grata bonis, est inimica malis.

Est

EST & hoc symbolum antea in prima Centuria aliqua ex parte expositum, cuius tamen hic tractationem pleniorem repetere voluimus. Quod vero Apes floribus odoratis & inprimis rosis apprime delectentur, & inde suaviss. alimentum sibi comparent, antea dictum est, & libet insuper afferre in medium B. Basilii egregiam similitudinem, quam ponit in commentario de legendis libris Ethnicorum: ὡς γὰρ τῶν ἀνθέων τοῖς μὲν ἀνθρώποις ἄχρι τῆς εὐωδίας ἢ τῆς χρόας ἐστὶν ἡ ἀπόλαυσις, ταῖς μελίτταις δ᾽ ἄρα καὶ μέλι λαμβάνειν ἀπ᾽ αὐτῶν ὑπάρχει: οὕτω δὴ κἀνταῦθα τοῖς μὲν τὸ ἡδὺ καὶ ἐπίχαρι μόνον τῶν τοιούτων διώκουσιν, ἔστι δέ τιν᾽ καὶ ὠφέλειαν ἀπ᾽ αὐτῶν εἰς τὴν ψυχὴν ἀποθέσθαι, id est, velut enim florum hominibus quidem usque ad odorem & colorem est usus, apes autem mel ex ipsis excipere noverunt: Sic etiam hic qui diligentes in legendo existunt, non solum quod dulce jucundumque fuerit in eorum libris persequuntur, sed quandam ex illis utilitatem in animum reponere student. E contrario autem Scarabæus, ut Ælianus refert, lib. IIII. cap. XVIII. ab odoratis læditur, ac fœtidis oblectatur, inprimis vero rosæ adeo illi sunt contrariæ, ut illis involutus quoque intereat. Quod proprie etiam convenit ingenio agresti ac ab omni liberali institutione, ac doctrina laudabili plane abhorrenti, cum alii bene educti & instituti tantopere his sese oblectent, ac sustentent. Quo pertinet proverbium tritum, Scarabæo unguentum, quod Plutarchus VII. Symposiac. Quæst. VII. in philosophum austeriorem quendam, qui psaltriam in convivio nolebat ferre, convenire ait.

XCIII.

MORERER EXTRA.

Turpe est in propriis fixum consistere tectis,
Nec cœlo annata conditione frui.

De animalculis tam in nive quam igne viventibus locus habetur apud Aristotelem lib. V. *cap.* XIX. *de hist. Animal. satis memorabilis, quem integrum ascribere placuit. Quin etiam in iis quæ putredinem nullam posse recipere existimantur, nasci animalia novimus, ut vermes in nive vetustiore, qui hirti sunt pilis & rubidi, quoniam & ipsa nix vetustate rubescit, sed in nive media terra candidi & grandiores inveniuntur. Torpent omnes ac difficulter moventur. In Cypro insula ærariis fornacibus, ubi chalcitis lapis ingestus compluribus diebus crematur, bestiolæ in medio igne nascuntur pennatæ, paulo muscis grandibus majores, quæ per ignem saliunt atque ambulant. Emoritur & hoc genus & illud nivis alumnum, cum alterum ab igne, alterum à nive dimotum est. Hac ille. Plinius lib.* XI. *cap.* XXXVI. *eadem repetens vocat pyralim sive pyraustam, de quo in symbolo proximo plura. Seneca quoq; lib.* V. *cap.* VI. *cum admiratione potius quam caussæ explicatione idem affirmat, itemque Ælianus lib.* II. *cap.* II. *à quo* πυριγονοὶ, *id est, in igne nati vocantur. Hoc tamen nescio qua ratione inductus* Ouid. VI. *Fastor. negare videtur.*

Nec tu aliud Vestam, quam puram intellige ignem,
Nataque de flammis corpora nulla vides.

Erasmus in Adagiis proverbio, πυράυστου μόρος, *id est, pyraustæ interitus, hoc symbolum interpretatur vel de* ὠκυμόροις, *id est, qui celeriter intereunt, vel etiam de illis, qui nullibi alibi vivere possunt, quam in propriis ac cõsuetis larib. & domiciliis: à quibus si paulo longius abesse cogantur, sibi moriendum existiment. Alii ex Plinio ascripserunt,* MORIAR SI EVASERO, *quod non absimile est illi,* ἀπωλόμεθα ἂν, εἰ μὴ ἀπωλόμεθα, *id est, perimus, si non perimus, à contrario sensu.*

MEVS

XCIIII.

MEVS IGNIS ABORTV.

Ne forte in tenebris offendas, sit tibi summi,
Flamma iter ostendens provida cura DEI.

NITEDVLA *sive Cicindela, quam vulgo noctilucam appellant, insectum est pennatum instar muscæ, cuius quoque meminit Aristoteles lib. I. de part. Animal. cap. III. vocatque λαμπυρίδα, vel secūdum alios, λαμπερίδα, quia noctu per arva luceat, instarq; flammæ micet. Plinius lib. XVIII. cap XXVI. de his ita scribit. Est signum illius (hordei) maturitatis, & horum (milii ac panici) sationis commune, lucentes vespere per arva cicindelæ, ita appellant rustici stellantes volatus, græci vero lampyridas, incredibili benignitate naturæ. De quo plura apud eundem autorem legi poterunt, libro jam commemorato, & lib. XI. cap. XXVIII. Quamquam vero & hoc symbolum autor illius ad honesti amoris significationem accommodaverit, inprimis tamen ille forsitan demonstrare voluit, cōjugium optatum & felix à cœlo, id est, Deo opt. max. peculiariter hominib. procuratori, nec nostro judicio aut industria, sed soli providentiæ divinæ esse ascribendum. Quod probat ista memorabilis sententia Salomonis in proverb. cap. XIX. ubi græca ita leguntur, οἶκον καὶ ὕπαρξιν μερίζουσι πατέρες παισὶ, παρὰ δὲ κυρίου ἁρμόζεται γυνὴ ἀνδρὶ, ubi usitata versio sic habet, Domus & divitiæ dantur à parentibus: à Domino autem proprie uxor prudens. Quod amicus meus D. Cunradus Rittershusius vir doctiß. hoc aliquando disticho inclusit,*

χρήματα μὲν παῖδες γονέων ἄπο κληρονομοῦσιν,
ἡ ἀγαθὴ δὲ θεοῦ σύζυγός ἐστι δόσις.

XCV.

VT PVRVS HINC EVOLEM.

Cæca voluptatum, o juvenes, abrumpite vincla,
Libera erunt vestra his pectora vindiciis.

ADMIRANDAM *prorſus Bombycum generationem & variam mutationem legere poſſumus apud Ariſtotelem lib.v.de hiſtor.Animal. cap.xix.& Plinium lib.xi.cap.xxii.& xxiii. Quæ omnia Hieronymus Vida Cremonenſis eleganti poëmate elaboravit. Fit autem primum ex ovo vermis, ex verme eruca, deinde bombylius, ex hoc Necydalus & tandem ſpacio ſex menſium Bombyx. Poſt quadrageſimam vero diem, quo eruca ſe abdidit & in Bombylium eſt mutata, ſubnaſcens papilio (quem Ariſtoteles videtur* νεκυδαλὸν *vocaſſe) exeſo folliculo, ut exitum quærat, filum proſcindit & fit quatuor alis pennatus. Vida ita verſibus expreſſit libro* II.

Nonne vides, cum carceribus exire recluſis
Inſtant ardentes, quanta nitantur opum vi?
Clauſa obſtat domus, & fili denſiſſimus ordo,
Nec mora nec requies, veſtigant omnia circum,
Explorantque aditus omnes, ſi qua potis extra
Rumpere, & optatæ rurſum ſe reddere luci.

Hinc quidam nobilis juvenis mature ex carcere amoris ac Veneris laqueis & illecebris, quaſi ex dura ſervitute ſeſe liberans, & ad bonam frugem rediens, totus ſe ſtudiis gravioribus & cognitioni rerum laudabilium addicere, & tanquam alas, quibus ex ſordibus prioribus evolet, comparare ſtuduit. Alius græcum hemiſtichium ex Epigrammat. lib. II. *addidit.* ἌΠΤΕΡΟΣ ΟΥ ΔΥΝΑΤΑΙ, *id eſt, ſine pennis non poteſt, ſcilicet avolare. Alius aſcripſit,* ET FECI ET FREGI, *ingenioſe innuens, quod ſicuti incautius in juventute voluptatibus & amoribus fuiſſet irretitus & ſponte ſua illis ſerviiſſet, ſic paulo poſt maturiore judicio & vera ratione ſuperveniente illa omnia reliquiſſe, ac tandem tanquam fracto ergaſtulo ad meliores partes evolaſſe.*

EXPE-

XCVI.

EXPECTO DO-NEC VENIAT.

Frigora fert patiens, ſpe veris, parva cicada,
Sperat & infeſtis mens bona ſemper opem.

CICADAM quasi cito cadentem, id est, celeriter evanescentem dictam esse quidam volunt, apud græcos τέττιξ *est* ἀπὸ τοῦ τεττίζειν, *id est, stridere. Aristoteles lib.* V. *cap.* XXX. *in minores & majores dividit, & has argutas, illas mutas esse, maresque canere, fœminas silere ait. Quod si quis pleniorem de his cognitionem desideret, legat quæ Cælius Rhodiginus lib.* XVII. *cap.* VI. *prolixe disseruit. Sicuti autem cicada hieme recondita torpet, & in terra latitans frigora patienter tolerat, expectans tempus æstatis calidius, cuius tepore & simul roscido florum ac herbarum humore quasi reviviscat: ita vir prudens ferens aliquantisper patienter adversæ fortunæ insultus, fortunam meliorem animo constanti & æquo in terra expectat. Quod quidem piis hominibus indubitanter divinum auxilium suo tempore sperantibus in omnibus calamitatibus assidue est meditandum. Quale evidentiss. exemplum in S. Jobo proponitur, ex cuius libro cap.* XIIII. *hoc dictum desumtum est, ubi ait: Cunctis diebus militiæ meæ expecto donec veniat immutatio mea. Hadrianus Junius aliter accepit, nam cum cicada tantum rorem lambat ex floribus jam apertis, & reliquos immaturos & occlusos prætereat, donec suo tempore quoque illis frui liceat, præsentibus interea fruens, ita quoque unusquisque in sua* αὐταρκείᾳ *contentus vivere quamdiu necesse est, debet. Addidit autem Italicum proverbium,* DI QVESTO ME CONTENTO, ET MELIORA SPERO, *id est, Præsentibus contentus meliora spero. Quo pertinent Lucret. versus lib.* IIII.

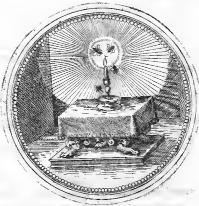
Quod si quis vera vitam ratione gubernet,
Divitiæ grandes homini sunt vivere parce
Aequo animo, neque; enim est unquam penuria parvi &c.

Notandum autem, pictorem pro cicada perperam hic locustam appinxisse.

DAMNO-

XCVII.

DAMNOSA BREVISQVE VOLVPTAS.

Qui circumvolitat deceptus amoris ad ignes,
Nunquid naturam papilionis habet?

De Pyrausta propriè sit dicta Aristotelis & aliorum sententiam paulo ante exposuimus, nunc de altera eius significatione aliquid adjungemus, de qua inprimis Ælianus lib. XII.*cap.* VIII.*hæc habet. Ex ignis fulgore pyrausta, quod vehementi afficiatur voluptate, iccirco cum flamma vel maxime viget, ad lucernas advolat, atque nonnihil captare videtur. Cuius meminit quoque Æschylus Tragœdiarum scriptor hoc senario,*

δέδοικα μωρὸν κάρτα πυράυστου μόρον, *id est,*

Magnopere stultum metuo pyraustæ exitum.

Aristoteles lib. VIII. *de histor. Animal. cap.* XXVII. ἠπίολον *vocat quoddam genus minus papilionum, quod lucernarum luminibus advolat, idque Itali vocant farfallam. Idem tamen & culices & muscas factitare scimus. Hinc proverbiũ,* χαρὰν πυράυστου χαίρεις, *Gaudium pyraustæ gaudes, de momentanea voluptate. Quamvis vero hoc symbolum, finem breviss. ac pessimum omnium pravarum voluptatum abunde exprimat, atque ideo Horatius libro* I. *Epist.* XII. *moneat,*

Sperne voluptates, nocet emta dolore voluptas.

Et Silius Italicus rectè affirmet,

Quippe nec ira deum tantum nec tela nec hostes,
Quantum sola nocet animis illapsa voluptas:

tamen inprimis ad perditos & immoderatos amores referri solet, quibus capti non aliter ac vehementi igne consumi soleant. Quare Itali apposite huic symbolo ascripserunt, PIACER CONDVCE A MORTE, *id est, Voluptas ad mortem perducit. Quidam addunt,* FVGIENDA PETO: *quod non solum cum prioribus convenit, sed etiam adhuc magis generalius de omnibus periculosis consiliis & actionibus intelligi poterit.*

XCVIII.

SCABRISQVE TENACIVS HÆRENT.

Rebus in adversis sis fortis, nempe ea parva
Laus est virtutis, prosperitate frui.

MUSCAE in speculi superficie tanquam nimis glabra & expolita nõ possunt consistere, indeq; levi momẽto decidunt, at in corporib. scabris & duris inhærere diutius & validius illis cõceditur. Non aliter viri constantes in reb. duris & adversis omnia magno animo agũt, & quidem stabilius ac alacrius, quam in secundis, quas Xenophon ait difficilius esse moderate ferre quam adversas. Et Plutarchus in erudito commentario παραμυθικῷ ad Apollonium, inter alia egregia dicta, quæ huc pertinent, hoc quoque exponit: πεπαιδευμένων γὰρ ἐστὶ καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν, πρός τε τὰς δοκούσας εὐτυχίας τὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ πρὸς ἀτυχίας φυλάξαι τὸ πρέπον, id est, Recte enim instituti hominis est atque cordati, neque mutari ob eventum rerum quæ videntur prospera, & constanti animo decorum in adversitatibus servare. Minimum enim illi obesse fortuna potest, qui sibi firmius in virtute quam in casu subsidium collocavit, ut autor in Rhetoricis ad Herennium inquit. Videtur etiam ita non inconcinne accommodari posse ad innocentiam probitatemque vitæ, quod in ea nulla sordes adhærescere, nulla malevolorum reprehensio, nullus fortunæ impetus locum invenire possit, sicuti de viro bono fecit Ausonius,

Securus, mundi instar habens, teres atque rotundus:
Externæ ne quid labis per lævia sidat.

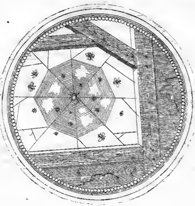
Et ante ipsum Horat. lib. II. Sermon. Satyr. VII.

——In seipso totus teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per læve morari,
In quem manca ruit semper fortuna &c.

VIOLEN-

XCIX.

VIOLENTIOR EXIT.

Irrnodat culicem, sed vespæ pervia tela est,
Sic rumpit leges vis, quibus hæret inops.

ENVMERAT *Aristoteles lib.* IX. *de hist. Animal. cap.* XXXIX. *tria aranearum genera, ex quib. tertium dicit esse sapientiss. & de illarum venatione & artificio in tela conficienda plurima lectu digna proponit. Quem secutus Plutarch. in comment. de solertia Animal. non minus hoc argumentum eleganter tractat, nec non Ælianus lib.* I. *cap.* XXI. *& Plinius lib.* XI. *cap.* XXII. *itemq; Cicero* II. *lib de natura deorum. Anacharsis autem, ut in vita Solonis Plutarchus refert, aranearũ telis leges comparabat. Nam ut in his animalcula & insecta infirmiora, quales sunt muscæ, papiliones & similia, retinentur, validiora autem, ut vespæ, & crabrones perrumpunt: ita legibus humiles & pauperes constringuntur, divites vero & potentes illis non alligantur. Quod quidem de legum inæqualitate potius, quam recta ipsarum observatione intelligendum. Nam Trajanus justiss. Imperat. (ut Dio in sua vita perhibet) præfecto pratorio tradens gladium dixisse fertur: Hoc gladio pro me utaris, donec justa facio. Sin injuste egero, contra me. Ac similiter Antiochus tertius civitatib. sibi subditis scripsit, si quid unquam per literas mandasset, quod legibus adversaretur, ne curarent, sed haberent pro illo, quod se nesciente esset scriptum Quo pertinet Platonis graviss. sententia lib* IIII. *de legibus,* ἐν ᾗ (πόλει) μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ᾖ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὁρῶ τῇ τοιαύτῃ ἑτοίμην οὖσαν. ἐν ᾗ δ' ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δ' ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν καὶ πάντα ἀγαθά, ὅσα οἱ θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν γιγνόμενα καθορῶ, *id est, paratum illi civitati exitium video, in qua non lex magistratibus, sed legi magistratus præsunt. Salutem vero illi, ubi lex servientib. magistratibus dominatur: cuncta certe bona, quæ dii civitatibus prabent, huic affore cerno. Et Cicero quoque alibi dicit, leges cum omnibus una & communi voce loqui.*

VT

C.

VT VIVAT.

Ex seipsa nascens, ex se reparabilis ales
Quæ exoriens moritur, quæ moriens oritur.

VISUM fuit tandem hanc tertiam Centuriam nostram cum Phœnice concludere, & de illo paulo verbosius, quam antea factum est, disserere. Idque tum propter autorum plurimorum de eo varias ac interdum discrepantes opiniones, tum ob Symbola, ex hac ave ingeniosa nonnulla & præclara desumta. Ac quantum ad primum attinet, si omnium eorum qui de illo aliquid litteris mandarunt, sententias in medium proferre vellem, non aliquot paucæ pagellæ, sed vix liber quispiam grandior sufficeret, quare satis esse putavi, saltem nomina præcipuorum scriptorum hoc in loco notare. Inter quos vetustissimus mihi occurrit Herodotus lib. II. sive Euterpe, quamvis dubitanter de eo loquatur. Philostratus quoque in vita Apollonii, addit istud, ὡς φάσι, id est, ut aiunt. Scripserunt de eo etiam Horapollo lib. I. cap. XXXIIII. & XXXV. Plinius lib. X. cap. II. qui & ipse veretur ne quid fabulosi subsit. Solinus cap. XXXVI. Seneca passim. Cornelius Tacitus lib. V. Annal. Ælianus lib. V. cap. LVIII. Lucianus. Sextus Aurelius Victor. Suidas. Xiphilinus in vita Tiberii, qui ait in Ægypto visum ac Tiberio mortem denunciasse. Glycas Annal. par. I. Artemidorus lib. de insomniis, cap. XLIX. Æneas Platonicus. Aristides in oratione de Smyrna beneficio M. Aurelii Imperat. readificata: atque inter poëtas Oppianus. Ovidius XV. Metamorph. Claudianus. Poëma Lactantio falso ascriptum. Tzezes. Statius lib. III. Inter Ecclesiasticos vero scriptores Gregorius Nazianzenus in præceptis ad virginem & oratione ultima de Spiritu sancto. Basilius. Tertullianus in libro de resurrectione carnis. Cyrillus, Cyprianus, Epiphanius, Eusebius Pamphilus, in vita Constantini Imperat. Rufinus. Ambrosius de fide resurrect. & v. Hexam. Isidorus lib. XII. Inter recentiores sunt, Albertus Magnus,

Magnus, Volaterranus lib. XV. *Scaliger contra Cardanum Exercit.* CCXXIXIII. *vocatque Semendam, ex scriptoribus recentioribus rerum Indicarum: Pierius Valerian. in Hieroglyphicis. Erasmus in Adagiis Chil.* II. *Centur.* I. *proverb.* XXI. *&* LVII. *Adrianus Junius proverb.* XCIII. *Centur.* V. *Gesnerus de Avibus, & plures alii, quorum nomina jam non succurrunt. Sed, meo quidem judicio, inter omnes, quos jam enumeravimus, nullus videtur exquisitius ac certius de Phœnice scripsisse, quam Cornelius Tacitus lib.* V. *Annal. Cuius ideo verba integra hic apponenda esse censuimus. Paulo Fabio & Lucio Vitellio Consul. post longum seculorum ambitum Phœnix in Ægyptum venit, præbuitque materiem doctissimis indigenarum & Græcorum, multa super eo miraculo disserendi, de quibus congruunt, & plura ambigua, sed cognitu non absurda promere libet. Sacrum soli id animal, & ore ac distinctu pinnarum à cæteris avibus distinctum, consentiunt qui formam eius definiere. De numero annorum varia traduntur, maxime vulgatum, quingentorum spacium, sunt qui adseverent, mille quingentos sexaginta unum interjici, prioresque aliter Sesostride primum, post Amaside dominantibus, dein Ptolemæo, qui ex Macedonibus tertius regnavit, in civitatem, cui Heliopolis nomen, advolavisse, multo cæterarum volucrum comitatu, novam faciem mirantium. Sed antiquitas quidem obscura. Inter Ptolemæum ac Tiberium minus quinquaginta anni fuerunt, unde nonnulli falsum hunc Phœnicem, neque Arabum è terris credidere, nihilque usurpavisse ex his, quæ vetus memoria firmavit. Confecto quippe annorum numero, ubi mors propinquet, suis in terris struere nidum, eique vim genitalem affundere, ex qua fetum oriri, & primam adulto curam sepeliendi patris: neque id temere, sed subla-*

 to myr-

to myrrha pondere, tentatoque per longum iter, ubi par oneri, par meatui sit, subire patrium corpus, inque solis aram perferre atque adolere. Hæc incerta & fabulosa aucta. Cæterum aspici interdum eam volucrem in Ægypto, non ambigitur. Hæc ille. Sed notandum, præter Claudianum & Poëma Lactantio perperam attributum, nec Plinium, neque Tacitum vel alium ex veteribus tradidisse Phœnicem seipsum comburere, quod tamen postea recentiores universi secuti sunt. Sed veniamus jam ad Symbola, quorum primum erit, VT VIVAT, *à Ruscello ascriptum Madrucio Cardinali, quod alii plenius efferunt,* SE NECAT VT VIVAT: *Cuius interpretatio multiplex esse potest. Nam primum generalius significat hominem, qui omnes suas cogitationes & actiones eo dirigere conatur, ut suæ vitæ brevitatem egregia fama compenset, & inde sese quasi immortalem reddere queat. Alii potius ad veram pietatem exercendam referunt, intelligendo per solem, ad quem Phœnix aspirat, & cuius beneficio regeneratur,* CHRISTVM, *nostrum Redemtorem, unicum iustitiæ Solem, cui omnia nostra merito debemus referre accepta, & eius caussa quævis libenter in hoc mundo perferre, quo tandem per ipsum vitam beatam & æternam vivere queamus, certo nobis persuadentes, hanc mortem nostram esse initium vitæ melioris, de quo præclarum distichum & à multis commendatum legitur Ravennæ ad picturam Phœnicis:*

Securus moritur qui scit se morte renasci,
Mors ea non dici, sed nova vita potest.

Sic B. Tertullianus in libro de resurrectione carnis inquit, plenissimum ac firmissimum specimen esse huius spei (resurrectionis) ex hoc alite sumendum, quod B. Ambrosius quoque & Epiphanius in Physiologo asserunt. Quare quidam

dam græcum dictum ascripsit. ΘΝΗΣΚΩΝ ΟΥΚ ἈΠΟΘΝΗΣΚΩΝ, *id est, moriens non moriens. Cuius argumenti plurimæ extant sententiæ apud sacrarum literarum interpretes præclaræ. Quidam Bartolomæus Taegius, qui de Symbolis siue impresis Italice breuiter & accurate scripsit, addidit,* NE PEREAT: *quo ait exprimi hominis pii ac religiosi propositum & studium laudabile, in fugiendis & compescendis voluptatibus ac illecebris huius mundi, & affectibus & cupiditatibus suis nimiis moderandis ac vincendis, denique in castigando proprio corpore, ne vitiis cum iactura animæ obsequatur. Quod B. Nazianzenus lib. I. Sententiarum spiritualium his iambicis versib. breuiter de quibusdam vitiis exposuit,*

ἔρως, μέθη, ζῆλός τε καὶ δαίμων, ἴσα
οἷς ἂν προσέλθῃ, τὸ φρονεῖν ἀπέκλυσε.
τῆξις, προσευχὴ, δάκρυον, τὰ φάρμακα,
ἡ δ' ἰατρεία τῶν ἐμῶν νοσημάτων,

id est,

Vinum, libido, liuor & dæmon, idem:
Quorum occuparint, opprimunt hæc pectora.
Medentur hisce, lacrymæ, fames, preces,
Sic est meæ curatio ægritudinis.

Aliud præterea symbolum Phœnix suppeditat, nimirum, NVTRIX IPSA SVI, *ex Poëmate Lactantio ascripto,*

Ipsa sibi proles, suus est pater, & suus hæres,
Nutrix ipsa sui, semper alumna sibi.

Quod illis recte tribuitur, qui suamet industria & virtute ad res magnas sine aliorum adminiculo peruenerunt. Sereniss. quoque Helionora Austriaca, CAROLI V *soror, ex hoc alite desumere voluit symbolum, cum inscriptione:* VNICA SEMPER AVIS, *secundum Ouidium II. Amor.*

Et viuax Phœnix, unica semper auis.

Quo demonſtrare ſtuduit (ut Paradinus refert) ſicuti optima & pretioſiſſ quæque rara ſint & inventu difficilia, ita quoque ſibi eſſe perſuaſum, ſe nunquam talem alterum maritum, qualis fuerit FRANCISCVS I. *Rex Galliæ, in poſterum eſſe reperturum. Eſt autem notum, quod proverbii loco vocemus aliquem propter raras ingenii dotes unicum Phœnicem, quia alios omnes ita excellat, ut neminem parem habere videatur. Illuſtriſſima quoque Princeps Bona Sabaudienſis, Joannis Galeatii Mediolanenſium Ducis mater, orbata marito, curavit in numiſmate cudi Phœnicem, additis his verbis:* SOLA FACTA SOLVM DEVM SEQVOR. *Quo indicaret, quemadmodum hæc avis ſola & unica in orbe inveniatur, ſic etiam ſe propter ſolitudinem ob mariti obitum, eo redactam eſſe, ut in poſterum reliquis omnibus ſpretis & poſthabitis omnino apud animum ſuum conſtituerit, ſoli* DEO *æterno inſervire ac omnia ſua illi addicere. Quamquam vero plura huius generis ſymbola ſeſe offerant, quæ in ſe non contemnendam doctrinam continent, tamen hæc ſufficere hoc loco putavimus, atque ita Centuriæ huic bono omnine finem inponamus.*

AVTO-

AVTORES VETVSTIORES, QVIBVS PROFECIMVS, ET QVORUM testimonio sumus usi.

Hesychius.
B. Hieronymus.
Homerus.
Horatius.
Horapollo.
Hyginus.

ISidorus.
Ioannes Damascenus.
Iulius Pollux.
Iulius Capitolinus.
Iuvenalis.

LActantius.
Lucanus.
Lucianus.

MArtialis.
Menander.

OPpianus.
Orapollo.
Ovidius.

PAusanias.
Petronius Arbiter.
Persius.
Phocylides.
Philostratus.
Pindarus.
Plautus.
Plato.
Plinius.
Plutarchus.

Publ. Mimus.
Propertius.

RVfinus.

SCholiastes in Homerum.
Seneca uterque.
Servius.
Silius Italicus.
Simon Logotheta.
Socrates scriptor Ecclesiasticus.
Solinus.
Sophocles.
Stobæus.
Strabo.
Suidas.
Syracides.

THeocritus.
Tertullianus.
Thucydides.
Tzezes.

VAlerius Maximus.
Varinus.
Verrius Flaccus.
Virgilius.

XEnophon.
Xiphilinus.

ZOnaras.

AVTO-

AVTORVM RECENTIORVM NOMINA.

ACHILLES *Statius.*
Adrianus Turnebus.
Adrianus Junius.
Alciatus.
Antonius Muretus.
Antonius Galatheus.
Antonius Guazzius.
B*Vdaus.*
C*Oelius Rhodiginus.*
Conradus Gesnerus.
Conradus Rittershusius.
Cōstantinus Landus Comes.
D*Avid Hæschelius.*
E*Rasmus Roterodamus.*
F*Rancifcus Petrarcha.*
Francifcus Duarenus.
Fridericus I I. *Imperat.*
G*Eorgius Agricola.*
Georgietta Montana.
Genealogia Austriaca.
Guilhelmus Turnerus.
Guilhelmus Paradinus.
H*Ermolaus Barbarus.*
Hieronymus Vida.
Hieronymus Ruscellus.
IOannes *Crato Medicus Cæsar.*
Joannes de Boria.
Joan. Ant. Viperanus.
Jacobus Dalechampius.
Julius Cæsar Scaliger.
Julius Cæsar Capaccius.
Justus Lipsius.
L*Vcas Contilis.*
M*Elchior Quilandinus.*
N*Athan Chytræus.*
O*Laus Magnus.*
P*Aulus Jovius.*
Petrus Bellonius.
Petrus Martyr Mediolan.
Pierius Valerianus.
S*Cipio Bargaglius.*
Sigismundus Baro ab Herberstein.
T*Heodorus Gaza.*
V*Espasianus Stroza.*

Sciendum autem (quod & in prioribus Centuriis indicavimus) in disttichis componēdis, nunc etiam me usum esse opera Cl. viri D. Cunradi Rittershusii, & filii mei Ludovici.

SYMBO-

SYMBOLORVM ET EMBLEMATVM CATALOGVS.

Fovet

INDEX VERBORVM ET RERVM MEMORABILIVM.

Aqui-

Nisi

Errata quædam pauca sic emendanda.

fol. 1. lin. a fine 3. cum idem, lege idem cum. fol. 7. lin. 10. mentium, leg. mentionem. fol. 13. lin. à fine 6. flagiose, leg. flagitiose. fol. 20. lin. 18. geminatas, leg. gemmatas. fol. 37. lin. à fine, libros. leg. liberos. fol. 43. lin. 5. Hanc. leg. Hæc. fol. 44. lin. 10 visum, leg. visam. fol. 77. lin. oculum, leg. oculorum. fol. 89. lin. à fine 8. ἐπαμφορίζοντας, leg. ἐπαμφοτερίζοντας. fol. 93. lio. à fine 11. ignem, leg. flammam. fol. 94. lin. à fine 11. procuratori, leg. procurari.

NORIBERGÆ
EXCVDEBAT PAV-
LVS KAVFMANN.

ANNO

M. D. XCVII.